

INFORMATIVNO-POLITIČKI TIJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA RIJEČ

SLUŽBENA UPORABA
HRVATSKOG JEZIKA U PRAKSI

ISSN 1451-4257
9 771451 425001

BROJ
509

Subotica, 28. prosinca 2012. Cijena 50 dinara

SONJA BISERKO:
HRVATI SU BILI NA UDARU

OD STIGME
DO PRIZNAVANJA

SJEDNICA HNV-A:
USVOJEN PRORAČUN

INTERVJU
SLAVEN BAČIĆ

SRETNA NOVA GODINA

SUBOTICAGAS

Јавно комунално предузеће “Суботицагас” - Суботица

Szabadkai Gázművek Kommunális Közvéllalat - Szabadka

Javno komunalno poduzeće “Suboticaplin” - Subotica

24000 Subotica, Jovana Mikića 58

tel: 024/641-200, fax: 024/641-220

Dežurna služba: 024/641-211

RBV

RAZVOJNA BANKA VOJVODINE

Štednja za novi početak

Ponuda za

10 +

infotelefon

021 488 4433

www.rbv.rs

MNOGO JAČA!

Prodaja kompleta tjednika »Hrvatska riječ«

NIU »Hrvatska riječ« prodaje neukorištene komplete tjednika od 1. do 300. broja, po cijeni od 3000 dinara. Komplet se može preuzeti osobno u prostorijama NIU »Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II u Subotici ili preuzeti putem pošte. U tom slučaju, poštanske troškove snosi kupac.

Sa Vama i u Novoj godini!

Sve što Vam može zatrebati na jednom mestu!

Želimo Vam srećnu Novu 2013. godinu!

Wifi ADSL 5G Web Hardver

... i još mnogo toga!

2013

Karađorđev put 2
Subotica
024/555 765

www.tippnet.rs

**BLAGOSLOVLJEN BOŽIĆ
I SRETNNA NOVA GODINA !**

**Sljedeći broj tjednika »Hrvatska riječ«
izlazi 11. siječnja 2013. godine.**

28. prosinca 2012.

SADRŽAJ

AKTUALNO

Održana 41. sjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća

USVOJEN PRORAČUN ZA 2013. GODINU.....6-7

TEMA

Deset godina hrvatske manjinske samouprave

OD STIGMA DO PRIZNAVANJA...10-11

INTERVJU

Slaven Bačić, predsjednik HNV-a

HNV – IZMEĐU IGNORANCIJE I RESPEKTA.....12-14

SUBOTICA

Novogodišnja anketa

IZBORI, BORBA PROTIV KORUPCIJE, UHIĆENJA 22-23

DOPISNICI

SRETNANOVA GODINA.....24-27

KULTURA

Kultura vojvođanskih Hrvata u 2012. godini

SUVERENA GODINA ZNANOSTI.....32-33

SPORT

Pavle Kujundžić, predsjednik Plivačkog kluba Spartak iz Subotice

NASTAVITI U SMJERU USPJEŠNOSTI.....49

NOVOGODIŠNJI DODATAK

KNJIGE, LJUDI, POVIJEST

Usvojen proračun

*Značajnije veći iznos sredstava namijenjen
je za troškove prijevoza učenika *
Udrugama i dalje 2 milijuna dinara*

U novogodišnjem broju obično se sumira prethodna godina, ističu pozitivne i negativne stvari koje je donijela, razmatraju razni utjecaji. Često žalimo za nečim što smo učinili, a nerijetko i za onim što nismo. Do najluđe noći ima još malo vremena za preispitivanje, ali to nemojte očekivati od ovog članka. Društveni tokovi generalno gledajući nisu donijeli mnogo dobrog, prije se može reći kako smo zastali u krizi. Obično se u tim prilikama kaže: »Samo da ne bude gore.«

Zato je vjerojatno lakše pokušati sagledati mogućnosti za budućnost i zadržati pogled na nečem pozitivnom. No, ni to nije laka zadaća. U današnjem svijetu, kada čovjek nađe neku nadu, nerijetko zapravo nađe iluziju, a zatim razočaranje kao naplatu iste. Dakle, riskantno je najaviti nešto ohrabrujuće i pozitivno. Mnogo je lakše najaviti nešto negativno, jer je, pod jedan, mnogo izglednije, a pod dva, neispunjena loša sudbina je zapravo sretna okolnost. U suprotnoj situaciji to nije tako, ako se najavi nešto pozitivno, a ne ispadne tako, razočaranje će biti dvostruko.

Ipak, u svjetskom tisku pojavila se teorija o stratezijskom načinu izlaska iz gospodarske krize. Sva sreća, ne radi se o nekoj knjigovodstvenoj manipulaciji koja bi održala ovaj loš sustav. Štoviše, nisu ni novi porezni nameti, jer bi to onda bilo samo prikrivanje problema. Ako je prvi korak u rješavanju problema njegovo definiranje, onda bi se problem mogao definirati kao slom četrdesetogodišnje matrice svjetskih financija baziranih na petrodolarima. Kao što je poznato, iz krize sedamdesetih izašlo se modeliranjem svjetskog plaćanja nafte isključivo u dolarima. Time su SAD postavile temelj da budu jedina svjetska velesila, a gorivo ih je koštalo koliko i tiskanje novih novčanica. U posljednje vrijeme Irak, Venezuela, pa Iran bježe od dolara i svijet građen na petrodolarima počinje se rušiti.

Tu dolaze u igru agrodollari. Naime, uočeno je kako Kina može riješiti svoje energetske probleme, ali joj zbog porasta populacije i lošeg tla nedostaje hrane. A najveća poljoprivreda je ona najefikasnija i najveća – američka. Stoga postoji ideja da buduće transakcije korespondiraju vrijednosti žitarica u SAD-u. Te dvije ekonomije bi dakle, pojednostavljeno gledajući, razmjenjivale hranu za tehniku.

Zamislite samo kada bismo se nekim slučajem i mi uključili u takvo što. Ne bi bilo potrebno luđački se zaduživati radi pokretanja nekompetitivne proizvodnje i pokretanja tvorničkih linija na kojima ionako malo tko zna i želi raditi. Poljoprivreda, kao naš najjači oslonac, automatski bi nam omogućila nabavu onoga za čime žudimo – jeftinih predmeta široke upotrebe. Zamislite samo kada bi se ta ideja razradila i kada bismo imali agrodinar – idealnu mjeru poljoprivrednih proizvoda. Odete u dućan i kruh je uvijek po istoj cijeni, a ostalo se ravna po njemu. Onda bismo imali respekt prema onome od čega živimo. Vrednovali bismo rad poljoprivrednika svjesni da on nosi na sebi cijelo društvo. Možete li zamisliti da u središtu grada, umjesto desetak stranih banaka kojima ljudi duguju novac, imamo desetak zadruga koje nikome nisu dužne, već proizvode čist profit?

Neka novogodišnja euforija dopusti jednu parafrazu: Budimo nemogući, tražimo realno!

Nikola Perušić

Rebalans financijskog plana za ovu godinu, financijski plan Hrvatskog nacionalnog vijeća za 2013. godinu i davanje suglasnosti na plan rada i poslovanja NIU »Hrvatska riječ« za 2013. godinu – bile su središnje teme 41. redovite sjednice Vijeća, održane prošloga petka, 21. prosinca, u sjedištu krovnog tijela hrvatske nacionalne zajednice u Subotici.

Sjednici HNV-a nazočilo je 16 od ukupno 29 vijećnika.

PRORAČUN ZA IDUĆU GODINU

Vijećnici su jednoglasno usvojili rebalans financijskog plana HNV-a za ovu godinu i prijedlog financijskog plana HNV-a za 2013. godinu (11 glasova za, 4 suzdržanih). Govoreći o proračunu Vijeća za iduću godinu, čiji je iznos 17,1 milijun dinara, predsjednik Izvršnog odbora HNV-a *Darko Sarić Lukendić* naveo je kako su iznosi većinom u ravni onoga što je iskazano

rebalansom za 2012. godinu. Od novih stavki predviđena su sredstva za inciranje i početak rada emisije na hrvatskom jeziku na »Radio Srijemu« u Rumi (100.000 dinara), organiziranje manifestacije na kojoj bi skupa nastupile udruge kulture iz Srijema (100.000 dinara), suorganiziranje i sudjelovanje na stručnom skupu u Golubiću u Hrvatskoj (100.000), te pomoć hrvatskom uredništvu na Radioteleviziji Vojvodina (50.000 dinara).

Proračunom za 2013. godinu značajnije veći iznos sredstava namijenjen je za troškove prijevoza učenika koji pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku i to za oko 1,5 milijuna dinara (3,7 milijuna dinara). »I dosad smo poticali obrazovanje na hrvatskom jeziku osiguravajući djeci, među ostalim, sredstva za troškove prijevoza.

NACIONALNOG VIJEĆA

Plan za 2013. godinu

Razlika koja je nastala u proračunu izravna je posljedica promjene zakona koji kaže da djeca mlađa od 10 godina ne smiju putovati gradskim prijevozom bez nadzora staratelja. Za djecu uzrasta od prvog do četvrtog razreda, koja su iz dijelova grada u kojima se ne odvija nastava na hrvatskom jeziku, osigurali smo taksi prijevoz u okviru kojega su angažirana dva kombi i tri osobna vozila«, kazao je Darko Sarić Lukendić dodavši kako je za potrebe udžbenika predviđen manji iznos jer je u međuvremenu napravljen popis postojećih udžbenika u školama u kojima se odvija nastava na hrvatskom jeziku, a koji su vraćeni u HNV.

VEĆI PRORAČUN: ZA I PROTIV

Dopredsjednik HNV-a za Sombor *Mata Matarić* ocijenio je kako je financijski plan za 2013. godinu skroman i iznio prijedlog kako bi iznos sredstava trebao biti veći budući da je pokrajinska administracija za potrebe nacionalno-manjinskih zajednica u prijedlogu proračuna

namijenila veći iznos negoli prošle godine, za blizu 20 milijuna dinara. »Shodno tome, trebali bismo povećati proračun barem za onoliko koliko nam priznaju društvo i država, a to je inflacijskih 5,5 posto, ako ne i više. Uz to, trebali bismo agresivno nastupiti prema tajništvima AP Vojvodine, jer s obzirom da su krajem godine dijelili dodatna sredstva, smatram da tog novca ima«, kazao je Mata Matarić dodavši kako bi više sredstava trebalo osigurati za udruge kulture.

Vijećnica *Josipa Ivanković* iznijela je primjedbu da je proračunom predviđen iznos za kulturne udruge mali i nedostatan. »Dva milijuna je izuzetno malo. Ipak te udruge, kojih je preko četrdeset, imaju različitu djelatnost i praktički čuvaju tradiciju i kulturni identitet vojvođanskih Hrvata. Stoga mislim da bi sredstva udrugama trebalo povećati, makar i rebalansom proračuna u ožujku ili travnju iduće godine«, rekla je Josipa Ivanković dodavši kako u području obrazovanja treba više raditi na otvaranju većeg broja predškolskih skupina na hrvatskom jeziku.

Darko Sarić Lukendić je naveo kako će proračun Vijeća biti zasigurno veći od planiranih 17,1 milijuna, a da će dodatno opredijeljena sredstva, kao i dotacije, prema dosadašnjoj praksi biti ukalkulirana rebalansom proračuna.

Glede prijedloga da se više sredstava izdvoji za udruge kulture, predsjednik HNV-a *Slaven Bačić* kazao je kako se ne slaže s time, jer jedan

NEPOZNATI REZULTATI NATJEČAJA

Vijeće HNV-a donijelo je zaključak da se od Veleposlanstva Republike Hrvatske u Beogradu zatraže rezultati ovogodišnjeg natječaja za dodjelu sredstava Hrvatima u Republici Srbiji, kao i da se omogući da HNV na sjednici izabere predstavnike hrvatske zajednice u povjerenstvo koje odlučuje o raspodjeli ovih sredstava, poštujući kriterije tijela koje raspisuje natječaj.

dio udruga proračun Vijeća shvaća kao mjesto iz koga se stalno očekuje novac. »Mi imamo nekoliko vrsta nadležnosti, osim kulture pomažemo obrazovanje, manje informiranje, a najmanje službenu uporabu jeziku. Međutim, kulturne udruge imaju neke druge mogućnosti koje na primjer nema obrazovanje. A to je da sudjeluju na natječajima resornog pokrajinskog i republičkog tajništva i općina, te da dobivaju sredstva od Republike Hrvatske. Eventualno bismo, po mom mišljenju, o pitanju povećanja sredstava za udruge mogli razgovarati kada vidimo koliko će biti povećanje dotacija Vijeću. Ako to bude 5,5 posto onda da se za toliko poveća taj iznos«, kazao je Slaven Bačić.

PODRŽAN PLAN RADA NIU »HRVATSKA RIJEČ«

Vijećnici su na sjednici dali suglasnost na plan rada i poslovanja Novinsko-izdavačke ustanove »Hrvatska riječ« za 2013. godinu (14 za; dvoje sudržanih). Ravnatelj NIU »Hrvatska riječ« *Ivan Karan* ovom je prigodom najavio kako će ova medijska kuća tijekom iduće godine dobiti više sredstava od AP Vojvodine u cilju izjednačavanja s dotacijama koje dobivaju slične medijske kuće drugih nacionalnih zajednica u pokrajini. Ivan Karan je dodao i kako ustanova, u tom kontekstu,

planira upošljavanje lektora i novinara, te naglasio da će se i dalje raditi na povećanju broja pretplatnika na tjednik i njegovo internetsko izdanje.

Vijećnik *Martin Bačić* izrazio je nezadovoljstvo sadržajem tjednika »Hrvatska riječ«, navodeći primjer kako je u zadnjem broju ista količina prostora dana proslavi 10. obljetnice HNV-a i gastronomskim sadržajima.

Također, usvojena je i izmjena odluke o utvrđivanju obrazovno-odgojnih ustanova od osobitog značaja za obrazovanje hrvatske nacionalne zajednice, kojom su za ustanove od osobitog značaja za hrvatsku zajednicu proglašene još i Predškolska ustanova »Naša radost« iz Subotice i Osnovna škola »Matija Gubec« iz Tavankuta.

Na sjednici je usvojen i prijedlog odluke o povećanju naknade za rad tajnika HNV-a (s 10.000 na 12.000 dinara) te plaća uposlenicima HNV-a za 5,5 posto koliko iznosi projicirana stopa inflacije za 2013. godinu.

Vijećnici su dali pozitivno mišljenje za kandidatkinju *Klaru Kranjc* za glavnu i odgovornu urednicu Radio Novog Sada. Također, imenovani su članovi hrvatske zajednice u upravne odbore 10 subotičkih ustanova koje su ranije proglašene ustanovama od posebnog značaja za zajednicu.

D. Bačić Palković

SONJA BISERKO, PREDSEDNICA HELSINŠKOG ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA

Hrvati su veoma samozatajni i zastrašeni

Razgovor vodio: Nikola Perušić

Cilj ove Vlade je neutralizirati vojvođansku autonomiju

* Presude Haškog tribunala jasno ukazuju na primarnu odgovornost Beograda * Beograd nije uspio dobiti podjelu Kosova, prostora za manipulaciju više nema * Hrvati praktikuju mimikriju očekujući da sve ovo prođe

Jedna od najagilnijih zagovornica ljudskih prava u Srbiji – *Sonja Biserko*, rođena 14. veljače 1948. u Beogradu, utemeljiteljica i predsjednica Helsinškog odbora za ljudska prava, promišljeno ali neuvijeno govori o zbilji i genezi sadašnjeg društvenog stanja. Veliki gromobran ostrašćenih nacionalista i svjetionik za ljude koji ne mogu podići svoj glas, često na udaru isključivih mračnih snaga, već 18 godina radi i živi za svoju organizaciju, te za održanje sna o otvorenom tolerantnom društvu. Kao diplomirana ekonomistica, s diplomatskim iskustvom iz Londona te pri UN u Genevi iz doba SFRJ, godine 1991. iz prosvjeda protiv politike *Slobodana Miloševića* podnosi otkaz i organizira jedan od prvih skupova oporbe. Kao disident, permanentno se bavi osvjetljavanjem ratnog ludila. Doživljava prijetnje, provala, pritiske, ali ostaje čvrsto na braniku ljudskih prava. Dobitnica je Nagrade za ljudska prava Odvjetničkog odbora Human Rightsa 1994. godine, jedna je među tisuću žena u prijedlogu za 1.000 žena za Nobelovu nagradu za mir 2005. godine, dobitnica Nagrade za ljudska prava Weimara 2009. godine, te Nagrade za ljudska prava

Oslo 2010. godine. Poziv za intervju od »Hrvatske riječi« je zatiče usred velikog posla, no izdvaja vrijeme kako bi podijelila svoje misli s našim čitateljima:

HR: U posljednje se vrijeme »vojvođansko pitanje« opet aktualizira zbog neztvorene pravne konstrukcije, spominje se potreba redefiniranja Ustava, vode se neugodne diskusije o proračunu. Kakav je odnos ljudskih prava i decentralizacije, kako vidite perspektivu u tom smjeru?

Cilj ove Vlade je do kraja neutralizirati vojvođansku autonomiju, odnosno poništiti je. To je počelo promjenom izborne volje na lokalnoj razini, a zatim i kriminalizacijom pojedinih lidera Demokratske stranke. Naime, želi se poništiti svaki proeuropski potencijal. Autonomija Vojvodine je stečevina koja ima svoje povijesno, političko i kulturološko utemeljenje. Takav odnos centralnih vlasti prema Vojvodini stvara i stvarat će sve veće nezadovoljstvo u Vojvodini, jer je pitanje Vojvodine pitanje tko čime upravlja. Aktualne vlasti se odnose prema Vojvodini kao prema ratnom plijenu. Paralelno se predaje Kosovo, ali se u sjeni toga poništava Vojvodina.

HR: Prijeti li Srbiji opasnost od neke nove matrice jednogumlja? Sužavanje društvenog okvira za ispoljavanje različitosti uz gospodarsku krizu obično je u povijesti značila kraj sloboda. Ima li naše civilno društvo kapacitet tome se oduprijeti?

Nažalost, to je već u tijeku. Izostaje kritička distanca prema novoj vlasti, koja još uvijek djeluje samo na retoričkoj razini. Hapšenje *Miškovića* i dnevne medijske kampanje protiv korupcije izgledaju više kao blef nego kao suštinsko i sustavno rješavanje ozbiljnog problema korupcije koji razjeda srbijansko društvo. Ta kampanja treba dobiti i svoj pravni i institucionalni okvir kako bi bila uvjerljiva. Uostalom, vidjet ćemo hoće li ta kampanja ići samo u pravcu tajkuna ili će se okrenuti i prema politici. Svo vrijeme se tvrdi da korupcija nije moguća bez politike, što je točno. Ali zato još uvijek izostaje prozivanje političara koji su odgovorni za taj savez tajkuna i politike. Izostaje ulaženje u uzroke takvog stanja i povezivanje s ratnom politikom Miloševića. Kao da se namjerno izostavlja

veza s tim vremenom. A tada su zapravo i stvoreni uvjeti za neograničeno bogaćanje pojedinaca bliskih Miloševiću. Ta se praksa nastavila posebno tijekom mandata *Vojislava Koštunice*. Insajder je u nekoliko navrata otvarao temu korupcije kao, na primjer, u slučaju Kolubare. Iznijeti su prilično precizni podaci o tome tko je što tu profitirao, ali tužiteljstvo nije reagiralo.

HR: Povijesni proces pomirenja u regiji kao da je zapao u ćorsokak. Prve iskrene isprike sada su prošlost, priznanja krivice se relativiziraju, i u zadnje se vrijeme povijest ne čita od početka konflikta, već od uzroka ratnog neuspjeha. Što možemo očekivati od budućih generacija koje primaju ove pomiješane signale?

Pravi proces pomirenja nije niti počeo. Bilo je gesti na političkoj razini, ali se suštinske stvari nisu dirale. Glavni kamen spoticanja je svakako različito tumačenje karaktera rata, što su pokazala i reagiranja na oslobađajuću presudu hrvatskim generalima. Beograd je očekivao relativizaciju odgovornosti i zato su reagiranja bila tako burna.

Stalno se izbjegava govoriti o agresiji Beograda na Hrvatsku i Bosnu, te kasnije na Kosovo. Presude Haškog tribunala, kad se podrobno prouče, jasno ukazuju na primarnu odgovornost Beograda, mada se taj sud nije bavio zločinom protiv mira.

HR: Nakon šoka uslijed nedavnih presuda Haškog tribunala, krv je opet uzavrila. Ni političari ni visoki dužnosnici ne prezaju od ostrašćenosti. Je li to samo pražnjenje sigurnosnog ventila?

Kao što sam već rekla, Beograd je mnogo očekivao od te presude prije svega u pogledu karaktera rata. Povjesničarka *Dubravka Stojanović* je to formulirala na sljedeći način: »Poslije oslobađajuće presude za akciju Oluja gubi se ključni motiv, odnosno ideološki okvir rata koji je njegov uzrok. Rat je sada, bar što se hrvatskog sudjelovanja u njemu tiče, ostao samo obramben i oslobodilački«. Pa, taj rat se jest vodio na teritoriju Hrvatske i u Haškom sudu se tretira kao međunarodni sukob od 8. listopada 1991. godine, nakon što je istekao Brijunski moratorij.

Presude su primljene kao još jedan dokaz antisrpskog djelovanja Haškog tribunala i vrhunski argument protiv njegova cjelokupnog rada i uloge. Predstavnici vlasti su iskoristili priliku ponovno afirmirati negativan stav prema Tribunalu. Predsjednik *Nikolić* je poslao poruku regiji: »Ako su nas htjeli svađati, našli su način«. Jer, kako ističe »ne može se desiti da poslije svega ovoga mi nastavimo sa svojim susjedima održavati odnose kakve smo imali do sada«. *Rasim Ljajić*, ministar u svim vladama od 2000. godine, glavni akter u surad-

nji Srbije s Haškim tribunalom, »šokiran« je presudom i smatra da »javnost Srbije ima pravo na ljutnju i bijes, jer se radi o selektivnoj pravdi ili nepravdi«.

HR: Kosovska tema, kao centralni državni problem, drži nas okupiranim već više od dva desetljeća. Iako su mnogi očekivali otklon nakon promjene režima 2000. godine, inicijative bivšeg ministra vanjskih poslova kao da su dolivale ulje na vatru. Ima li sporazum o upravljanju prijelazima politički kapacitet da se ovo pitanje počne zatvarati?

Srbija je odustala od Kosova još osamdesetih godina prošloga stoljeća, jer se smatralo da Beograd ne može kontrolirati toliku albansku populaciju. Kosovo je poslužilo za mobilizaciju Srba i otvaranja srpskog pitanja u Jugoslaviji. Kosovo je bilo samo instrument zbog toga što kosovski mit posjeduje jak emotivni naboj. Znači, ideja je od početka da se država pomakne na sjeverozapad na račun Hrvatske i Bosne. Znači, Beograd se ne bori za Kosovo, već je pokušao dobiti podjelu, u čemu nije uspio. Zbog ekonomske situacije više nema prostora za manipuliranje Kosovom. Ali, u sjeni kosovske predaje, guši se Vojvodina. Implementacija sporazuma koje je potpisala prethodna vlada ići će sa zadržkom, ovisno od toga koliko će Srbija ekonomski biti prinuđena ubrzati taj proces.

HR: Počeli su pristizati rezultati popisa, po kojem su Hrvati peta nacionalna zajednica po brojnosti, ali su često marginalizirani. Je li to slučajno što političari najčešće zaborave Hrvate kada navode skladne međunarodne odnose u Srbiji? Je li

to, po vašem mišljenju, zbog nesnošljivosti ili srama?

Popis je pokazao kako se broj Hrvata gotovo prepолоvio u odnosu na broj od prije rata. I ostale manjine su se znatno smanjile, osim Roma čiji je broj vjerojatno još i znatno veći nego što se popisom pokazalo. Hrvati su bili na udaru raznih represivnih mjera tijekom cijelog rata, a animozitet prema njima nije nestao. Najveća etnička distanca je prema Hrvatima i Albancima, ovisno o trenutačnoj političkoj situaciji. Hrvati su veoma samozatajni i, rekla bih, zastrašeni. Smatram da trebaju biti mnogo glasniji kako bi obranili svoja prava.

HR: Smatra se da u Beogradu živi znatan broj naših sunarodnjaka iz mijenanih brakova, a da je njihova nacionalna identifikacija pod snažnim utjecajem raznih aspekata asimilacije. Imate li saznanja o slučajevima koji opovrgavaju generalizirano gledanje na taj problem kroz prizmu slučaja Baralić?

Hrvati u Zemunu i Zemun Polju te uopće u Vojvodini, bili su na udaru, posebno nakon »Oluje«. Mnogi hrvatski Srbi koji su došli nakon »Oluje« imali su točne adrese hrvatskih stanova i kuća, i mnogi su bili na udaru. Baralić je bio samo jedan takav slučaj. Da podsjetim da se Helsinški odbor tada bavio ne samo izbjeglicama iz Hrvatske, već i Hrvatima u Srbiji. Obilazili smo ih po stanovima i kućama. Američka ambasada nas je ponekad u tome pratila. Mislim da se zbog pritiska SAD odustalo od izbacivanja Hrvata iz kuća i stanova. Hrvati praktikuju svojevrstu mimikriju i tako preživljavaju, očekujući valjda da sve ovo prođe.

HR: Mnoge osobe, osobito u Vojvodini, posjeduju

dvojno državljanstvo. Osim mogućnosti odlaska na rad u inozemstvo, tome se ne daje veći značaj. Ipak, broj dvojnih državljana Srbije i EU se svakim danom povećava. Što mislite – može li iz toga kvantiteta proizići i novi kvalitet?

Dvojno državljanstvo se odomaćilo kao posljedica raspada Jugoslavije, jer su brojni ljudi ostali raspeti između dvije ili više novonastalih država. To jest način da se riješe neki njihovi problemi. Mnogi u regiji (mislim na manjine) uzimaju putovnice svojih matičnih država (Hrvatska, Mađarska, Bugarska i slično), prije svega kako bi mogli lakše putovati, ili eventualno naći posao. Ekonomska kriza u Europskoj Uniji je donekle umanjila mogućnost zapošljavanja, ali je taj trend i dalje aktualan. Ljudi se snalaze na razne načine, što samo govori o sposobnosti preživljavanja.

HR: Vi se osobno bavite opasnim poslom, trn ste u oku nacionalistima, koji vas stavljaju na svoje »crne« liste. Kako balansirate svoju savjest, rad i prijetnje?

To valjda prati sve koji se bave ovakvim poslom. Važno je da što više ljudi izađe iz nacionalnog okvira i počne doživljavati druge i drugačije kao ravnopravne. Ekstremni nacionalisti sprječavaju to prijetnjama i šikaniranjem. Mislim da je mnogo više ljudi u tom pogledu otvoreno. Važno je da postoje pojedinci i grupe koje se zalažu i u nepovoljnim društvenim okolnostima za toleranciju. Ja sam odrasla u takvom duhu i teško mi je bilo pomiriti se s netrpeljivošću i diskriminacijom. Poslije izvjesnog vremena čovjek navikne na napade i više ne obraća pažnju na to.

DESET GODINA HRVATSKE MANJINSKE SAMOUPRAVE U SRBIJI: 2002. – 2012.

Od stigma do priznavanja

Hrvati su devedesetih godina 20. stoljeća bili taoci rata između domicilne i matične države, izloženi trostrukoj ratnoj psihozi i torturi

Piše: Snežana Ilić

O bilježavanjem 10. godišnjice osnutka vlastite manjinske samouprave i na ovaj način, u obliku znanstvenog kolokvija u najmlađoj od tri institucije hrvatske samouprave, Zavodu za kulturu vojvođanskih Hrvata (ZKVH), hrvatska je zajednica pokazala da je jedna od malobrojnih manjinskih političkih zajednica koja njeguje i institucionalno pamćenje. Institucionalno pamćenje, odnosno svjedočenje kontinuiteta u djelovanju institucija, bitan je segment složenog fenomena kulture sjećanja. Odnos između osobnog, kolektivnog i institucionalnog pamćenja najčešće nije nužno odnos preklapanja, odnosno uvijek postoje razlike između te tri vizure interpretiranja prošlosti. U manjinskim zajednicama na djelu je pomanjkanje institucionalnog pamćenja, koje je najvećim dijelom posljedica političkih diskontinuiteta i slabosti manjinskih elita. Za razliku od većine ostalih u Srbiji, hrvatska zajednica, uz mađarsku i slovačku, počinje izgrađivati institucionalno pamćenje na visokoj razini.

MRAČNA PRETOVIJEST HRVATSKE SAMOUPRAVE

Hrvati su devedesetih godina 20. stoljeća bili taoci rata između domicilne i matične države, izloženi trostrukoj ratnoj psihozi i torturi: s jedne strane prisili na vojnu službu u domicilnoj Srbiji, s druge prisili na ubijanje sunarodnjaka i rušenje matične Hrvatske, a s treće su strane bili izloženi

ni nepovjerenju, animozitetu i nasilju od strane sugrađana u lokalnim zajednicama u kojima su živjeli te tisućama histeričnih medijskih napisa protiv ustaša i ustaštva. Rezultat su brojne osobne i obiteljske traume, 25 ubijenih i nestalih Hrvata u Vojvodini, do danas bez otkrivenih i procesuiranih počinitelja, iseljavanje više desetaka tisuća srijemskih Hrvata, val incidenta krajem 2003. i početkom 2004. u Tavankutu, Somboru,

Prema rezultatima najnovijeg istraživanja, koje je za potrebe Povjerenika za zaštitu ravnopravnosti na slučajnom, reprezentativnom uzorku od 1.196 punoljetnih građana Republike Srbije proveo CESiD u studenom 2012., najveća distanca postoji prema Albancima, Hrvatima i Bošnjacima (vidjeti donju tablicu).

Prvi koraci prema priznavanju hrvatske manjine od strane države Srbije načini su tek nakon sloma

srbijanskih multikulturnih i manjinskih politika. Među prvim, hrvatska manjina već 15. prosinca 2002. na elektorskoj skupštini u Subotici bira 35 vijećnika Hrvatskog nacionalnog vijeća (HNV), ubrzo potom (2003.) osniva se i prva medijska ustanova na hrvatskom jeziku u Srbiji, informativno-politički tjednik »Hrvatska riječ«, pokreće se i informiranje putem elektronskih medija (RTV, nekoliko regionalnih televizija u Vojvodini), postavljaju se temelji obrazovnog sustava (osnovnoškolsko obrazovanje na hrvatskom jeziku u subotičkoj općini). Ovakvog, relativno brzo i kvalitetno započetog, procesa institucionaliziranja svakako ne bi bilo da se hrvatska samouprava nije razvijala unutar specifično vojvođanskog sustava zaštite manjinskih prava, koji odlikuje etnički senzibilizirana pokrajinska administracija i dragocjena iskustva dobre prakse uživanja manjinskih prava tradicionalnih manjina.

PITANJA KOJA ČEKAJU ODGOVORE:

1. »Bunjevačko pitanje« otvaranje dijaloga; hoće li ulazak Hrvatske u Europu biti poticajan faktor?
2. Monopolizacija političkog prostora u zajednici, nedostatak kulture dijaloga unutar zajednice
3. Pasivnost članova zajednice
4. Jačanje elita; daljnje kadrovsko osnaživanje
5. Nedostatak strateških dokumenata HNV-a (medijska, kulturna, obavezna strategija, strategija službene uporabe jezika)
6. Zaokruživanje obrazovnog sustava
7. Slabe točke u informativnom sustavu (RTV)
8. Suvremena umjetnička i znanstvena produkcija
9. Daljnje demografsko erodiranje

Subotici, Novom Sadu, opet bez otkrivenih i procesuiranih počinitelja, masovna etnička mimikrija, odnosno prikrivanje nacionalne pripadnosti, kao i getoizacija hrvatskoga življa, odnosno njegovo povlačenje u uske obiteljske i eventualno crkvene okvire.

Počevši od tih ratnih godina pa do danas Hrvati su, na žalost, bili i ostali jedna od tri manjinske skupine prema kojima građani Srbije kontinuirano, s manjim oscilacijama, iskazuju visoku razinu etničke i socijalne distance.

Miloševićevog režima (listopad 2000.). Točnije, tek donošenjem Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina (2002.) uspostavlja se nužni politički i normativni minimum za okretanje nove stranice u povijesti hrvatske zajednice u srbijanskom postkonfliktnom društvu. I od tada, u proteklih 10 godina, hrvatska manjina je jedina nova manjina koja korača korakom od sedam milja, što znači da se relativno brzo i uspješno institucionalno izgrađuje i postaje politički potentan akter

KORAKOM OD SEDAM MILJA: 2008.-2012.

Prijelomna godina tog drugog perioda, koja je u bitnom i odredila ovakav brz napredak, jest 2008. Tada najjača politička stranka Hrvata, Demokratski savez Hrvata u Vojvodini (DSHV), sklapa koalicijski sporazum s vladajućom Demokratskom strankom. Inače, po političkom profilu, DSHV je konzervativna politička stranka desnog centra i njeni bi ideološki pandani bili DSS u Srbiji i

HDZ u Hrvatskoj. Ovo otvara veoma zanimljivo pitanje – je li manjinskim strankama inherentan konzervativizam ili ne, ali to ćemo pitanje ovom prilikom ostaviti otvorenim... Važno je da je ta politički efikasna i pragmatična odluka političke elite Hrvata osigurala veću moć i utjecaj na donositelje odluka i vrlo brzo urodila prvim plodovima: intenziviranje podrške matične Hrvatske; daljnja ubrzana institucionalna izgradnja (ZKVH); pomlađivanje kulturne i političke elite (suradnici oko ZKVH, ponajprije mladi znanstvenici iz Hrvatske zainteresirani za različite načine života ovdašnjih Hrvata); unapređenje obrazovnog sustava (uvođenje srednjoškolskog obrazovanja na hrvatskome u Subotici); primjena primjera dobre prakse i suradnja s hrvatskom samoupravom u Mađarskoj i srpskom manjinom u Hrvatskoj; veća vidljivost u javnosti (izlazak hrvatske manjinske kulture u Beograd); pomaci prema »desubotizaciji« (zasjedanja HNV-a izvan Subotice, podružnice DSHV-a širom Vojvodine, uključivanje novosadskih Hrvata u različita tijela hrvatskih institucija). U tom su razdoblju učestali i susreti Međuvladine mješovite komisije za praćenje Sporazuma o zaštiti Srba u Hrvatskoj i Hrvata u Srbiji, susreti predstavnika ovdašnjih Hrvata s predsjednikom *Josipovićem* i ministrima različitih ministarstava; bivši hrvatski predsjednik *Mesić* odlikovao je četvero hrvatskih književnika iz Vojvodine za očuvanje kulture hrvatskoga naroda u Srbiji...).

KORAKOM OD SEDAM MILJA: SPOTICANJA

U tom koraku od sedam milja bilo je i spoticanja: neuspješno organiziranje neposrednih izbora za HNV 2010.

(upisano svega 15.000 građana na posebni birački popis); koalicijski sporazum DSHV-DS vezao je ruke hrvatskog zastupnika u Skupštini Srbije; izostalo je otvaranje dijaloga unutar hrvatske političke zajednice; zadržala se stagnacija u pokretanju bunjevačko-hrvatskog dijaloga.

U svezi s izborom za manjinske savjete u lipnju 2010. mora se dodati da samo još Makedonci i Slovenci nisu uspjeli formirati poseban birački popis, tj. samo su još te dvije manjine išle na elektorske, a ne neposredne izbore. Demokratski deficit koji je

pad od 3,6%, kod manjinskih zajednica taj je pad u prosjeku četiri puta veći i iznosi 14%. Mađarska manjina npr. ima demografski pad od 13,4%, hrvatska 18%, bunjevačka 16,5%, rumunjska 15,2%, vlaška 11,8%, slovačka 10,6%, rusinska 10,4%. Jedini porast u broju pokazuju bošnjačka i romska populacija; romska uvjerljivo najviše, tj. 36%, dok bošnjačka ima rast od 6,7%. Najveći demografski pad bilježe deklarirani Jugoslaveni, čitavih 71%, a na drugom su mjestu Crnogorci s padom od 44%.

ku 31%); da su svećenici RKC bili i ostali vrlo važan segment hrvatske manjinske elite; da su tada, 2002., Hrvati, uz partijske vođe *Belu Tonkovića*, *Franju Vujkova* i *Kalmana Kuntića*, navodili kulturne radnike ili svećenike *Josipa Ivanovića*, *Slavena Bačića*, *Lazara Merkovića*, *Andriju Kopilovića*, *Marka Kljajića*. Danas je očevidan problem nacionalno neangažiranih intelektualaca, Hrvata u Beogradu, npr.

Hrvatskoj je zajednici potrebno nešto poput subotičke Agore, jedno mjesto/prostor otvorenog dijaloga

TRI BITNE DEMOGRAFSKE KARAKTERISTIKE HRVATA U SRBIJI

1. *Natprosječno stara manjina*: 51,2 god. prema 42,2 god. u prosjeku

2. *Natprosečan udio urbane populacije*: 2/3 Hrvata živi u gradovima

Gradsko stanovništvo kod hrvatske manjine: 37.029 64%

Seosko stanovništvo kod hrvatske manjine: 20.871

U Srbiji urbana populacija 55,7%

3. *Natprosječan udio žena*: zajednica sa najvećim udjelom žena u Srbiji

Žena: 34.035 59%

Muškaraca 23.865 41%

U ukupnoj populaciji odnos ž : m 51% : 49%

Od 21 etničke zajednice popisane 2011. Hrvati spadaju u 5 najstarijih (uz Vlahe, Makedonce, Nijemce i Slovence).

tada iskazala hrvatska zajednica doista je težak udarac za sve one kojima je dobrobit te zajednice na srcu.

DEMOGRAFSKA SLIKA HRVATSKE ZAJEDNICE 2012.

Ukupan demografski pad Hrvata, na osnovi rezultata popisa stanovništva 2011., koji iznosi 18% i Bunjevaca koji iznosi 16,5%, natprosječan je i za manjine. Prema za sada gruboj procjeni rezultata popisa stanovništva iz 2011. potvrdilo se naše očekivanje da će opasti udio manjinske populacije u Srbiji. To znači da se nastavlja trend opadanja stvarne multietničnosti Srbije. Dok većinska srpska populacija bilježi demografski

POLITIČKA I KULTURNA ELITA HRVATA U SRBIJI

Uočljiv je gotovo potpuni izostanak stručnog i znanstvenog tematiziranja manjinskih elita, ne samo u Srbiji, nego i u regiji. Hrvatski autor *Milan Mesić* samo je doticao to pitanje pišući o političkoj kulturi manjina. »Ne samo vladajuća većina, nego i same manjine nisu usvojile manjinsku političku kulturu«, tvrdi Mesić.

Istraživanje Centra za razvoj civilnog društva (CRCD) »Ispitivanje kulturne elite Srba, Mađara, Hrvata, Slovaka i Rumunja« (2002.) pokazalo je da je politička i kulturna elita Hrvata najmanje ateizirana od svih etničkih elita (67% stvarnih vjernika; kod Mađara 17%, u prosje-

unutar zajednice, jednako kao i dijaloga s Bunjevcima. To mogu biti diskusioni forumi otvoreni za građane angažirane u hrvatskoj i/ili bunjevačkoj samoupravi, može biti serija napisa ili stalna rubrika u »Hrvatskoj riječi«, recimo SUČELJAVANJA ili PRO&CONTRA.

Ako se i na ovom popisu iz 2011. pokaže trend velikog raskoraka između broja deklariranih Hrvata i govornika hrvatskog kao materinskog jezika (prema popisu iz 2002., od 56.000 vojvođanskih Hrvata samo je 21.000 onih koji su naveli da im je hrvatski materinski jezik), to može značiti i da su izostali željeni rezultati obrazovanja na hrvatskom u proteklih devet godina.

SLAVEN BAČIĆ, PREDSEDNIK HNV-A

HNV – Između ignorancije i respekta

Razgovor vodio: Zvonko Sarić

Na koncu ove godine, nakon što je Hrvatsko nacionalno vijeće proslavom obilježilo 10 godina od osnutka, razgovarali smo s predsjednikom HNV-a dr. Slavenom Bačićem o postignućima i aktualnoj problematici krovnog tijela hrvatske manjinske samouprave u Srbiji, u proteklih godinu dana.

HR: Kako ocjenjujete odnos vlasti Srbije prema manjinskim vijećima i posebno, prema HNV-u?

Od uvođenja manjinskih vijeća u politički i pravni život u Republici Srbiji 2002. godine ti su odnosi varirali, ali se generalno može reći da etnocentrični beogradski politički establišment ne zanima manjinsko pitanje, ne razumije ga, niti se trudi shvatiti ga. Primjerice, prvih godina vlasti nisu čak niti osiguravale stabilan proračunski priliv sredstava za rad vijeća, niti pomagale insitucionalnu izgradnju; u sljedećim godinama vijeća

su se etablirala, čak i novi Ustav Srbije garantira pravo na manjinsku samoupravu, ali je uloga vijeća često znala biti tek paradna i fasadna; čini mi se da je najznakovitije taj odnos prema vijećima oslikavala skupštinska rasprava o prijedlogu Zakona o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina, kada su u gotovo praznoj skupštinskoj dvorani o ovom zakonskome prijedlogu diskutirali jedino pripadnici manjina, a gotovo svi ostali zastupnici nisu se udostojili nazočiti diskusiji. Iako je ovaj zakon značio korak naprijed u odnosu vlasti prema manjinama i njihovim predstavničkim tijelima, osobito u vrijeme kampanje za upis u posebni birački popis manjina, u njegovoj provedbi često ima otpora, koji katkada idu i do govora mržnje iz 1990-ih godina, kakav je bio jedan prošlogodišnji tv nastup bivše visoke dužnosnice Grada Subotice ili riječi kakve su se čule na

Kada je riječ o odnosu vlasti prema samome HNV-u, od većine političkih subjekata imamo politički respekt, pa i priznanje, premda nekada ti odnosi znaju biti ignorantski, a katkada i po principu dvostrukih aršina, na štetu HNV-a

jednome nedavnome skupu u subotičkoj Gradskoj kući. Na neuvažavanje zakonskih nadležnosti HNV je u zadnje dvije i pol godine uvijek reagirao, podsjećam na slučaj kada je proljetos bivši pokrajinski tajnik za kulturu i javno informiranje raspodijelio sredstva za manjinske projekte, bez da je uopće i tražio prijedlog vijeća, pa je na predstavku HNV-a pokrajinski ombudsman donio preporuku, koju je novi pokrajinski tajnik u cijelosti uvažio. Ili slučaj rapodjele sredstava za hrvatske udruge i projekte iz subotičkog proračuna 2010. godine, o čemu je svojedobno i pisao vaš tjednik. Kada je pak riječ o odnosu vlasti prema samome HNV-u, od većine političkih subjekata imamo politički respekt, pa i priznanje, premda nekada ti odnosi znaju biti ignorantski, a katkada i po principu dvostrukih aršina, na štetu HNV-a.

HR: Suraduju li u dovoljnoj mjeri manjinska nacionalna vijeća u Srbiji i što mislite o radu tijela Koordinacije nacionalnih vijeća nacionalnih manjina?

Jedna od značajki manjinskog političkog života u Srbiji jest razjedinjenost manjina, za razliku od, primjerice, Hrvatske, gdje manjinska vijeća bolje suraduju. Ova razjedinjenost posljedica je ne samo različitih uvjeta u kojima žive pojedine manjine, već i drukčijih interesa, katkada i oprečnih.

Koordinacija nacionalnih vijeća nacionalnih manjina je pokušaj prevladavanja različitosti kroz usuglašavanje i zajednički nastup, a predsjedavajući se smjenjuju iz reda manjinskih vijeća svake godine. Međutim, Koordinacija nije pravna osoba, već neformalno tijelo, procedure njezina djelovanja i nadležnost nisu definirane, a odluke donosi konsenzusom, što katkada otežava njen rad.

HR: Kako vidite suradnju državnih tijela Republike Hrvatske s HNV-om?

HNV prirodno suraduje kako s tijelima iz Republike Hrvatske, tako i s hrvatskim diplomatsko-konzularnim predstavništvima. Njihova potpora je veoma bitna u zaštiti naših manjinskih prava, ali bi oni mogli dati neusporedivo više na ovom planu. No, katkada nas boli kada se i pred hrvatskim diplomatskim i konzularnim predstavnicima moramo boriti za uvažavanje, jer nas se neopravdano zna ignorirati u postupcima koji se nas tiču, primjerice, zadnjih godina se, za razliku od dotadašnje prakse, HNV ne konzultira kod imenovanja članova iz reda predstavnika ovdašnje hrvatske zajednice u Povjerenstvo za raspodjelu godišnje pomoći hrvatskim udrugama i organizacijama, a da ne govorimo o tome da smo u odnosu na državna tijela Republike Hrvatske još uvijek miljama daleko od

odnosa kakve imaju, primjerice, Mađarska prema vojvođanskim Mađarima, ili Srbija prema hrvatskim Srbima.

HR: Je li došlo do određenih pozitivnih promjena nakon donošenja Zakona o odnosima s Hrvatima izvan Republike Hrvatske i Državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske?

Dobro je da je došlo do koncentracije nadležnosti na jednome mjestu i da sada imamo jasnu adresu za obraćanje. Još od vremena kada je ured ustrojavan, uspostavili smo međusobnu suradnju, njegova je predstojnica i ljetos bila u Subotici, ali mislim da još uvijek ima dosta prostora za poboljšanje međusobne komunikacije i suradnje. No, imam dojam da ovaj ured još uvijek traži svoje mjesto u sustavu vlasti, kako u organizacijskome, tako i u financijskome pogledu.

HR: Smatrate li važnim uspostavu suradnje sa Srpskim narodnim vijećem u Hrvatskoj?

Već po prirodi stvari manjine se međusobno bolje mogu razumijeti, nego manjine i njihova matična država, čiji interesi u bilateralnim i multilateralnim političkim odnosima ne moraju korespondirati. Iako držim da je, generalno promatrano, u većini segmenata manjinskih prava, među ostalim i financiranju, dosegnuta praktična razina stupnja manjinskih prava viša u Hrvatskoj nego u Srbiji, mislim da je veoma korisno da pripadnici naše zajednice čuju autentični glas srpske zajednice u Hrvatskoj. Osim toga, postoji i prostor zajedničkih interesa na planu manjinskih prava na kojem možemo izravno surađivati na obostranu korist, bez obzira na svoje matične i domicilne države. Uz to, svojom suradnjom vlastima upućujemo jasne signale

da smo autonomni i legitimni politički subjekti, koji aktivno djeluju na ostvarivanju i zaštiti svojih garantiranih manjinskih prava.

HR: Služi li se HNV u svome radu određenim iskustvima drugih nacionalnih vijeća, kao pozitivnim primjerima? Ako se služi, koji bi takav primjer naveli?

I pokraj vidnog poboljšanja ustroja rada HNV-a u zadnje dvije godine, ostalo je još veoma mnogo prostora za poboljšanje. U tom smislu, trebali bi se u nekim segmentima osobito ugledati na mađarsko i bošnjačko vijeće, iako je brojnost pripadnika ove zajednice te njena kadrovska struktura neusporedivo jača nego naša, a da ne govorimo o sredstvima kojima oni raspolažu, prije svega zahvaljući inozemnoj pomoći, primjerice, Mađarske prema ovdašnjoj mađarskoj zajednici.

HR: Rade li zajednički ovdašnje hrvatske institucije i udruge na ostvarivanju svojih ciljeva?

Zadnjih je godina sve više primjera kako hrvatske institucije i udruge zajedničkim nastupom rade na ostvarivanju svojih ciljeva, počev od suradnje tri najviše profesionalne hrvatske institucije – HNV-a, ZKVH-a i Hrvatske riječi, zatim preko suradnje ovih institucija, prije svih ZKVH-a, s udrugama, pa do zajedničkih projekata udruga, čime se ne šalje samo važna politička sinergijska poruka, već se lakše ostvaruju i zajednički konkretni ciljevi.

HR: Jeste li zadovoljni vidljivošću rada HNV-a u javnosti?

Trudimo se poboljšati ne samo našu medijsku prisutnost i vidljivost, nego i biti na terenu, kada je god to moguće, iako centralizirani sustav manjinske samouprave katkada to otežava. To znači da

nastojimo da, primjerice, predstavnici HNV-a uvijek nazoče manifestacijama naših udruga, i to je obično dužnosnik koji je geografski i najbliži. A iako svoju vidljivost nastojimo ostvarivati i putem naše internetske stranice, ključnu ulogu, međutim, imaju naši mediji na hrvatskome, koji, katkada, nedovoljno prate ili ne prepoznaju značenje pojedinih segmenata djelovanja HNV-a ili ostvaraje. Primjerice, mislim da bi afirmaciji rada HNV-a, kao tijela naše manjinske samouprave, bolje doprinijelo strukturiranje vijesti u Hrvatskoj riječi, primjerice kroz nekakvu rubriku Iz rada HNV-a ili Iz rada naše manjinske samouprave, umjesto da se stavljaju u isti koš s najavama pojedinih kulturnih manifestacija. A da ne govorimo o tome da se rijetko posebno tematiziraju pojedina uspješno rješenja pitanja, iza kojih često stoje mjeseci rada, suradnje, pritisaka i dopisivanja s državnim tijelima, već se svedu na kratku vijest od nekoliko rečenica.

HR: Je li rad HNV-a transparentan?

Javnost i otvorenost rada HNV-a ostvaruje se kroz javnost sjednica, osobito kroz diskusije o proračunu HNV-a čije je donošenje posve transparentno, a prozor naše komunikacije s javnošću jest naša ažurna internetska stranica.

HR: Smatrate li značajnom odluku da se određena sredstva iz proračuna HNV-a po natječajima raspodijele udrugama kulture?

To je bio jedan od osnovnih elemenata političkoga programa liste DSHV i hrvatske udruge, kojega dosljedno provodimo te već dvije godine unatrag transparentno raspodjeljujemo sredstva kulturnim udrugama u godišnjem iznosu od 2.000.000,00 dinara. No, kulturne bi se udruge isto tako

morale više truditi da na natječajima kod državnih tijela i na druge načine priskrbe više sredstava za vlastiti rad.

HR: U javnosti se čuju mišljenja da HNV zapostavlja druge regije nasuprot subotičke?

Kako se Srbija, za razliku od Mađarske i Hrvatske, opredijelila za centralizirani sustav manjinskih vijeća, Subotica je zahvaljući brojnosti Hrvata i hrvatskih udruga prirodno središte HNV-a i drugih profesionalnih hrvatskih institucija. Međutim, mislim da se u HNV-u za cijelih ovih 10 godina, pa tako i sada, vodilo računa koliko se god moglo o što ravnomjernijoj teritorijalnoj zastupljenosti, primjerice, iz somborske su regije ravnatelj vaše ustanove, a bili su i nekadašnji predsjednik HNV-a te zamjenica pokrajinskog tajnika za propise, upravu i nacionalne zajednice, a sadašnji zamjenik pokrajinskoga tajnika je također iz srijemske regije, u pokrajinskom i radijskom tv servisu samo je jedan dopisnik iz Subotice, ostali uposlenici su iz Srijema i Novoga Sada, u HNV-u se u svim tijelima vodi računa o ravnomjernoj teritorijalnoj zastupljenosti, HNV ima i područni ured u Srijemskoj Mitrovici itd. Slično tako su strukturirana ne samo tijela ZKVH-a nego i njegovo djelovanje, koje je izrazito afirmativno okrenuto prema udrugama izvan Subotice.

No, dopustite mi da budem iskren, mislim da baš u sadržajima Hrvatske riječi nedostaju manjinske teme iz drugih regija, manjinske priče s terena, jer ima previše napisa koji ne samo da su iz Subotice, već uopće nisu vezani za manjinske teme iz Subotice, i nije im mjesto u pokrajinskom manjinskom mediju, već u gradskim medijima.

SLUŽBENA UPORABA HRVATSKOG JEZIKA U PRAKSI

Predstavka koja je podijelila grad

Pokrajinski ombudsman podržao zahtjev HNV-a, ali pitanje je hoće li, i kada će biti promjene na terenu

Zahtjevom da se preispita turistička prometna signalizacija u Subotici, Hrvatsko nacionalno vijeće načelo je problem pred kojim su se dugo zatvarale oči, a njegovo rješavanje bit će značajan putokaz. Naime, zamjenica pokrajinskog ombudsmana *Eva Vukašinić* je nakon predstavke, koju je početkom rujna podnio predsjednik Izvršnog odbora HNV-a *Darko Sarić Lukendić*, nedavno uputila preporuke Turističkoj organizaciji Grada Subotice. Predsjednik *Sarić Lukendić* svojedobno je ukazao na činjenicu da su pojedine ploče s turističkim informacijama postavljene isključivo na srpskom jeziku ćirilničnim pismom te na engleskom, iako je u Subotici u službenoj uporabi, uz srpski i mađarski, i hrvatski jezik kao obvezni po Zakonu o službenoj uporabi pisma i jezika.

Turistička organizacija se izjasnila o spornim navodima dostavivši projektnu dokumentaciju i pozvala se na Pravilnik o prometnoj signalizaciji koji ne zahtijeva ispis definiran srpskim standardima. No, Institut za standardizaciju je naveo kako oni ne definiraju uporabu pisma i jezika, tako da je Pokrajinski ombudsman, pozivajući se na Ustav Republike Srbije, Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina te na Zakon o službenoj uporabi pisma i jezika, Odluku Skupštine APV o bližem uređenju pojedinih pitanja služ-

bene uporabe jezika i pisama nacionalnih manjina na teritoriju APV te Statuta Grada Subotice zauzeo stav da je prigodom postavljanja turističke signalizacije nepravilno tumačen Pravilnik o prometnoj signalizaciji, dodatno ukazavši da se podzakonskim aktima ne mogu mijenjati odredbe zakona.

»Imajuću u vidu sve naprijed iznijeto, Pokrajinski ombudsman smatra da je Turistička organizacija Grada Subotice učinila nepravilnost u radu«, navedeno je u spomenutom dopisu koji se završava odredbom da se uočena nepravilnost otkloni u roku od 15 dana te o tome obavijesti Pokrajinski ombudsman.

Dakle, Turističkoj organizaciji jeporučeno da osigura ispisivanje naziva na jezicima i pravopisu nacionalnih manjina, poslije teksta na srpskom jeziku u istom obliku i veličini slova.

KOMENTARI

Nakon objave ove vijesti na jednom lokalnom portalu gdje se slobodno komentiraju dešavanja, zabilježeno je oko 40 komentara od kojih je tri puta više negativnih nego pozitivnih. Dakle, da se ne zavaravamo, oko tri četvrtine onih koji su osjećali za potrebno uključiti se u raspravu pridržavanje Ustava i zakona ne drži bitnim. Njih je podupro znatan broj drugih osoba svojim lajkovima. Najčešći izgovori za netrpeljivost prema legalnom i legitimnom zahtjevu

HNV-a leži u »položaju Srba u Hrvatskoj«, »malo-brojnosti Hrvata u Srbiji«, »pitanjem ćirilčnih natpisa na hrvatskoj obali«, »ispisom 27 naziva na 27 jezika nacija u Vojvodini«, »usporedbama s Njemačkom i Engleskom«, kritiziranjem *Darka Sarića Lukendića*, omalovažavanjem HNV-a i DSHV-a...

No, bilo je i komentatora koji postavljaju pitanje zašto natpisi nisu postavljeni na latinici pa problema možda ne bi ni bilo, drugi su podržali ispis, a treći postavili pitanje odgovornosti rukovodilaca Turističke organizacije...

OUTSOURCING

Direktorica Turističke organizacije *Ivana Jovčić* na samom početku kratkog razgovora za HR napomenula je da »ne mora znati zakonsku regulativu«. Bilo je teško voditi ozbiljan razgovor s direktorom jednog javnog poduzeća kojem je uvodna rečenica da smatra da statut grada koji je utemeljio tu tvrtku za njega nije obvezujući. Mnogi ljudi su se na sudovima pokušavali braniti time da nisu znali da je to što rade nezakonito, ali je dosta iznenađujuće kada se takvi 'fazoni' iz serije »Mučke« čuju iz usta jednog direktora javnog poduzeća.

No, zanimalo nas je može li se očekivati da u roku od 15 dana bude ispravljena pogreška, i odgovor je bio odrečan. Direktorica *Jovčić* je ukazala na to da se ploče moraju

skinuti i postaviti nove, tako da se cijela procedura mora ponoviti, a samo za pribavljanje dozvola je potrebno čekati više mjeseci. Uz to, prema njenim riječima, to sve ima i svoju cijenu koja se mjeri milijunima dinara – za što sredstava nema – pa ako se uspije iz nekih drugih (gradskih) izvora isfinancirati, možda će se tome udovoljiti tijekom 2013. godine, »ne znamo kada«.

Nismo imali sreće ni sa sljedećim pitanjem, a ticalo se hrvatskog kao službenog jezika na internet stranici Turističke organizacije. Odgovor je ovaj put bio da sajt služi turistima, a ne lokalnom stanovništvu, »dosta bi to sve skupa koštalo, praktičnije je uraditi na njemačkom, norveškom jeziku, a ostalo kada se ukaže prilika, jer ni drugi to ne rade.«

Velika neopterećenost vodeće osobe očito proizilazi iz toga što je postavljanje turističkih ploča išlo na tender, pa je možda po mišljenju direktorice odgovoran onaj tko ih je postavljao i dizajnirao. To podizvođenje radova, takozvani outsourcing, naravno ne štiti od odgovornosti. U normalnim zemljama podrazumijeva se da je obveza svakoga a osobito direktora javnih poduzeća pridržavanje ustava te zemlje, zakona i statuta svog osnivača. Ako postoje debeli razlozi da se krivica prebaci na nekog drugog, onda se taj podizvođač tuži radi nadoknade štete. Malo naivno djeluje očekivanje da se iz gradskog

proračuna financira nečija neupućenost i nepažnja, ali kod nas je sve moguće.

POVIJEST

Povijest je učiteljica života, a turizam bi valjda trebao podrazumijevati i prezentaciju lokalne povijesti.

mi se čini da na tu prepoznatljivu subotičku multikulturalnost baš nije dan akcent, kao da su im građevine važne, a ljudi koji su ih gradili baš i nisu, pogotovo ne manifestacije. Koliko sam imao uvida preko sajta ove organizacije, ne samo da se Hrvati baš i ne spominju, već niti druge

slučaju, valjalo bi postojeće ploče malo prilagoditi. Ali, da bi netko došao do ideje za ponovnim raspisom tendera, i ulaganjem novih 7,5 milijuna dinara, ipak je potrebno završiti neki od menadžerskih fakulteta. A to je i odličan izgovor da se ne uradi ništa i stvar gurne pod tepih.

godišnje po glavi. Očito je da nam proračun grada ne pune neki nepoznati samarićani, a to što struktura platiša sadrži i prireze tvrtkama i obrtima i dalje predmnijeva da u njima rade ili su im vlasnici i Hrvati. Po ovoj logici, Hrvati u vlastitom gradu ostvare oko milijun i pol noćenja godišnje, 15 puta više nego turisti. Možda i to daje moralno pravo na zahtjev da se zatraži ispis i na vlastitom jeziku.

Ovom banalizacijom pokušavam ilustrirati proporcije, jer se menadžerima valja obraćati jezikom brojki. Očito je da grad ima veće financijske koristi od Hrvata nego od svih turista skupa, i da oni rukovodioci koji dobivaju plaće iz naših džepova trebaju imati malo više pažnje prema zakonom i Ustavom zaštićenim pravima manjina.

Bilo bi baš zanimljivo da su tadašnje vlasti u vrijeme dolaska »buvljak turista« iz Ukrajine, Rusije i Poljske postavili natpise na tim jezicima. A možda će za 10-20 godina biti popularni posjetitelji iz Kine ili Koreje. Na kraju, svi imaju izgleda dobiti table, a oni koji su grad gradili imaju šutjeti? Zato, ako HNV ovo pitanje sada ne istjera na pravi način do kraja, vidjet će se da je stvar strateški propala.

Nadam se da ovaj slobodni novinarski stil nikoga neće uvrijediti, a tema bi se mogla nastaviti recimo kada bi završili u tendere i proračune. S obzirom da ovo pitanje izaziva pomalo neugode, u cilju prevazilaženja predlažem Turističkoj organizaciji da bih im bio spreman prevesti tekstove na hrvatski jezik besplatno, suosjećajući s njihovom teškom materijalnom situacijom.

Nikola Perušić

Ostaje nejasno kako ni ljudi u Turističkoj organizaciji, niti mnogi ljudi na internetu koji su u solidnom broju podržali kritike prema hrvatskom jeziku, nisu svjesni činjenice da je upravo zalaganjima Hrvata-Bunjevaca nakon I. svjetskog rata i vlč. *Blaška Rajića* ovaj tada manjinski srpski grad ušao u sastav Jugoslavije. O tome problemu govore povjesničari koji navode da su nakon ulaska oslobodilačkih srpskih trupa u Suboticu 1918. godine nakon nekoliko dana demolirani izlozi jer nisu bili na ćirilici. Zanimljivo je kako povijest nađe načina da se ponavlja na nove načine.

Baš bi me zanimalo i s kakvim povijesnim podacima raspolaže Turistička organizacija Subotice, kako predstavlja naš grad turistima, jer

manjine, kao da preko ovog jedinstvenog kontrapunkta treba proći u neznanju, kao da je ta multietničnost neka sramota.

FINANCIJE

S obzirom na to da temu službene uporabe jezika donekle pratim, imam dojam da se u posljednje vrijeme poštovanju manjinskih prava ne odupiru toliko ogrezli nacionalisti, koliko suvremeni kvazi-menadžeri i agresivno-građanska opcija. Jer, tolerancija je skupa, iziskuje financiranje. U ovom slučaju, vjerojatno bi se bilo tko s osnovnom školom sjetio da na tim spornim pločama u slobodnom kutu doda natpise na hrvatskom i mađarskom jeziku, pa da se stvar završi s par tisuća eura troška. U gorem

Pogledajmo što kažu brojke: u Subotici se zabilježi oko 100.000 noćenja i s obzirom da se za skoro svako noćenje naplati boravišna pristojba od oko 100 dinara, godišnje se prikupi oko 7-8 milijuna dinara. Prateći policijske izveštaje o prelascima granice vjerujem da pokraj tih navedenih legalnih ima i još barem 10.000 noćenja »specijalnih turista« tj »ilegalnih azilanata«, ali možda je nedolično razmišljati o naplati boravišne pristojbe ovoj skupini, kao i o postavljanju ploča na pašunskom ili arapskom jeziku, kako bi se i oni lakše snalazili po gradu.

Ako novi gradski proračun iznosi 5,66 milijardi dinara, a po popisu imamo 14.151 Hrvata od ukupno 141.554 stanovnika, to znači da svi građani, pa time i Hrvati, pune proračun s oko 40.000 dinara

Obnova razorene Hrvatsko-Ugarske Kraljevine

Piše: dr. Zsombor Szabó

Nakon definitivnog i naglog odlaska tatarske vojske, kralj *Bela IV.* je u proljeće 1242. godine krenuo iz Hrvatske kući, to jest u Ugarsku, ali bez svoje obitelji koju je ostavio u tvrđavi Klis, zbog nesigurne situacije u razorenom dijelu zemlje. Klis nije slučajno izabran. Izabran je jer je stara hrvatska utvrda i grad. Tu je bilo sjedi-

šte u katedrali je pokopan i princ *Vilijam*, zaručnik jedne Beline kćeri.

HRVATSKI VELIKAŠI SE UKLJUČUJU U VISOKO PLEMTVO ZAJEDNIČKE KRALJEVINE

Prilikom Belina povratka u Ugarsku, u njegovu se pratnju uključio veći broj hrvatskih

lo plemstvo i nikog nije bila briga od kojeg etniciteta pojedine obitelji potječu, pogotovo kada su međusobno stupali u rođačke odnose. Drugim riječima, današnja shvaćanja nacije se jednostavno ne mogu unatrag projicirati.

POČETAK INTENZIVNIJE GRADNJE GRADOVA

Kralju *Beli IV.* su za obnovu zemlje bila potrebna velika novčana sredstva, zato je npr. od Frankopana uzeo veći novčani iznos u zajam. Usprkos protivljenju i težnjama Crkve, tj. pape, koji se protivio uključivanju Židova i Saracena (muslimana) u novčane tokove kraljevske blagajne, *Bela IV.* je s predstavnicima Židova sklopio poseban ugovor već prije tatarske najeзде. Zbog velikog razaranja i potrebe za novcem za obnovu i izgradnju, taj ugovor je obnovljen, dopunjen i učvršćen posebnom, tzv. Židovskom zlatnom bulom

vama«, davao je gradske privilegije pojedinim gradovima, a stare privilegije je ponovno potvrdio. Primjerice, Franca Villa u Srijemu je i prije spaljivanja od strane Kumana imala gradski privilegij kao ostali kraljevski gradovi. Kako je ležala na raskrsnici važnih putova i bila hospeska zajednica, najvjerojatnije im je taj privilegij obnovljen, jer se 1375. godine spominju sud i vijećnici hospeske zajednice, a 1405. se spominje kao civitas Nogolas (čit. Nagyolasz).

Gradec (Zagreb) je već 1242. godine isto dobio status slobodnog kraljevskog grada, s obvezom da na brdu Grič (današnji Gornji grad) naselje utvrde čvrstim bedemima, što je bio i jedan od ciljeva davanja privilegija. *Bela IV.* je ovako sumirao kraljev zadatak prilikom davanja privilegija gradovima: »Zadatak kraljeve vlasti je ujediniti (sakupiti) one koji žive raštrkano, sačuvati sakupljene (narod), narode

šte kneza *Trpimira*, poslije je Klis, slično kao i Knin, povremeno bio sjedište hrvatskih kraljeva, pa se može zaključiti kako je već tada spadao među najuglednije hrvatske gradove s dolično opremljenim prostorijama.

Klis je ostao kraljevski grad i nakon stupanja Kraljevine Hrvatske u ugovorni savez s Kraljevinom Ugarskom. Tada su u njemu boravili kraljevski kaštelani, koji su skrbbili o tome da se kraljevsko dobro ne oštećuje. Sastojao se od utvrđenog podgrađa i tvrđave na strmoj litici. U Klisu se rodila kraljeva ćerka *Margita*, koju je kralj obećao »poklonit Bogu«, tj. dati u opatice, ako izbjegne ubilački pohod Tatara. U Primorju su umrle dvije kraljevske princeze, koje su pokopane u sarkofazima na pročelju trogirske katedrale, a

plemića, to je bila posebna čast koju su zaslužili vjernošću, braneći kralja od Tatara. Od uglednih hrvatskih obitelji, krčki i bibrirski župani, odnosno preci *Frankopana* i *Šubića*, do kraja su bili vjerni kralju (njihova veza vjerojatno potječe još od vremena kada je princ *Bela* bio hrvatski kralj). Osim vojne pomoći, kralj *Bela IV.* je dobio i veću pozajmicu novca od Frankopana. Kralj im nije ostao dužan i to je početak uzdizanja dviju hrvatskih obitelji, koje su postale najuglednije obitelji Hrvatsko-Ugarske Kraljevine, te u mađarskoj historiografiji Šubići (Zrinyi) i Frankopani (Frangepani) smatraju se istovjetno »nacionalnim velikanima«, mada u srednjem vijeku ne možemo govoriti o naciji kako je mi danas shvaćamo i definiramo. »Naciju« je čini-

1251. godine. Time su Židovi stekli status sličan hospesima-gostima. Muslimani su se, s druge strane, morali prekrstiti ako su namjeravali i dalje trgovati, a saracenskim (arapskim) trgovačkim naseljima oduzeta su prava trgovanja. *Bela* se koristio i »unutarnjim rezer-

koji pripadaju pod njegovu vlast podržavati da žive u miru i po svojim pravilima (običajima).« Ove privilegije su dobivale prije svega hospeske zajednice koje su i ranije imale status slobodnog (naselja) villa libera.

Volarica i korlat

U volarici je bio jedan ili više stočića za mužu krava, vile za stiranje nastora, metla, a na zidu najprija fićura (lojanica), posli kamenica i naposlitku fenjer

U volaricama se odrađivala samo marva (goveda), pa je naspram nje bila i udešena, sa spolja dodatim korlatom. Marva je u volarici svezana za jaslje koje su sa dnolom od zemlje u cm: visoko oko 60, u dnolu široke oko 60,

u jednoj volarici, zaljučena telad, junad i bikovi odranjivani su u obaškoj volarici, a obaško je i volarica za volove i katkad s njima i za bivole.

U volarici je bio jedan ili više stočića za mužu krava, vile za stiranje nastora, metla, a na zidu najprija fićura (loja-

iznutra duboke oko 35. Marva ranu ide samo iz jaslala, nema žagre.

Ako su jaslje naslonjene na nabijanicu onda su često isprid nji zid obložili daskama, visoko barem po metera, da ga marva rogovima priko jaslala ne ojamavi. U našim su salašima male i sridnje gazde napravili volarice za desetakdvadesetak komada rogate marve. Velike gazde su pravili dugačke volarice cigljom izidane, sa uzduž svezani više desetaka marve u dva reda. Govedar je manje išo oko marve, brže je naranio, očistio đubre (stajnjak) i prostro nastor (stelju).

Na velikim gazdalucima obično su krave mlikulje bile

nica), posli kamenica i naposlitku fenjer.

KORLAT

Korlat je obaški ispust za marvu, blizo volarice, a često je naslonjen na nju. Ograđen je jakom ogradom, barem je tri puta veći od volarice, petnaestak meteri dugačak i desetak meteri širok, za desetak komada marve. Od ranog prolića do kasne jeseni, naspram vrmena, korlat je bio i kao otvorena litnja volarica. Ograda je od dračovi stupova, od zemlje visoki najmanje dva metera i na oko svaka tri metera jedan od drugog. Dio stupa ukopan u zemlji obgorili su da ne trune, da traje duže.

Stupove su sastavili popričnim dračovim pojasacima od okrugljača ili cipanica, najčešće sa uzdužna četiri reda, da se ni telad ne mogu provući ili priskočiti pojasac i izaći napolje. Pojasece su za stup kadgod pročvršćivali kovačkim šrofovima, nalik torban šrofu, a i obvezivali jakim drotom (pocinkovan ~ 3-4 mm.) da ograda izdrži teret slabijeg marvinčeta kad ga povija jači i sabije na ogradu korlata. Ogradu nisu sastavljali klincima jel je u dračovinu teško utući klinac i na nekoliko centi, a kamol ih klincom sastavit.

Korlat je obično s dolnjaka i okrenut na sunčanu stranu. Iznutra nuz ogradu i malo dalje od kapije, često je za marvu zakrilje, manja nastrešnica na stupovima i ispod sa jaslama. Obično je zimi volarica tisna za svu marvu, pa je dio marve zimovo u korlatu. U jesen su ogradili nastrešnicu uvis naslaganim đubretom, ritko čimgod drugim. Ispod nastrešnice su zimovale zasušene krave (koje se ne muzu) do telenja, junad koja se goje (tove) i najčešće volovi šareni ili podolci (madžarci), pa i

bivoli. Korlat je uvijek sa dvije kapije, nasuprot jedna drugoj, da se kola kod izvlačenja đubreta ne okreću u korlatu. Kapije su široke najmanje tri metra i otvaraju se u avliju.

Marva je u korlatu izgazila i dobro izmišala balege i zeleno rašće sa slamom, koja je vrmenom istrunila, đubre je sazrijalo za torenje, u zemlji se friško rastvaralo i takog ga usiv izhasniro. Salašari su kadgod od đubreta pravili ganj kojeg su reduše liti hasnirale za ogriv ispod sadžaka.

Oko korlata su posadili dračove i podikoj brist za lad marvi koja planduje pod njim. Krave vole sunce, kadre su satima ležati na suncu kani-kule.

Podiko je korlat napravio za volaricom ili na njezinom čelu u zabatnom zidu s dolnjaka. U sridi zida su vrata marvi da iz volarice ide u korlat. Mana ovakog korlata je što marva iza volarice nije na vidiku ili se vidi samo jednim dilom, pa je čeljadima iz ambetuša teže nadzirati korlat. Dobra strana takog korlata je što se ne triba bakćati oko tiranja marve u korlat ili iz njega u volaricu.

SA ROGLJA

Podolac

Naši stari su do II. svickog rata odranjivali marvu rase madžarci (madž. magyar szürke marha – madžarsko sivo goveće) koje su zvali i podolci po mistu Podolsk u Podmoskovlju, otkaleg potiče. Ova marva, izgledom lipa, poznata je po viragastim rogovima, često toliko široko razmaknutim da je goveće za ulaz u volaricu moralo ukositi glavu. U vuči tereta poznati su mirni i izdržljivi volovi podolci, koji su nuz to bili na velikom glasu i kao ugojeni, radi mramoriranog mesa dobrog šmeka. Od Sridnjeg vika pa do I. svickog rata, ugojeni podolci su se izvozili u Europu, a izvoz u mediteranske arapske zemlje obavljao se priko Raguze (Dubrovnik), vele pismena. Bunjevci su bili na velikom glasu po odranjivanju i gojenju podolaca, pa je otaleg i nastala dvosmislena izreka: Dok je Bunjevaca, biće i volova.

PREDSTAVLJEN ZBORNIK RADOVA »KRIZA, ODGOVORI, LJEVICA«

Ekonomska kriza budi ljevicu

Miloš Jadžić: *Situacija u kojoj živimo nije nekakav eksces na putu k nekom bajnom svijetu, nego je već unaprijed pripremljeno mjesto za države koje su periferija svjetskog sustava* * **Dušan Maljković:** *Čini se kako je ovo produbljivanje kriza unutar jedne stalne krize u kojoj očividno profitira krupan financijski kapital, a raspad srednje klase se i dalje nastavlja i ona se polako pretvara u jeftinu radnu snagu*

Je li globalna ekonomska kriza još jedna od »regularnih« kriza kapitalizma ili je sam kapitalizam u temeljnoj krizi? Svjedočimo li kraju neoliberalizma ili je pak ovo njegov novi početak u izmijenjenoj i prilagođenoj ideološkoj formi post-neoliberalizma? Kojim se institucionalnim mjerama za »sanaciju« krize služe neoliberalne vlade i kakva je reakcija globalnog naroda na sve to? Kako na ova pitanja odgovoraju pokreti, stranke i ideologije koji pripadaju ljevici, tema su zbornika »Kriza, odgovori, ljevica« u kojemu su objavljeni tekstovi mlađe generacije istraživača i istraživača regije, kao i tekstovi poznatih svjetskih autora. Knjiga je nastala kao jedan od rezultata istoimene ljetne škole održane prošle godine na Fruškoj gori u organizaciji zaklade Rosa Luxemburg, a njezini urednici prošloga su je tjedna predstavili u Subotici na tribini Politea.

O uzrocima globalne ekonomske krize postoje razne interpretacije od kojih su dvije dominantne i međusobno suprotstavljene – jedna je liberalna, koja uzrok pronalazi u prevelikim socijalnim davanjima, prije svega u Americi u odnosu na kredite za stambeni prostor, a s druge strane je marksistička interpretacija koja pokušava doka-

zati kako je kriza uzrokovana samom strukturom neoliberalnog kapitalizma, odnosno da je upravo problem slobodno ili navodno slobodno tržište.

HOĆE LI SE KRIZA UOPĆE OKONČATI?

»Zanimljivo je kako se jako puno govori o globalnoj krizi, ali pitanje je koliko je taj govor adekvatan budući da

Miloš Jadžić, Dušan Torbica i Dušan Maljković

znamo kako zemlje BRICS-a (Brazil, Russia, India, China, South Africa, prim. a.) nisu bile ili uopće nisu zahvaćene tom vrstom krize, a to je praktički pola svijeta. S druge strane, čini se kako je sveprisutan govor o krizi poslužio nastavljanju trenda, koji je započeo 80-ih godina, a u Europi je vidljiv u smanjenju socijalnih davanja, te je ovo bila zgodna prigoda da se još jedanputa ta vrsta davanja umanji, da se određena dosegnuta radnička prava smanje.

Stoga nije jasno do kraja je li to stvarno rezultat krize ili se govor o krizi upravo koristi u te svrhe«, kaže *Dušan Maljković*, jedan od urednika spomenutog zbornika.

On podsjeća kako je u Srbiji također bila zanimljiva reakcija političke elite na svjetsku ekonomsku krizu, koja je najprije bila viđena kao dobra prilika za državu i gospodarstvo, a kasnije odgovor na sve ekonomske neuspjehe,

očividno profitira krupan financijski kapital, a raspad srednje klase, koji je započeo od 80-ih godina, i dalje se nastavlja i ona se polako pretvara u jeftinu radnu snagu«, kaže Maljković.

PERIFERIZACIJA UMJEŠTO TRANZICIJE

Lijevi impulsi javljaju se i u postjugoslavenskoj regiji i na neki način prate svjetska gibanja. U Hrvatskoj su to primjeri samoorganiziranih radnika, izravni demokratski plenum u studentskim socijalnim prosvjedima, nedavni radnički i studentski prosvjedi u Sloveniji, te usprkos iskrivljenoj medijskoj slici o tim događajima, na takvim mjestima treba tražiti naznake moguće nove lijeve politike. Autori zbornika također pokušavaju dati odgovore na pitanja kako prevesti teorijska rješenja na jezik praktične politike, kako se organizirati i pružiti otpor ne samo neoliberalnom kapitalizmu, nego kapitalizmu općenito.

»Kao uvjet da se počne artikulirati praktična nova ljevičarska politika, moramo raščistiti s mitovima koji ovdje postoje i s tim u svezi trebali bismo prekinuti uzimati za ozbiljno taj tranzicijski govor. Može se govoriti o tranziciji, transformaciji iz socijalizma u kapitalizam,

a ne iz nečeg nenormalnog u nešto normalno, kako nas pokušavaju uvjeriti. Ta tranzicijska priča ne pije vodu, jer bi ona trebala značiti da idemo k jednoj bajnoj realnosti koja nas tamo negdje čeka, ali od toga očividno nema ništa. Situacija u kojoj živimo nije nekakav eksces na putu k tom bajnom svijetu, nego je već unaprijed pripremljeno mjesto za države koje su periferija svjetskog sustava. I to nije nikakva teorija zavjere već se vrlo jasno, egzaktno ekonomski može pokazati u kakvom je odnosu istočna Europa sa središtem Europske Unije, s euroatlantskim strukturama. To su odnosi kredita, eksploatacije, dužničkih odnosa, i da uprostimo stvari do kraja – ovi prostori služe kao izvor sirovina i relativno jeftine a relativno kvalificirane radne snage, kao jedno zahvalno tržište za izvoz gotovih proizvoda zapadnog kapitalizma i izvoz novca koji se ovdje ulijeva na sumanut način i stavlja nas u poziciju dužničkog ropstva. Bitno je naglasiti kako kada ljevica govori o tome, jer ponekada može djelovati da desnica priča sličnu priču, to ne znači da je alternativa tamo negdje na istoku, u državnom kapitalizmu navodno komunističke Kine i u ruskoj imperijalističkoj politici. Dakle, jednako gledamo na NATO pakt i na ruski imperijalizam, na US Steel i na Gazprom«, kaže *Miloš Jadžić*, jedan od urednika zbornika.

NOVI LIJEVI IMPULSI

Sugovornici smatraju kako je s pozicija aktualne vlasti neoliberalizam prihvaćen

kao dominantna ideologija, a kapitalističko tržište kao ekonomsko tržište, te se sve tomu prilagođava. Oni ističu kako je glupost smatrati SPS ljevicom, premda ova stranka pretendira na to mjesto, ali također da to nije niti Demokratska stranka, koja je punopravna članica Socijalističke internacionale.

»Svakako je ogroman dio strukture DS-a organski anti-ljevičarski orijentiran, i mogu oni misliti što god žele, može se *Mićunović* pod stare dane prisjećati svoje ljevičarske mladosti. Ali imamo ovdje i stranke *Čankovu*, *Koraćevu*,

sti, kako se to vjerovalo, već postoje brojni protu primjeri, od Latinske Amerike u kojoj su kakvi-takvi ljevičarski režimi došli i opstaju na vlasti uz najširu podršku većine naroda, do toga da se i u Europi ljevica posljednjih godina budi, vjerojatno i pod utjecajem aktualne krize, te osim u Grčkoj, postoje relativno značajne ljevičarske stranke u Francuskoj i Njemačkoj. On smatra kako bi se u Srbiji relativno lako mogla organizirati nova politička snaga ljevice, te da su pozitivni primjeri otpora neoliberalnom kapitalizmu autonomne radničke

podrške između radničkog pokreta i studentskog, koji se bori u suštini za istu stvar – protiv komercijalizacije obrazovanja kao javnog dobra, što je u širem smislu isto ono za što se bore radnici u uništenim poduzećima«, kaže *Jadžić*.

On napominje kako u nekim većim sindikalnim središnjicama postoje razmišljanja da sindikat ne bi trebao biti povezan ili upleten u konkretnu politiku na način podrške bilo kojoj postojećoj stranci, nego da artikulira vlastitu politiku poput sindikata od Grčke do Njemačke gdje se podrazumijeva da on ide

Ljajićevu, pa ako su *Tony Blair* ili *Gerhard Schroeder* ljevičari onda su to i *Korać* i *Dačić* – ja mislim da nisu i to je veliki problem koji je uništio i kompromitirao ideju ljevice«, kaže *Miloš Jadžić*.

Desetljećima unazad ljevicu prate s jedne strane negativni aspekti socijalizma u istočnim državama, te s druge strane problem koji je imala zapadna ljevica time što se socijaldemokracija liberalizirala i odavno već nema ničega što bi imalo veze s ljevicom. *Jadžić* smatra kako su se stvari posljednjih deset godina ipak malo promijenile, te da je jasno da ljevica nije došla do kraja svoje povije-

inicijative, te koordinacijski odbor radničkih prosvjeda koji okuplja tvorničke kolektive koji nastoje spasiti što se može od tranzicijom uništenih tvornica. »Taj pokret ima problem ne samo u tomu što se ne uspijeva povezati među sobom i politizirati se na pravi način, već i što pokušava naći partnere u ovoj ili onoj buržoaskoj stranci na vlasti, pa će danas misliti da je *Vučić* bolji od *Tadića*, ili sutra da je *Jovanović* bolji od nekog drugog. Drugi problem je što ne postoji povezanost te priče s mlađim generacijama, nika-ko da se prepoznaju zajednički problemi, da se dođe do aktivne i konkretne uzajamne

uz ljevičarsku političku stranku. »Također postoje mnoga druga mjesta otpora koja vide da su problemi zajednički, od radnika u kulturi i umjetnosti preko studenata do nekih dijelova feminističkog ili ekološkog pokreta. Dakle, sve bi to trebalo na neki način udružiti i povezati, naći neke zajedničke točke djelovanja kako bi se uzajamno podržavalo, jer bez toga mislim da se nećemo odmaknuti daleko od ove situacije u kojoj imamo pokušaj šurovanja radničkih inicijativa s postojećim strankama koje sve pripadaju, recimo to otvoreno, buržoaskom bloku«, kazao je *Jadžić*.

S. Mamužić

Doček Nove 2013. na trgu

Novogodišnji program na trgu u centru grada početak će 31. prosinca u 22 sata, nastupit će Ex-yu bend i *Henrietta Dér* s bendom Sugarloaf iz Mađarske, a u ponoć je predviđen sedmominutni vatromet. Trg će i ove godine biti ograđen, a posjetitelji osigurani od nezgode. Dopusšteno je unijeti hranu i piće, ali ne u staklenoj ambalaži, dok je unošenje pirotehničkih

sredstava zabranjeno. Dio ponude s Winter festa, po istim cijenama, bit će dostupan i za Novogodišnju noć. Program počinje s pop muzikom Henriette Dér & Sugarloafa, a poslije 23 sata pop i rock muziku svirat će Ex-yu bend. Program će trajati do 1,15 a lokalna samouprava je za doček Nove godine izdvojila 1,5 milijuna dinara.

Gradsko vijeće predložilo proračun za 2013. godinu

Prijedlog Gradskog vijeća, koji će biti upućen Skupštini grada na usvajanje, jest da ukupni planirani proračun za 2013. godinu bude 5663 milijarde dinara, odnosno 5,77 posto veći u odnosu na ovogodišnji planirani obujam. Gradonačelnik *Modest Dulić* je, predstavljajući novi proračun, rekao da je prilikom njegove izrade korištena stopa rasta bruto domaćeg proizvoda od 2 posto, projektirana za 2013. godinu, i projektirana inflacija za isto razdoblje od 5,5 posto. On je istaknuo da je ipak, s obzirom na ovogodišnju inflaciju od oko 10 posto, predloženi proračun realno nešto manji u odnosu na proračun u 2012. Dulić je dodao da je oko proračuna postignuta politička suglasnost, da je planiran realno te da ima i razvojnu i socijalnu komponentu. Ulagat će se u infrastrukturu, osobito u poslovnu i gospodarsku zonu, kako bi grad i dalje bio privlačan za investitore, a vodit će se računa i o ravnomjernom razvoju gradskog i ruralnog područja. Za razvoj zajednice putem Ravnateljstva za izgradnju planirano je nešto više od milijardu dinara. Također, planirano je izdvajanje 20 milijuna dinara za besplatne užine za učenike osnovnih škola iz socijalno ugroženih obitelji, bez roditeljske skrbi, kojima su roditelji nezaposleni i korisnicima prava na socijalnu pomoć. U okviru pronatalitetnih mjera, za financiranje parova za treći pokušaj vanjske oplodnje, Grad će izdvojiti 12,5 milijuna dinara.

Victoria Group preuzela dodatnih 8,6 posto dionica Vetzavoda

Dioničari subotičkog Veterinarskog zavoda, putem ponude za preuzimanje koja je okončana 19. prosinca, prodali su 8,6 posto dionica po cijeni od 550 dinara, objavio je Centralni registar papira od vrijednosti. Kako je prenijela Sinteza invest grupa, ponudu za preuzimanje uputio je većinski vlasnik Zavoda, Victoria Group, budući da je nedavno bila najveći kupac dionica u provedenoj dokapitalizaciji po cijeni od 410 dinara. Poslije isteka ponude za preuzimanje, većinski vlasnik subotičke kompanije s povezanim osobama posjeduje nepunih 87 posto dionica poduzeća koje je specijalizirano za proizvodnju hrane za životinje i farmaceutskih preparata. Na cijeni od 550 dinara tržišna kapitalizacija Veterinarskog zavoda iznosi 2,34 milijarde dinara (20,7 milijuna eura).

U prvih šest mjeseci tekuće godine, Zavod je ostvario poslovni prihod od 1,4 milijarde dinara i neto dobitak od 23 milijuna dinara.

Prekogranična savjetodavna mreža

Otvoreno sveučilište i subotička filijala Nacionalne službe za zapošljavanje pozvali su zainteresirane srednje škole koje se žele uključiti u program karijernog savjetovanja učenika završnih razreda, kao i zainteresirane predstavnike poslovnog sektora, da se priključe Prekograničnoj poslovnoj savjetodavnoj mreži.

Riječ je o mađarsko-srpskom IPA prekograničnom projektu, koji je započeo prije godinu dana, a čiji je cilj bio razvijanje suradnje u pogledu konkurentnosti i zapošljavanja kroz uspostavljanje i jačanje poslovnih i obrazovnih veza, razmjena iskustava i razvoj komunikacijskih vještina kroz treninge i radionice. Na zatvarajućoj konferenciji u Segedinu prisustvovalo je oko 50 sudionika, a partnerske organizacije iz Kecskemeta, Segedina i Subotice predstavile su svoje programe. Najveće zanimanje prisutnih izazvalo je slikovito predstavljanje serije trening seminara u okviru programa »Učenik« (savjetodavni-karijerni savjetnik, program za srednjoškolce u prekograničnoj regiji), »Start-up« (savjetodavni program za početnike u biznisu) i »MSP« (savjetodavni program za mala i srednja poduzeća i poduzetnike, kao i za njihove klastere u prekograničnoj regiji). I poslije službenog završetka projekta, partneri na »Advisor Net« projektu nastaviti će aktivan rad, budući da se pokazala potreba za širenjem mreže savjetnika, kao i organiziranjem trening seminara u programima za sve tri ciljne grupe. Projekt su realizirali Otvoreno sveučilište iz Subotice, Nacionalna služba za zapošljavanje – filijala Subotica, DAR »A Dél-alföldi Régióért« Nonprofit Public Ltd., Aktivni tražitelji posla (ÁMSZ) iz Kecskemeta i Centralno-istočno-europska asocijacija za rekreaciju Segedin (KERT), a uz financijsku potporu Europske Unije u iznosu od oko 158 tisuća eura.

DETALJ BOŽIĆNE IZLOŽBE »ANDELI I JAGANJCI«

Grana blagdanom obasjana

Među prikazanim božićnim jelama ukrašavanim po davnim običajima u gradu i okolnim selima, predstavljena je i »grana« iz Tavankuta urađena po sjećanju Tilke Balažević

Božićna »grana« od sirka, sa sitnim ukrasima spravljenim od tijesta, sijala je na stolu posebnim blagdanskim ugođajem, i podsjećala da je tom svojom jednostavnošću, prirodnim bojama i prirodnim materijalima nekada na svečarski način osvjetljavala seoske sobice. Napravljena je u Tavankutu prikazujući jednu od varijanti »grana«, koje su se za Božić unosile u domove, davno, prije mnogo desetljeća i prije nego što su ih vremenom naslijedili božićni borovi. Sada je samo podsjetnik na stare božićne običaje i jedan od eksponata izložbe otvorene u četvrtak, 20. prosinca, u Suvenirnici Gradskog muzeja, pod nazivom »Anđeli i jaganjci (kakve su bile subotičke božićne jele u godinama između 1859. i 1975.)«. Autorica izložbe je etnologinja dr. Judit Raffai s brojnim suradnicima koji su pomogli u obnavljanju sjećanja na izgled nekadašnjih božićnih jela i način ukrašavanja,

PRAZNIČNO SVJETLUČANJE

Tako je i ova »grana«, pravljena od sirka u Tavankutu, jedna od varijanti primjenjivanih u prošlosti, prema sjećanju Tilke Balažević, a napravila ju je za izložbu zajedno sa svojom unukom Ljubicom Vuković Dulić, povjesničarkom umjetnosti u Gradskom muzeju. Na opazanje da »grana« od sirka sva svjetluca ukrašena tijestom i svojom neobičnošću privlači pozornost prisutnih, Ljubica kaže: »Kako mi baka priča, ovakva 'grana' je posebno svijetlila i sva blještila navečer uz svjetlo 'lampaša'. Upravo je nekadašnja rasvjeta bila pravi ambijent i atmosfera za 'granu' od sirka.«

Priče kazuju da se za ukrašavanje koristilo ono što se nalazilo u kućanstvu i njego-

vom okruženju, a sve ostalo je bilo do mašte i kreativnosti. Za »granu« napravljenu za izložbu, isto kao nekada, ukrasi su napravljeni od tijesta (brašno i voda). Toga je bilo u kući. No, upravo mašta je stvarala različite varijante »grane«. »Nisu svake godine pravili isto. Drugi put bi 'granu' ukasili krep-papirom. Vrlo maštovito, kaže Ljubica Vuković Dulić.

Jedna od varijanti koja se spominje u pričama je grana višnje opletena klasjem, što je opet pružalo ono praznično svjetlucanje odsjajem od »lampaša«.

IZ POVIJESTI

»U literaturi koja se bavi običajima postavljanja božićne jele u Bačkoj, u nekoliko se navrata naglašava raznovrsnost okićenih grana u razdoblju prije običaja postavljanja jele ili bora. Ovo je bilo karakteristično i za sela u okolici Subotice; u seoskim obiteljima je 30-tih godina 20. stoljeća još uvijek umjesto jele bio rasprotranjen običaj kićenja božićne grane, do koje se lakše dolazilo. U Tavankutu se i danas sjećaju grane napravljene od sirka, koju bi obložili papirom i ukasili orasima i ukrasima od tijesta i papira. Preteča

tavankutskog tipa ukrasa je vjerojatno bila vrsta grane koju bi obložili tankim tijestom, a zatim grane ispekli u pećnici (banji), potom ih ukasili i postavili na božićni stol; ovaj tip grane postavljali su subotički Bunjevci do početka 20. stoljeća, a danas je poznat samo iz stručne literature. Slične grane obložene tijestom mogu se naći i na bunjevačkom božićnom kolaču (badnjaku), gdje se ispod grane nalazi od tijesta napravljena betlehemska priča. U Bajmoku, Čantaviru i Žedniku su 30-tih godina 20. stoljeća kao božićno drveće upotrebljavali grane glediča... Uporaba božićne grane umjesto bora je do II. svjetskog rata izašla iz mode. U ratnim godinama, kada se teško dolazilo do jele, kao i u prvim desetljećima socijalizma, kada su se počele prodavati tek nakon 25. prosinca, postavljanje božićnih grana ipak nije ponovno zaživjelo. Ljudi su željeli jele, te su radije u svojim vrtovima ili u šumama posjekli grane i od njih formirali drvo, za osnovu koristeći deblju granu nekog drugog drveta ili kukuruzovinu, u koju bi ubušili rupe i u njih uglavljivali grane jele...«, bilježi dr. Judit Raffai u katalogu izložbe »Anđeli i jaganjci«.

Katarina Korponaić

NOVOGODIŠNJA ANKETA

Izbori, borba protiv korupcije, uhićenja

Kraj godine je i vrijeme svodenja računa, podvlačenja crte i analiziranja vremena na izmaku. Sugovornici kažu, 2012. će ostati upamćena po gospodarskoj krizi većoj od prethodne godine, većoj nezaposlenosti, nedostatku novca, ali i nedostatku kulture i empatije među ljudima. Obilježili su je izbori i promjene na političkoj sceni Srbije, uhićenja i istrage o kriminalnim radnjama. U Subotici je to bila još jedna izgubljena godina, mahom puna neispunjenih obećanja i neiskorištenih potencijala, brojnih problema gurnutih pod tepih. Stoga se sugovornici radije sjećaju davnih vremena procvata i napretka Subotice, čiji je simbol Gradska kuća ove godine obilježila stotu obljetnicu od izgradnje.

Planovi i očekivanja u 2013. nisu baš pretjerano optimistični, ali čini se kao da se nema kud, da se nešto mora dogoditi i pomaknuti s mrtve točke.

TREBAT ĆE »PROVJETRAVANJE«

JENŐ MAGLAI, PREDSEDNIK GRADSKOG ODBORA
SAVEZA VOJVOĐANSKIH MAĐARA

Ova će se godina najviše pamtiti po promjeni političke opcije koja je bila stožerna na razini države. To je velika promjena koja se odigrala 2012. i gledajući unazad, slična tako velika promjena na političkoj sceni Srbije, u nekim drugim okolnostima, dogodila se 2000. godine. Mislim da je to možda opredjeljujuće u društvenom životu za čitavu državu. Cjelokupna 2012. faktički je samo stigmatizirala tešku ekonomsku situaciju s kojom se iz dana u dan suočavaju država i svi građani. Svi su se nadali kako će započeti neki boljitak, da će se na neki način krenuti u pozitivnom pravcu, ali baš u tom ekonomskom smislu, koji nas sve najviše pogađa, nije krenulo, niti za sada ima izgleda da će krenuti.

U Subotici, rekao bih da, na žalost, u 2012. nije bilo nekog

ozbiljnijeg pozitivnog pomaka što se tiče razvoja grada. Sve ono što su bili problemi naslijeđeni više godina unazad, i dalje su problemi – od izgradnje kazališta, zaobilaznice, do određenih infrastrukturnih projekata, sve je na neki način ostalo. S druge strane, nema niti ozbiljnijeg 'provjetravanja' političke scene u Subotici što bi, po mom mišljenju, trebao biti preduvjet za pokretanje aktivnosti. Dakle, 2012. u Subotici nije bila godina proboja.

U očekivanjima za sljedeću godinu čovjek bi trebao biti optimist, jer samo tako možemo lakše podnijeti ovu tešku situaciju. Ipak, nadam se kako će grad i zajednica imati snage krenuti naprijed. Hoće li to biti uz neke promjene ili bez promjena, ali mislim da će se ipak morati stvoriti svijest za drugačijim radom, mnogo odgovornijim odnosom prema našim resursima i prema kapacitetima koje imamo, i mnogo discipliniranijim odnosom prema društvenim zbivanjima. Mislim da bi nas to trebalo obilježiti u 2013., jer ćemo u protivnom izgubiti još jednu godinu kao što smo izgubili 2012.

NASTAVITI BORBU PROTIV KORUPCIJE

MILAN POPOVIĆ, PREDSEDNIK GRADSKOG VIJEĆA
SAMOSTALNOG SINDIKATA

Polovica 2012. godine protekla je u kampanji za izbore i priči oko toga tko će pobijediti, promijenila se vlast na razini Srbije, a nešto drugo veliko se ništa nije promijenilo. Jedino pozitivno je što se ipak krenulo u pravcu pokretanja istraga kriminalnih radnji u državi. Čini mi se kako je time zastavljeno odlijevanje novca iz države, jer su se uplašili oni koji su to radili, a to već za sljedeću 2013. godinu može donijeti pozitivni rezultat. Kad je riječ o gospodarstvu, ne treba očekivati neke velike pomake, ali pozitivno bi trebalo biti već i to ako se ne odvlači novac iz kuće i ne nosi negdje vani.

U Subotici se nije ništa veliko dogodilo što bih mogao posebno istaknuti. Mislim kako je godina bila ista kao i prethodna, jedino se sada vlast na lokalnoj razini ne poklapa s onom na republičkoj i to je jedina razlika. U Subotici su sada svi u vlasti, kod nas nema oporbe i onda bi se trebale lako donositi odluke, ali dakako one koje su u interesu građana. Mislim kako mi možemo bolje živjeti, samo je pitanje odgovornosti vlasti u Subotici. No, dobro, prošlo je relativno kratko razdoblje od konstituiranja vlasti i ne bih volio kritizirati ih odmah na početku i govoriti kako ne valjaju. Mislim kako trebamo još malo sačekati i republičku i lokalnu vlast da bismo mogli ocijeniti idemo li napretkom ili ne idemo.

Bude li vlast doista htjela raditi u interesu naroda, onda mislim kako u 2013. godini možemo očekivati poboljšanje situacije. Ukoliko se ozbiljno nastavi borba protiv korupcije i kriminala, mislim da će to za narod donijeti pozitivna kretanja, a time će se proizvesti i napredak u gospodarstvu. Jer ljudi više neće novac stjecati hohštaplerajem nego će morati nalaziti rješe-

prošlog zbog obveza često zapostavljala. Pokušat ću posjećivati i podržavati projekte koje sam i u ovoj kao i u prošlim godinama rado pomagala. Osobito projekte koji se odnose na skrb o djeci i projekte za mlade.

OBIJEŽILI SU JE IZBORI

IVAN UŠUMOVIĆ, ŠEF VIJEĆNIČKE SKUPINE DSHV-A U GRADSKOJ SKUPŠTINI

Prije svega, 2012. su obilježili izbori u državama širom svijeta, uključujući i našu. Osim toga, godina je protekla u znaku financijske krize koju ćemo nažalost osjetiti i u sljedećoj 2013.

Ne znam bih li mogao izdvojiti samo jedan događaj koji je obilježio Suboticu u 2012., bilo je mnogo događanja koja su većinom pozitivna. Bitno je da se tendencija pozitivnosti nastavi kako bi svatko mogao za sebe odabrati najznačajniji događaj.

Jedan od mojih osnovnih osobnih planova u sljedećoj godini je da budem još aktivniji u borbi i očuvanju interesa hrvatske zajednice. Pred nama je vrlo teška godina u kojoj se predviđa pad BDP-a od 2 posto, ali ono što nam daje nadu jest da će poslije nje uslijediti napredak i boljitak cjelokupne financijske situacije i minorizacija vjetrova 90-ih.

nja i stvarati realan novac, a ne na osnovi prelijevanja i muljanja. Stoga, očekujem da 2013. godina bude bolja ukoliko vlast bude htjela raditi na tome.

PAMTIT ĆU JE PO PRIJATELJIMA

JOSIPA IVANKOVIĆ, SAVJETNICA GRADONAČELNIKA ZA MEĐUNARODNU SURADNJU I NEVLADIN SEKTOR

Prošlu godinu ću se potruditi zapamtiti samo po lijepim stvarima, kojih je ipak bilo više od onih ružnih. Po novim ljudima koje sam upoznala, prijateljima koje sam stekla, mjestima koja sam posjetila, po izazovima koje sam uspješno svladala, po poslovima koje sam uspješno završila.

Mislim kako su Suboticu 2012. obilježile promjene. Prvenstveno ovdje mislim na izbore. Kao i u cijeloj zemlji izbori su pogodili i našu uspavanu Suboticu. Rezultati istih su od nje napravili oporbeni grad. Koliko je to prednost ili mana pokazat će vrijeme koje je pred nama. Definitivno ju je obelježila i velika kriza, prvenstveno ekonomska, velika nezaposlenost, nedostatak posla, novca, ali i nedostatak kulture i empatije.

Svakako je možda najbitniji događaj za naš grad obilježavanje 100. godina Gradske kuće, subotičkog bisera. I ukoliko bih trebala izdvojiti najvažniji događaj u ovoj godini, to je svakako taj jubilej.

Moji planovi u 2013. vezani su svakako za osobno usavršavanje u obrazovnom smislu. Također ću se sljedećoj godini pokušati više posvetiti ljudima koje volim, jer mislim da sam ih u

»BANE« NA INOZEMNOM TRŽIŠTU

BRANKO VACI, VLASNIK PODUZEĆA »BANE« DOO

Na izgradnju subotičkog kazališta smo zaboravili, uhićenja neću spominjati, tako da kao najznačajniji događaj u 2012. izdvajam obilježavanje stote obljetnice Gradske kuće.

Kada je riječ o mome poduzeću ova će godina ostati zabilježena kao godina u kojoj smo uspjeli pokrenuti izvoz, opremili smo dva hotela na hrvatskom primorju i uspjeli izvesti naš namještaj za kupaoalice u Sloveniju. Mogu reći kako godinu završavamo jednim od najznačajnijih rezultata za nas, a to je da smo kupili salon od 150 četvornih metara u Beogradu i prije nekoliko dana smo se uselili u taj vlastiti poslovni prostor. Inače, u godini iza nas zabilježili smo pad prometa negdje oko 15 posto i pad proizvodnje za oko 5 posto i ne bi valjalo da se u 2013. nastavi taj pad. Nadam se da do toga neće doći, jer očekujem da ćemo biti angažirani na nekoliko kapitalnih investicija koje će biti realizirane u Srbiji tijekom 2013., sada su u tijeku pregovori oko toga i iskreno se nadam da će naša tvrtka dobiti te poslove.

S. Mamužić

Skromno

Bač – Nova 2013. godina u Baču će biti skromno obilježena. Tek u nekoliko kafića u koji zalaze mladi organiziran je doček Nove godine, dok će nešto stariji građani Bača najludu noć dočekati u svojim domovima u krugu svojih obitelji ili prijatelja. Do nekoliko godina unazad, najelitnije mjesto za doček Nove godine i drugih zabava bio je hotel »Centrallux«, no on je već nekoliko godina zatvoren, a isto će tako i organizirani program na središnjem trgu ove godine izostati. Je li to zbog nedostatka novca ili zbog krize vlasti, činjenica je da se u Baču ne osjeća pretparznično ozračje, a do danas ništa nije okićeno niti ukrašeno.

Nova godina u Somboru

Već po tradiciji, za Somborce će biti organiziran doček Nove godine na trgu u središtu grada. Program počinje u 20 sati glazbom s razglaša. Tamburaški orkestar »Još ovu noć« na binu izlazi u 21 sati i 15 minuta. U Novu godinu Somborce će uvesti domaća grupa »Neozbiljni pesimisti«, koji će svirati do jedan sat iza ponoći. U ponoć, Nova 2013. bit će dočekana uz tradicionalni vatromet i čestitku gradonačelnika Sombora. Oni koji više vole provod u nekom od restorana za novogodišnji doček morat će platiti od 2.500 do 3.000 dinara. Provodi u diskotekama nešto su jeftiniji i koštaju oko 1.800 dinara.

Z. V.

Doček u Zagrebu

Doček Nove 2013. godine u Zagrebu organizira se na gradskim trgovima, u restoranima i hotelima, klubovima i barovima. Ponuda je raznolika, od besplatnih koncerata na trgovima do dočeka za više stotina kuna u hotelima, uz svečanu večeru, vino i pjenušac u ponoć.

Tako se na Britanskom trgu i Trgu bana Josipa Jelačića organiziraju besplatni koncerti za proslavu Nove godine za sve koji

se ne boje niskih temperatura. Na glavnom zagrebačkom trgu na velikoj pozornici svirat će popularno »Priljavo kazalište«, a osim njih posjetitelje će zabavljati glazbenik *Đani Stipaničev*, »Zagrebački dečki«, Kvartet »Gubec«, rock band »Radio Luksemburg« i »Kraljevi ulice«. Proslava na Britanskom trgu bit će vesela uz »Hladno pivo«, koje nakon deset godina lutanja za doček opet svira u svom gradu, a najavljeni su i gosti iznenađenja.

Cijena proslave u klubovima kreće se od 100 kuna pa do onih skupljih koji nude više pogodnosti. Za one koji traže alternativnija mjesta osmišljene su ponude od 49,99 kuna s pićem dobrodošlice, do 250 kuna za program s neograničenom količinom pića i hrane tijekom novogodišnje noći.

Za one koji se vole opustiti i dočekati Novu godinu u klubovima u Zagrebu to mogu učiniti u klubu »Purgeraj« uz resident DJ-i na dva floora od 20 sati, uz hranu i piće tijekom cijele večeri za 250 kuna, u klubu »Kvart« nastupit će britanski DJ Alan Jinx Chamberlain za 200 kuna, u klubu »Katran« goste će zabavljati DJ Don Tom od 22 sata za 49,90 kuna, s rakijom dobrodošlice. »Tvornica kulture« u Malom i Velikom pogonu organizira doček uz DJ Kolektiv Yem uz ulaznicu od 70 kuna, dok na Zagrebačkom velesajmu u »Paviljonu 1« doček za tisuću ljudi stoji 250 kuna, uz DJ-e *Nikka Norisa* i Nipr 355-a koji puštaju domaću i stranu glazbu i inkluziv ponudu,

Zlatko Žužić

Lemešani u dobrom društvu

Nikola Ivanković

»Novu ću godinu najvjerojatnije dočekati u Novom Sadu. Tamo imam prijatelje pa ćemo skupa izići na trg. Prethodnih sam godina išao tamo i provod je bio odličan. Nadam se da će tako biti i ove godine.«

Ivana Petković

»Novo ljetu tj. godinu dočekat ću s prijateljima u Beču, glavnom gradu Austrije. Tamo idemo organizirano preko agencije, 31. studenoga krećemo, a vraćamo se 1. prosinca.«

Marko Vilić

»Bit ću u krugu obitelji i prijatelja uz roštilj i dobru kapljicu – kućna varijanta dočeka. Najvažnije je da smo u dobrom društvu.«

Estera Tošaki

»S obzirom da je obitelj mnogobrojna okupit ćemo se kući i dočekati Novu godinu uz glazbu i bogatu trpezu. Ovo je prigoda da malo popričamo o nekim temama koje nisu vezane uz svakodnevicu i puko preživljavanje.«

Manda Vidaković

»Jednostavno, uz TV program bez nekih velikih priprema. Ne pridajem neki veliki značaj dočeku, radije Božić slavim svečanije.«

Aleksandar Saša Vidaković

»Ako sve bude po planu, za Novu godinu ću biti u Budimpešti, ako bude loše vrijeme kao proteklih dana onda ću do Subotice. Na odluku će utjecati vremenski uvjeti.«

Blagdani u Monoštoru

Selo je ukrašeno svjetlima u boji, od ulične dekorativne rasvjete, do ukrašenih kuća. Za najmlađe je već održana priredba »U susret Božiću«, za svečano vrijeme u godini možemo reći da je počelo veoma rano, što potvrđuju i glasni prasci petardi koji se mogu čuti.

Nakon božićnih blagdana, red je na ispraćaj stare godine. Za ovu posebnu noć, uglavnom su već skovani planovi, mada ima još puno Monoštoraca koji se nisu odlučili kuda za doček.

Oni mlađi provodit će se s društvom u lokalnim kafićima i restoranima, neki odlaze za Sombor, Novi Sad, Beograd, a oni sretniji i negdje u inozemstvo. Mnogi Monoštorci srednjih godina Novu će godinu dočekati s prijateljima, obiteljski po kućama, a nije mali broj ni onih koji za 31. prosinca nemaju nikakve posebne planove. Ono što je sigurno, to je obilježavanje i doček ponoći u središtu sela, u organizaciji Mjesne zajednice, s glazbom s razglasa, kuhanim vinom i vatrometom kad otluca 12.

Svaka čestitka nedvojbeno će sadržavati, osim dobrog zdravlja i sreće, želju za nešto novca, barem toliko da se prežive ovi blagdani.

Z. M.

Najluđa noć u Stanišiću

Za lijep izgled Stanišića uoči Nove godine, pobrinut će se, kao i svake godine, priroda. Snijegu koji se momentalno topi nakon Božića pridružit će se i lampice ispred zgrade Mjesne zajednice koje tu često znaju ostatati i do kolovoza. Proslavu Nove godine organiziraju umirovljenici za svoje

članove, a kafići i birtije prikupljaju uplate za najluđu noć. Najveći broj mještana staru će godinu ispratiti u svojim domovima uz manje ili više bogatu trpezu. Sve manji broj mladih i smanjivanje platežne moći obitelji razlozi su ovakve pomalo sumorne slike.

S. T.

Svima zdravlja, sreće, veselja i uspjeha u Novoj godini

Mira Tumbas, Tavankut

Svaki period života ima svoju ljepotu i poseban način dočekivanja Nove godine. Tako je meni sada najljepše dočekati Novu godinu tradicionalno kod kuće. U samu ponoć volim promatrati prekrasno nebo uz želje za novo ljeto. Moram istaknuti da su mi božićni blagdani dani kojima se najviše radujem i tad se okuplja moja obitelj.

Marica Skenderović, Tavankut

U našoj se obitelji uvijek s većim žarom iščekuje Isusov rođendan te ga svečanije proslavljamo nego Novu godinu. Novu godinu tradicionalno čekam u krugu svoje obitelji. Doček Nove godine je prigoda da se prisjetimo lijepih trenutaka i zahvalimo Bogu na zdravlju i na obiteljskom zajedništvu. Uz malo bogatiju trpezu nego inače pratimo televizijski novogodišnji program, koji je posljednjih godina sve više stereotipan i nemaštovit. Mada, nađe se po neka lijepa pjesma i po neka pozitivna misao.

Boris Godar, Tavankut

Već niz godina unatrag s prijateljima dočekujem Novu godinu u restoranima koji organiziraju proslave. Nekada sam putovao u razne europske gradove gdje se čekala Nova godina u organizaciji Taizea. Imam vrlo lijepe uspomene iz toga vremena. Bilo je prilika kada sam s prijateljima organizirao dočeka u privatnoj, kućnoj atmosferi. No, otkada sam zaposlen mogu sebi priuštiti i restoransku zabavu. Smatram kako je potrebno biti s dragim osobama na taj dan bez obzira u kojem obliku.

I. D.

Kraj još jedne godine

Ruma – Malo po malo, mjesec po mjesec, približio se kraj još jedne godine, do dolaska Nove 2013. ostalo je još nekoliko dana. S približavanjem Nove godine i Ruma polako počinje poprimati više blagdansko ruho, ulice se kite, a i ove godine planira se manifestacija Božićna ulica na rumskom Gradskom trgu. Za razliku od dočeka 2012. kada je Rumljane

na Gradskom trgu zabavljao *Dado Topić*, ove godine po svojoj prilici neće biti nekih atraktivnih imena na rumskom trgu. Po svojoj prilici na trgu će u novogodišnjoj noći okupljene Rumljane zabavljati etno-grupa »Vrelo«, doček Nove godine organiziraju i pojedini kafići i restorani, ali s daleko manjim ponudama nego ranijih godina.

Tradicionalno, doček Nove godine organizira se i u prostorijama HKPD »Matija Gubec«.

Mirko Paulić

Za doček Nove godine ovoga puta, nakon dugog niza godina planiram put u inozemstvo. Jedan prijatelj koji radi u Stuttgartu u Njemačkoj pozvao me je da ga posjetim tako da sam se već počeo pakirati.

N. J.

Gdje će šidani na Doček Nove godine?

Sudeći po razgovoru s šidanim, većina njih se ove godine s opredjelila Novu godinu dočekati u krugu svojih obitelji. Na trgu u Šidu ove će godine biti priređen skromniji doček Nove godine nego što je to bilo prethodnih godina, bez nekih većih spektakularnih događaja. Izgleda da se jedino mladi, koji se i najviše raduju dočeku, već uveliko spremaju za »ludu noć«, ali i oni je planiraju provesti s društvom u nekoj kućnoj varijanti. Čini se da su predstojeći praznici postali luksuz za ovdašnje stanovništvo, iako većina od ispitanika to ne tvrdi, nego se pravdaju time da više vole biti u krugu svojih obitelji.

Marija Marković

Ja ću Novu godinu provesti kod kuće sa svojim djetetom. Dijete mi je još uvijek malo, pa nigdje ne izlazim od kako se on rodio. A i ukoliko bih imala želju negdje otići, ne bih se odlučila za tu varijantu, jer je sve jako skupo.

Marica Vranešević

Novu godinu provest ću kod kuće s obitelji. Ne izlazim godinama nigdje, sama sam i najljepše se osjećam sa svojom djecom. Ne privlače me izlasci. U toploj sobi uz dobru hranu i program na televiziji, najljepše mi je.

S. D.

Zaboraviti 2012.

Robert Lukić, Sonta

Volio bih da mogu što prije zaboraviti 2012. godinu. Najveći problem, ne samo meni, nego većini mojih prijatelja i rodbini, bile su nestabilne financije. Da sam sjedio kod kuće, ne bi mi bilo žao, ali radio sam na sezonskim poslovima i ljetos i jesenas, i do sada nam skoro ništa od toga nije isplaćeno. Ne nadam se nikakvom boljitku niti u 2013. godini, naprotiv, mislim da nas čeka još veća kriza.

Maja Andrašić, Sonta

Godina na odlasku bila mi je prepuna obveza, kako u školi, tako i u izvannastavnim aktivnostima. Upamtit ću je po uspješnom radu u mojoj »Šokadiji«. U završnom sam razredu osnovne škole, pa me očekuju pripreme za upis u srednju. Najveća želja vezana uz 2013. godinu mi je upis u gimnaziju na hrvatskom jeziku u Subotici.

Ana Žigić, umirovljenica, Beograd

Neću o lošem, 2012. ću upamtiti po utemeljenju nekih novih prijateljstava. Od 2013. godine očekujem po mene pozitivan završetak spora zbog stana kojega mi nakon niza godina korištenja država pokušava oduzeti. Ukoliko mi Bog da zdravlja, voljela bih se radovati skupa sa svojim prijateljima.

I. A.

Kao i proteklih godina

Srijemska Mitrovica – Kao i proteklih godina, većina Mitrovčana, kako mlađih tako i starijih, odlučila je Novu godinu dočekati doma ili na privatnim zabavama uz posjet gradskom trgu. Glavni razlog radi kojeg mladi idu na privatno organizirane zabave kod prijatelja ili ih sami organiziraju za svoje prijatelje jesu cijene ulaznica za kafiće i diskoteke koje se kreću od 30-40 eura, dok je samo jedan kafić odlučio naplaćivati ulaz 500 din uz »normalne« cijene pića. Oni stariji za doček u restoranima ili svečanim

salama moraju izdvojiti od 30-50 eura ovisno o ponudi. Ipak, jedan broj mladih odlučio je dočakati Novu 2013. u inozemstvu. Doček na gradskom trgu koji organizira Centar za kulturu Sirmiumart počinje u 20 h puštanjem tamburaške glazbe, od 21 h do 23 h nastupit će tamburaški orkestar, dok će od 23 h do sat vremena poslije ponoći nastupiti »ShowTime Band« s domaćom i stranom pop/rock glazbom.

Mladi izlaze u provod, stariji ostaju doma

Plavna – Nova godina je jako blizu. Neki jedva čekaju zimu i zimske čari kako bi svoju kuću okitili na najljepši mogući način. S druge strane, vrijeme ovoga puta nije baš naklonjeno ljepoti koja budi ljudsku dušu, da bi novogodišnji blagdani bili što osmišljeniji, bolji i zanimljiviji. Uz sve to, ekonomska i duhovna recesija učinila je da ljudi više nisu spremni na veće izdatke, te su mnogi odlučili ovu noć provesti u svojim domovima uz TV program. Neki će Novu godinu dočekati posve sami, a drugi će ovu noć provesti s prijateljima. Oni mlađi, ipak, opredijelili su se za provod u nekom od tri kafića u Plavni, ili pak u nekom od okolnih hotela, primjerice u Odžacima.

Dok se u ovom mjestu upravo ukrašavaju središte sela, crkva i škola, te kafić Queen gdje će biti organizirana zabava uz živu glazbu.

Z. P.

NOVA 2013.

Subotica – Prema raspoloživim podacima i oglašavanju ugostiteljskih objekata, cijene novogodišnjeg dočeka u Subotici variraju od 2500 -7000, dinara ovisno o renomeu

lokala i gastronomskoj ponudi za silvestarsku noć. No, sve je očitiije kako je ekonomska kriza i akutna besparica učinila svoje, pa će najveći broj Subotičana »najluđu« noć provesti u svojim domovima, skupa s rodbinom i prijateljima. Za sve koji žele osjetiti novogodišnji štimung na otvorenom, lokalna samo-uprava je organizirala doček na glavnom gradskom trgu.

Elvira Boroš

Novu 2013. godinu ću dočekati kod kuće, za razliku od mojih kćeri koje će ići na organizirane dočekte u Subotici i Bačkoj Topoli, ali ću dio novogodišnje večeri provesti u društvu mojih susjeda Ivice i Vere, kako to već godinama prakticiram. Na mlađima je neka se zabavljaju, a nama je dobro i doma.

D. P.

Sretna vam godina Nova!!!

D. Š. Osijek – Osječani jedva čekaju da se riješe tekuće, recesijske godine i sve su oči uprte u nadolazeću, za koju vjeruju da će biti bolja. Želje su skromne, iskrene i svi uglavnom žele mir, dobro, dobrog zdravlja i puno radosti i zaposlenja, jer ova se posljednja kategorija gura u prvi plan.

Danijela Lovoković, dogradonačelnica

Novu već godinama čekam na središnjem osječkom trgu s mojim Osječanima i uvijek mi je nanovo lijepo. Prepun trg, dobro raspoloženje, radosna lica mojih Osječana, kuhano vino i dobra glazba, recept su za najbolji novogodišnji doček.

Kata Šimić, osječka Šokica rodnom iz Komletinaca

Novu godinu mi osječki Šokci dočekat ćemo u našim prostorijama uz tamburašku glazbu i obilje šokačkih gastro-delicija.

Ana Dragić, članica je Šokačke grane i planetarno poznatih osječkih Druga

Na privatni će tulum odmah tu preko Drave u Baranji. Malo društvo, njih nekoliko iz Druga, ali od srca se nada da će u Baranju zalutati i nekoliko lijepih tamburaša. Nisu opterećeni gastro ponudom već je u prvom planu glazba i zabava.

S. Ž.

SIJEČANJ JANUAR

U 1 NOVA GODINA; Marija Bogorodica
S 2 Bazilije, Grgur Nazijanski
Č 3 Ime Isusovo; Genoveva, Anastazija S.
P 4 Dafroza, Angela F., Borislava
S 5 Telesfor, Emilijan, Miljenko
N 6 BOGOJAVLJENJE (Tri kralja); Gašpar
P 7 Rajmund P., Rajko, Zoran
U 8 Gospa brze pomoći; Severin, Teofil
S 9 Julijan, Miodrag, Živko, Bl. Alix
Č 10 Agaton, Dobroslov, Grgur X.
P 11 Honorat, Neven, Higin
S 12 Ernest, Tatjana Rimska
N 13 KRŠTENJE ISUSOVO; Hilarije, Veronika
P 14 Feliks, Srećko, Veco
U 15 Pavao pust., Mavro, Anastazija, Stošija
S 16 Honorat, Marcel, Oton, Mislav
Č 17 Antun op., Leona, Vojmil, Lavoslav
P 18 Margareta Ug., Priska, Premila
S 19 Mario Kanut, Ljiljana, Marta
N 202. N.K.G.; Fabijan, Sebastijan
P 21 Agneza, Janja, Neža, Ines
U 22 Vinko đak. i muč., Anastazija, Irena R.
S 23 Emerencijana, Ema, Vjera, Milko
Č 24 Franjo Saleški, Bogoslav
P 25 OBRAČENJE SV. PAVLA ap.; Ananija
S 26 Timotej i Tit, Bogoljub, Tješimir
N 273. N.K.G.; Anđela M., Pribislav
P 28 Toma Akvinski, Tomislav
U 29 Valerije, Konstancije, Zdeslav
S 30 Martina, Gordana, Darinka
Č 31 Ivan Bosco, Saturnin, Marcela

VELJAČA FEBRUAR

P 1 Sever, Brigita, Miroslav
S 2 SVIJEČNICA; Svjetlana, Marin, Marijan
N 3 4. N.K.G.; Blaž, Oskar, Dubravko
P 4 Veronika Jeruz., Andrija Corsini
U 5 Agata, Jagoda, Dobrila, Silvan, Goran
S 6 Pavao Miki i dr., Doroteja, Dorica
Č 7 Bl. Pio IX. papa, Držislav, Rastimir
P 8 Jeronim E., Jozefina Bakhita, Jerko
S 9 Apolonija, Sunčana, Borislava
N 105. N.K.G.; Bl. Alojzije Stepinac
P 11 Gospa Lurdska, Mirjana
U 12 Eulalija, Zvonka, Zvonimir, Damjan
S 13 ČISTA SRIJEDA (Pepelnica) post
Č 14 Valentin, Zdravko, Valentina
P 15 Klaudije Col., Georgija, Agapa
S 16 Julijana, Onezim, Miljenko, Đula
N 171. KORIZ (Čista); 7 ut. Reda sl. BDM
P 18 Bernardica, Šimun, Gizela
U 19 Bonifacije, Konrad, Blago, Ratko
S 20 Leon, Lav, Lea (kvatre)
Č 21 Petar Damiani, Eleonora, Damir
P 22 Katedra sv. Petra, Tvrtko (kvatre)
S 23 Polikarp, Grozdan, Romana (kvatre)
N 242. KORIZ. (Pačista); Montan, Modest
P 25 Viktorin, Valpurga, Hrvoje, Darko
U 26 Aleksandar, Sandra, Branimir
S 27 Gabriel od Žalosne Gospe, Tugomil
Č 28 Roman, Teofil, Radovan, Bogoljub

OŽUJAK MART

P 1 Albin, Hadrijan, Jadranka
S 2 Janja Pr., Lucije, Iskra, Čedomil
N 3 3. KORIZ. (Bezimeni); Marin, Zvezdan
P 4 Kazimir, Eugen, Natko, Miro
U 5 Euzebij, Teofil, Vedran, Lucije
S 6 Marcijan, Viktor, Zvezdana
Č 7 Perpetua i Felicita
P 8 Ivan od Boga, Ivša, Boško
S 9 Franciska Rimska, Franjka, Franika
N 104. KORIZ. (Sredoposna); Emil, Krunoslav
P 11 Eutimije, Kandid, Firmin, Tvrtko
U 12 Maksimilijan, Teofan, Bernard, Budislav
S 13 Kristina, Rozalija, Modesta, Ratka
Č 14 Matilda, Miljana, Borislava
P 15 Klement, Veljko, Vjekoslava
S 16 Agapit, Smiljan, Hrvoje
N 175. KORIZ. (Gluha); Patrik, Domagoj
P 18 Ćiril Jeruzalemski; Cvjetan, Ćiro
U 19 JOSIP, zaručnik BDM; Josko, Josipa
S 20 Niceta, Dionizije, Vladislav, Klaudija
Č 21 Serapion, Vesna
P 22 Oktavijan, Jaroslav, Lea
S 23 Turibije, Oton, Pelagije, Dražen
N 24 CVJETNICA; Latin, Simeon, Javorka
P 25 BLAGOVIJEST; Marija, Maja, Marijan
U 26 Emanuel, Sabina, Montan i Maksima
S 27 Lidija, Rupert, Lada
Č 28 VELIKI ČETVRTAK; Priska, Sonja, Nada
P 29 VELIKI PETAK (post i nemrs)
S 30 VELIKA SUBOTA; Kvirin, Viktor, Vlatko
N 31 USKRS (VAZAM); Benjamin, Amos

KATOLIČKI K

SRPANJ JUL

P 1 Estera, Aron, Šimun, Predrag
U 2 Oton, Matinijan, Višnja, Bernardin
S 3 Toma apostol; Tomo, Leon
Č 4 Elizabeta Portugalska, Elza, Jelica, Neven
P 5 Ćiril i Metod, Antun M., Zakarija
S 6 Marija Goretti, Bogomila
N 7 14. N.K.G.; Vilibald, Klaudija, Lovre
P 8 Akvila i Priscila, Hadrijan, Eugen
U 9 Bl. Marija Petković; Kraljica mira
S 10 Amalija, Ljubica, Veronika, Vjerka
Č 11 Benedikt opat, Benko, Dobroslov
P 12 Mohor, Suzana C., Ivan G.
S 13 Majka Božja Bistrička; Henrik, Hinko
N 1415. N.K.G.; Kamilo, Katarina, Miroslav
P 15 Bonaventura, Vladimir K., Roland
U 16 Gospa Karmel., Elvira, Karmela S 17
Andrija, Branko, Nadan
Č 18 Fridrik, Jadviga, Natko, Miroslav
P 19 Aurelija, Zora, Zlatka, Makrina
S 20 Ilija prorok, Iljko, Margareta
N 2116. N.K.G.; Lovro Brind., Danijel, Danica
P 22 Marija Magdalena, Manda, Lenka
U 23 Brigita zašt. Eu., Apolinar, Ivan Cas.
S 24 Kristina, Mirjana, Kunigunda
Č 25 Jakov st. ap.; Kristofor, Krsto
P 26 Joakim i Ana roditelji BDM; Anica
S 27 Kliment Ohridski i dr., Natalija
N 2817. N.K.G.; Viktor, Beato, Nevinko
P 29 Marta, Flora, Blaženka, Mira, Olaf
U 30 Petar Krizolog, Rufin, Anda
S 31 Ignacije Loyol., Zdenka, Vatroslav

KOLOVOZ AVGUST

Č 1 Alfons de Liguori, Vjera, Nada
P 2 Porcijunkula, Gospa od anđela
S 3 Bl. Augustin Kažotić; Lidija, Aspren
N 4 18. N.K.G.; Ivan Marija Vianney
P 5 Gospa Snježna; Nives, Snježana
U 6 Preobraženje Gospodnje; Predrag
S 7 Siksto papa, Darko, Donat
Č 8 Dominik, Nedjeljko, Dinko, Neda
P 9 Edith Stein, Roman, Firmin, Tvrtko
S 10 Lovro đakon, Lovorko, Erik, Laura
N 1119. N.K.G.; Klara, Jasna, Ljiljana
P 12 Anicet, Hilarija, Veselka, Ivana Fr. Ch.
U 13 Poncijan i Hipolit, Ivan B., Kasijan
S 14 Maksimilijan Kolbe, Euzebij, Alfred
Č 15 UZNESENJE BDM - Vel. Gospa; Marija
P 16 Sv. Rok; Stjepan Kralj; (za opću Crkvu)
S 17 Hijacint, Liberat, Miron, Jacek
N 1820. N.K.G.; Jelena Križarica, Jelka
P 19 Ivan Eudes, Ljudevit, Tekla, Donat
U 20 Sv. Stjepan kralj, Krunoslav
S 21 Pio X. papa, Hermogen, Anastazija
Č 22 BDM Kraljica, Vladislava, Mavro
P 23 Ruža Lim., Filip B., Zdenko
S 24 Bartol apostol; Bariša, Emilija
N 2521. N.K.G.; Ljudevit kralj, Josip K., Lajčo
P 26 Sv. Bernard
U 27 Monika, Honorat, Časlav
S 28 Augustin, Tin, Gustav, Zlatko
Č 29 Glavosjek Ivana Krstitelja
P 30 Feliks i Adaukt, Radoslava
S 31 Rajmud, Rajko, Optat, Željko

RUJAN SEPTEMBAR

N 1 22. N.K.G.; Egidije, Branimir, Tamara
P 2 Kalista, Maksima, Divna, Veljka
U 3 Grgur Veliki, Gordana
S 4 Ruža Viterpska, Rozalija, Dunja, Ida
Č 5 Bl. Majka Terezija; Lovro Just., Borko
P 6 Zaharija, Boris, Davor
S 7 Marko Križevčanin; Blaženko
N 8 23. N.K.G.; ROĐENJE BDM (Mala Gospa)
P 9 Petar Claver, Strahimir
U 10 Nikola Tolentinski, Tara, Pulherija
S 11 Hijacint, Cvjetko, Miljenko
Č 12 Ime Marijino, Guido, Dubravko
P 13 Ivan Zlatousti, Zlatko, Ljubo
S 14 Uzvišenje sv. Križa; Višeslav
N 1524. N.K.G.; Gospa Žal.; Melita, Dolores
P 16 Sv. Eufemija, Kornelije i Ciprijan
U 17 Robert Belarmin, Rane sv. Franje
S 18 Josip Kupertin., Sonja, Irena (kvatre)
Č 19 Januarije, Suzana, Emilija
P 20 Andrija Kim, Svjetlana, Pavao Ch. (kvatre)
S 21 Matej ap. i ev.; Matko, Mato (kvatre)
N 2225. N.K.G.; Toma Vilan., Mavro, Žarko
P 23 Sv. Pio iz Pietrelcina, Lino, Tekla
U 24 Gospa od Otkupljenja, Mirko
S 25 Firmin, Zlata, Kleofa, Rikarda
Č 26 Kuzma i Damjan, Damir, Justina
P 27 Vinko Paulski, Gaj, Berislav
S 28 Vjenceslav, Većeslav, Veco
N 2926. N.K.G.; Mihael, Gabriel i Rafael
P 30 Jeronim, Jerko, Jere, Honorije

TRAVANJ APRIL

P 1 USKRS. Ponedjeljak; Hugo, Teodora
U 2 Franjo Paulski, Dragoljub
S 3 Rikard, Cvijeta, Radojko, Ratko
Č 4 Izidor, Žiga, Strahimir
P 5 Vinko Fer., Berislav, Mira
S 6 Vilim, Celzo, Rajko, Petar
N 7 2. USKRSNA; Ivan de la Salle, Herman
P 8 Dionizije Kor., Alemka
U 9 7 srijem. muč.; Marija Kleof., Demetrije
S 10 Ezekijel, Apolonija, Sunčica
Č 11 Stanislav, Stana, Radmila
P 12 Julije, Viktor, Davorka, Đula
S 13 Martin I. papa, Ida
N 14 3. USKRSNA; Maksim, Tiberije, Valerijan
P 15 Damjan, Anastazija, Bosiljka
U 16 Josip Benedikt Labre, Bernardica
S 17 Rudolf, Robert, Inocent, Šimun, Paula
Č 18 Eleuterije, Amadej
P 19 Konrad, Ema, Rastislav, Marta, Leon
S 20 Marcijan, Teotim, Bogoljub
N 21 4. USKRSNA; Anzelmo, Goran, Fortunat
P 22 Soter i Kajo, Teodor
U 23 Juraj, Bela, Đuro, Đurđica, Adalbert
S 24 Fidelis, Vjera, Vjerko
Č 25 Marko ev.; Ervin, Maroje
P 26 Kleto i Marcelin, Zorko
S 27 Bl. Ozana Kotorska; Jakov Zadr.
N 28 5. USKRSNA; Petar Chanel, Euzebij
P 29 Katarina Sijenska, Kata
U 30 Pio V. papa, Josip Cottolen., Benedikt

SVIBANJ MAJ

S 1 Josip radnik; Sigismund, Žiga, Jeremija
Č 2 Atanazije, Eugen, Boris
P 3 Filip i Jakov ap.; Mladen
S 4 Florijan, Cvjetko, Cvijeta, Iskra
N 5 6. USKRSNA; Anđelko, Irena, Silvana
P 6 Dominik Savio, Dinko, Nedjeljko
U 7 Duje, Gizela, Boris, Ivan
S 8 Marija Posrednica, Bratoljub, Celestin
Č 9 SPASOVO (UZAŠAŠĆE); Pahomije, Herma
P 10 Bl. Ivan Merz; Gospa Trsat., Antonin
S 11 Mamerto, Franjo Hieronym
N 12 7. USKRSNA; Leopold Mandić, Bodgan
P 13 BDM Fatim.; Servacije, Ema, Vjerko
U 14 Matija ap.; Matko, Matiša, Bonifacije
S 15 Izidor, Sofija, Sonja, Jakov
Č 16 Ivan Nepomuk, Ubald, Nenad
P 17 Paskal, Paško, Bruno, Akvilin
S 18 Ivan I. papa, Kristijan A.
N 19 DUHOVI; Celestin, Teofil, Rajko, Ivan
P 20 Marija Majka Crkve; Bernardin Sijenski
U 21 Andrija B., Dubravka
S 22 Helena, Jagoda, Rita, Eugen (kvatre)
Č 23 Deziderije, Željko, Željka
P 24 BDM Pomoćnica, Suzana (kvatre)
S 25 Beda Časni, Grgur VII., Urban (kvatre)
N 26 PRESVETO TROJSTVO; Filip N., Zdenko
P 27 Augustin Canter., Vojtjeh
U 28 German, Vilim, Velimir, Ana Marija P.
S 29 Ervin, Euzebij, Polion
Č 30 TIJELOVO; Ivana Arška, Srećko
P 31 Pohod BDM, Krunoslava, Vladimir

LIPANJ JUN

S 1 Justin, Mladen
N 2 9. N.K.G.; Marcelin i Petar, Blandina
P 3 Karlo Lwanga i drugovi, Dragutin
U 4 Kvirin Sisački, Predrag, Optat
S 5 Bonifacije, Valerije, Darinka
Č 6 Norbert, Neda, Paulina
P 7 Presveto Srce Isusovo; Robert, Sabinijan
S 8 Presveto Srce Marijino; Medard, Vilim
N 9 10. N.K.G.; Pelagija, Efreim, Ranko
P 10 Margareta, Greta, Biserka, Bogumil
U 11 Barnaba ap.; Borna, Borko
S 12 Ivan Fakundo, Bosiljko, Ninko
Č 13 Antun Padovanski, Tonko, Antonija
P 14 Rikard, Rufin, Elizej
S 15 Vid, Jolanka, Ferdinand, Amos
N 16 11. N.K.G.; Franjo R., Zlatko, Borko
P 17 Emilija, Laura, Bratoljub, Inocent
U 18 Marko i Marcelijan, Ljubomir, Grgur
S 19 Romuald, Rajka, Bogdan
Č 20 Naum Ohrid., Goran
P 21 Alojzije G., Vjekoslav, Slavko
S 22 Ivan Fisher, Toma M., Paulin Nol.
N 23 12. N.K.G.; Sidonija, Josip C., Zdenka
P 24 Rođenje Ivana Krstitelja; Krsto
U 25 Vilim, Henrik, Adalbert, Eleonora
S 26 Ivan i Pavao, Vigilije, Zoran
Č 27 Ćiril Aleks., Ladislav Ugari., Ema, Toma
P 28 Irenej, Mirko, Smiljan
S 29 PETAR I PAVAO; Krešimir, Krešo, Beata
N 30 13. N.K.G.; Rimski prvomučenici

CALENDAR 2013.

LISTOPAD OKTOBAR

U 1 Terezija od Djeteta Isusa
S 2 Anđeli Čuvari, Anđelko, Anđela
Č 3 Kandid, Maksimilijan, Gerhard
P 4 Franjo Asiški, Franka, Kajo
S 5 Flavijan, Placid, Miodrag, Gala
N 6 27. N.K.G.; Bruno, Fides, Verica, Vjera
P 7 BDM od Krunice (Ružarija); Rosario
U 8 Demetrije i dr., Zvonimir, Šime
S 9 Dionizije Areop., Ivan Leonardi, Denis
Č 10 Franjo Borgia, Daniel, Danko
P 11 Bl. Ivan XXIII., Emilijan, Prob
S 12 Serafin, Maksimilijan, Makso
N 13 28. N.K.G.; Eduard, Hugolin, Edo
P 14 Kalist papa, Divko, Divna
U 15 Terezija Avilska; Zlata, Rezika
S 16 Hedviga, Marija Margareta Alacoque
Č 17 Ignacije Antiohijski, Vatroslav
P 18 Luka ev.; Lukša, Svjetlovid
S 19 Pavao od Križa, Ivan Br. i Izak Jogues
N 20 29. N.K.G.; Vendelin, Irena, Miroslava
P 21 Uršula, Zvezdan, Hilarija
U 22 Bl. Ivan Pavao II.; Marija S., Dražen
S 23 Ivan Kapistran, Borislav, Severin
Č 24 Antun M. Claret, Jaroslav
P 25 Krizant i Darija, Katarina Kotromanić
S 26 Demetrije, Dmitar, Zvonko
N 27 30. N.K.G.; Sabina Avil., Gordana
P 28 Šimun i Juda ap. Tadej; Siniša, Tadija
U 29 Narcis, Donat, Darko, Ida
S 30 Marcell, Marojko, Ferdinand, German
Č 31 Alfons Rodriguez, Wolfgang, Vuk

STUDENI NOVEMBAR

P 1 SVI SVETI; Svetislav, Sveto
S 2 Dušni dan; Dušica, Duško
N 3 31. N.K.G.; Martin P., Hubert
P 4 Karlo Boromejski, Dragutin, Drago
U 5 Emerik, Mirko, Elizabeta, Srijemski muč.
S 6 Leonard, Sever, Vedran, Vedrana
Č 7 Engelbert, Anđelko
P 8 Gracija Kotorski; Bogdan
S 9 Posveta lat. Bazilike, Ivan Lateranski
N 10 32. N.K.G.; Leon Vel., Ivan S., Lav
P 11 Martin biskup, Davorin
U 12 Jozafat, Emilijan, Milan
S 13 Stanislav Kostka, Stanko, Didak
Č 14 Nikola Tavelić; Ivan Trogirski, Zdenko
P 15 Albert Veliki, Leopold, Berto, Albe
S 16 Margareta, Gertruda, Agneza As.
N 17 33. N.K.G.; Elizabeta Ug. (za opću Crkvu)
P 18 Posveta bazil. sv. Petra i Pavla, Karolina
U 19 Elizabeta Ug., Krispin, Severin, Matilda
S 20 Feliks Valois, Srećko, Edmund, Veco
Č 21 Prikazanje BDM, Gospa od Zdravlja
P 22 Cecilija, Cilika, Slavujka
S 23 Klement, Milivoj, Blagoje
N 24 KRIST KRALJ; Krizogon, Krševan
P 25 Katarina Aleksand., Kata, Erazmo
U 26 Konrad, Leonard, Dubravko
S 27 Maksim, Severin, Virgilije
Č 28 Sostan, Jakov Markijski, Držislav
P 29 Iluminata, Svjetlana, Vlasta
S 30 Andrija apostol; Hrvoslav

PROSINAC DECEMBAR

N 1 1. N. DOŠ.; Elegije, Natalija, Božena
P 2 Bibijana, Živka, Blanka, Lara
U 3 Franjo Ksaverski, Klaudije
S 4 Barbara, Ivan Damašć., Kristijan
Č 5 Saba, Krispina, Dalmatin, Slavka
P 6 Nikola biskup, Nikša, Vladimir
S 7 Ambrozije, Dobroslava, Agaton
N 8 2. N. DOŠ.; BEZGREŠNO ZAČEĆE BDM
P 9 Valerija, Petar F., Zdravka, Abel
U 10 Gospa Loretska, Judita, Julija
S 11 Damaz, Damir, Sabin (kvatre)
Č 12 Ivana Franciska de Chantal, Franjica
P 13 Lucija, Jasna, Svjetlana (kvatre)
S 14 Ivan od Križa, Špiro (kvatre)
N 15 3. N. DOŠ. - Materice; Drinske mučenice
P 16 Adela, Etela, Zorka
U 17 Lazar, Florijan, Zrinka
S 18 Gracijan, Bosiljko, Dražen
Č 19 Urban, Tea, Božica, Vladimir
P 20 Amon, Eugen i Makarije
S 21 Petar Kanizije, Snježana
N 22 4. N. DOŠ. - Oci; Honorat, Časlav
P 23 Ivan Krakovski, Viktorija, Vita
U 24 Badnjak; Adam i Eva, praroditelji
S 25 BOŽIĆ; Anastazija, Božidar
Č 26 SV. STJEPAN; Krunoslav
P 27 Ivan ap. i ev.; Janko, Fabiola
S 28 Nevina dječica, Mladen, Nevenka
N 29 SVETA OBITELJ; Toma B., Davor, David
P 30 Trpimir, Sabin, Liberije
U 31 Silvestar papa; Silvije, Goran

Želimo Vam sretnu i
uspešnu Novu godinu!

VOJVODANSKA
Svaštara

Godišnjak ZKVH-a dostupan na internetu

SUBOTICA – Radi veće dostupnosti znanstvenih sadržaja koji za temu imaju neki aspekt društvenog života Hrvata u Vojvodini, bilo u povijesti bilo u sadašnjosti, Zavod za kul-

туру vojvođanskih Hrvata odlučio je cjelovit sadržaj brojeva Godišnjaka za znanstvena istraživanja objaviti i na internet-skim stranicama. Internetska adresa Godišnjaka je www.godisnjak.zkvh.org.rs, a postavljena je i poveznica na web portalu Zavoda.

Na ovaj način svjesno želimo osnažiti diseminaciju sadržaja o Hrvatima u Vojvodini i tako barem djelomice otkloniti deficite na tome području, navode u ZKVH-u.

Znanstveni radovi objavljeni u 1. i 2. broju Godišnjaka mogu se preuzeti u cijelosti, dok će tekstovi objavljeni u 3. broju biti dostupni po izlasku sljedećeg broja Godišnjaka.

Predstavljanje Subotičke Danice u Baču

SUBOTICA – Popularni narodnocrkveni kalendar »Subotička Danica« za 2013. godinu bit će predstavljen sutra (subota, 29. prosinca) u Baču s početkom u 17 sati, u župnom uredu župe sv. Pavla. O Subotičkoj Danici govorit će glavni urednik mons. *Stjepan Beretić*, suradnik kalendara *Zvonimir Pelajić* i domaći župnik vlč. *Josip Štefković*.

Veliko prelo HKC-a »Bunjevačko kolo«

SUBOTICA – Članovi Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo« kojima je stalo da centar živi i radi i pod stečajem, organiziraju tradicionalno Veliko prelo Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo«. Prelo će se održati u svečanoj dvorani centra 19. siječnja od 19,30 sati, navodi se u najavi koju potpisuje *Lazar Cvijin*, predsjednik Organizacijskog odbora Velikog prela 2013.

Ovim putem organizatori raspisuju natječaj za najljepšu »Preljsku pismu« Velikog prela 2013., kao i natječaj za naj-

ljepšu prelju. Prijave prima restoran »Dukat«, Preradovićeve 4, 24000 Subotica, tel. 024 555-738. Ondje se mogu rezervirati i ulaznice po cijeni od 2000 dinara. Na prelu će svirati Tamburaški ansambl »Hajo« i sastav »Da capo« iz Požege (R. Hrvatska).

Veliko prelo »Pučke kasine 1878«

SUBOTICA – Veliko prelo »Pučke kasine 1878« održat će se 26. siječnja u gostioni »Zorica« u Subotici, s početkom u 20 sati. Goste će zabavljati tamburaški ansambl »Biseri« iz Subotice. Za večeru je tradicionalno predviđena krumpirača, a u ponoć fanci.

Cijena ulaznice je 1500 dinara, a karte se mogu rezervirati na brojeve telefona: 062/193-89-20, 064/14-884-69, 063/19-585-88, 064/831-90-53 i u gostioni »Zorica« 024/562-316.

Prelo mladeži DSHV-a

SUBOTICA – Šesto po redu Prelo Mladeži DSHV-a održat će se 25. siječnja u restoranu KTC-a, s početkom u 19 sati. Istoga će dana biti održan i memorijalni malonogometni turnir za mlade »Dujko Runje«. Goste i mlade tijekom prela zabavljat će poznati tamburaški ansambl.

Mladež DSHV-a poziva zainteresirane članove, simpatizere stranke i mladeži da se jave njima najbližim mjesnim organizacijama DSHV-a, kako bi na vrijeme bili prijavljeni, jer će broj ulaznica biti ograničen. Iz udaljenih mjesta bit će organiziran prijevoz autobusima, priopćuje Mladež DSHV-a.

»Veliko tamburaško prelo« u Subotici

SUBOTICA – Prvo »Veliko tamburaško prelo«, koje organizira HGU »Festival bunjevački pisama«, bit će održano 2. veljače u restoranu KTC-a u Subotici, s početkom u 20 sati. Goste će zabavljati: TS »Ringišpil« iz Hrvatske, ansambl »Hajo« i TS »Klasovi« iz Subotice. Cijena ulaznice, u koju su uračunati večera i piće, je 2000 dinara. Rezervacije se mogu izvršiti na telefon: 065/503-6888.

Suverena godina znanosti

Piše: Tomislav Žigmanov

Upraksama kulturnog prostora Hrvata u Vojvodini u godini za nama imali smo pravu eskalaciju događaja u području znanosti – od gdje kojeg istraživanja i prvih koraka u kadrovskom snaženju, preko publiciranja znanstvenih i stručnih uradaka pa do kvantitete sudjelovanja i organiziranja znanstvenih skupova. Pri tomu, ljudi koji se bave znanstvenim istraživanjima među Hrvatima u Vojvodini, uz napomenu da im rezultati imaju različite dosege i relevantnost, nastupali su po prvi puta u duljem kontinuitetu kao minimalno organizirana, ali i kao planskim djelovanjem vođena skupina osoba, i to ne samo kada su u pitanju pojedinačni nastupi na znanstvenim skupovima ili organiziranje tribina, predavanja ili kolokvija, već i kada je riječ o organiziranom nastupu na znanstvenim i stručnim skupovima.

SEDAM SKUPOVA

S ponosom mogu podsjetiti da je ove godine bilo čak sedam znanstvenih i stručnih skupova na kojima su se u

U protekloj godini bilježimo rast i razvoj kulturnih praksi u kulturnom prostoru Hrvata u Vojvodini, napose u području znanosti i zajedničkom djelovanju različitih subjekata na istome planu

značajnom obujmu, a što je posljedica planskog pristupa i organiziranoga, predstavljale i teme koje se tiču Hrvata u Vojvodini. Prvo je u Somboru u svibnju održan znanstveni simpozij »Pasijska baština podunavskih Hrvata« uz sudjelovanje devet osoba iz Vojvodine. Početkom lipnja u Zagrebu je održan znanstveno-stručni skup »Annales Pilar : nacionalne manjine u Hrvatskoj i Hrvati kao manjina – europski izazovi«, uz sudjelovanje dvoje ovdašnjih znanstvenika. Uslijedio je zatim znanstveni skup u kolo-zovu u Golubiću Obrovačkom »Srpskohrvatski odnosi : rješavanje aktualnih pitanja« na kojem su bila i četiri sudionika Hrvata iz Vojvodine. U Pečuhu, na XI. međunarodnom kroatističkom znanstvenom skupu u listopadu, cijela jedna sesija bila je posvećena književno-jezičnim temama Hrvata u Podunavlju (»Književnost, jezik, povijest i kultura bunjevačkih Hrvata – 150. obljetnica rođenja A. E. Miroljuba, 100. obljetnica rođenja Ante Jakšića, Balinta Vujkova i Ivana Kujundžića«), a sudjelovalo je šestoro Hrvata iz Vojvodine. U listopadu je održan, također tradicionalni, stručno-znanstveni skup u okviru »Dana Balinta Vujkova« na kojemu su tematizirani elementi i motivi u djelima, izazovi obrade i pristupi stvaralaštvu te sudbine hrvatskih književnika iz Vojvodine, na kojemu

je sudjelovalo 12 istraživača i znanstvenika iz Vojvodine. U studenom je u Zagrebu održan znanstveni skup »Bunjevci u vremenskom i prostornom kontekstu«, na kojemu je među sudionicima bilo i čak 12 iz Vojvodine. Na koncu, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata bio je suorganizatorom međunarodnog znanstveno-filozofskog skupa »Misaona popudbina Tome Vereša«, na kojem je sudjelovalo šestoro znanstvenika iz Vojvodine. Sve navedeno, dakako, mora imponirati, napose ako se imaju u vidu institucionalni deficiti i preskromna financijska sredstva s kojim raspolaže prostor kulture Hrvata u Vojvodini.

ZNANSTVENE PUBLIKACIJE

S druge strane, objavljen je i cijeli niz znanstvenih publikacija: osim »Godišnjaka za znanstvena istraživanja«, kojega prati izuzetno pozitivna recepcija u znanstvenim krugovima i u Hrvatskoj i u Srbiji, objavljeno je i nekoliko zbornika (»Zbornik radova s jubilarnog, X. međunarodnog kroatističkog skupa«, u kojem su objavljene četiri radnje koje s raznih motrišta referiraju na status i stanje hrvatske zajednice u Vojvodini; zatim zbornik »Croatia – Serbian relations; resolving outstanding issues« s pet radnji Hrvata iz Vojvodine; pred tiskom je zbornik »Hrvati u Vojvodini: identitet(i), procesi i društvene aktivnosti«,

što će ga skupa izdati Institut za migracije i narodnosti iz Zagreba i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, uz objavu radnji devet autora koji su Hrvati iz Vojvodine, a ozbiljno razgovaramo da Zavod bude sunakladnikom i zbornika radova sa skupa »Bunjevci u vremenskom i prostornom kontekstu«), te jedna znanstvena monografija – riječ je o knjizi Tomislava Žigmanova »Izazovi – sabiranja, sumjerevanja, tumačenja : studije i ogledi o knjiškim i književnim temama hrvatskoga istočnoga zagranica«.

NOVA IMENA

Sve je to imalo za posljedicu da se povećao broj osoba koji se bave temama Hrvata u Vojvodini, a kojima do sada to nije bilo na agendi znanstvena interesiranja i nisu Hrvati iz Vojvodine (dr. sc. Dražen Živić, dr. sc. Nevena Škrbić Alempijević, dr. sc. Darko Gavrilović, mr. sc. Snežana Ilić...), što samo kazuje da Hrvati u Vojvodini postaju dostojan predmet znanstvenih interesa. S druge strane, pojavio se i ustalio cijeli niz mladih znanstvenih istraživača (Bojana Poljaković, Marina Balažev, Biserka Jaramazović, Ljubica Vuković Dulić, Vladan Čutura, Marjan Ostrogonac i dr.), jedan broj je stekao titulu doktora znanosti (npr. Jasminka Dulić), a 5 mladih osoba iz Vojvodine je započelo doktorske studije na sveučilištima u

Hrvatskoj, što sve skupa budi nadu da znanstveni segment prostora kulture vojvođanskih Hrvata ima svoju čvrstu perspektivu te da će znanstvena samotematizacija vremenom dovesti i rezultirati snaženjem naravi i obogaćenjem sadržajnih sastavnica kolektivne memorije i sjećanja.

GODINA VELIKANA

Drugo što bih istaknuo je neformalni projekt »Godine hrvatskih velikana«, koju je inicirao i skupa s većinom hrvatskih udruga kulture i realizirao Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata. Podsjećanja radi, reći ću da je tijekom 2012. godine održano više od 50 različitih manifestacija u više od 20 mjesta u Vojvodini na kojima se obilježila obljetnica nekog hrvatskog odličnika – kiparice *Ane Bešlić*, književnika Ante Jakšića i Balinta Vujkova, svećenika Ivana Kujundžića, književnika i svećenika Ante Evetovića Miroljuba, franjevcu i povjesničaru *Beata Bukinca* te književnika i glazbenika *Stanislava Prepreka*. Među njima se ističe nekoliko akademija u Beregu, Subotici, Baču, Somboru i Petrovaradinu te literarni i književni natječaj za učenike »Moj lijepi zavičaj«. U okviru ovih aktivnosti, objavljene su i četiri zanimljive publikacije (tri u sunakladi Zavoda i NIU »Hrvatska riječ« – Ante Jakšić »Duša zemlje : lirika zavičaja«, Ante Evetović Miroljub »Vječnosti doba« i Balint Vujkov »Šta u oca to u dice«, a jedna kao samostalno izdanje Zavoda – »Prognanik iz svijeta svjetlosti : život i djelo Stanislava Prepreka«, što je za tisak priredio *Ivan Balenović*), a opusi spomenutih velikana bili su, kako rekoh, predmet

tematiziranja i valorizacije na nekoliko znanstvenih i stručnih skupova. Knjige su predstavljene i na beogradskom sajmu knjiga, a među predstavljacima je bio i veleposlanik Republike Hrvatske u Beogradu mr. sc. *Željko Kuprešak*, što držim izuzetno važnim, jer se i na taj način svjedoči jedinstvo hrvatskoga kulturnoga prostora. Pri tomu je ostvarena zavidna razina kohezije, zajedničkoga djelovanja i jednoga sinkronoga okupljanja gotovo svih subjekata unutar hrvatske zajednice – od Hrvatskog nacionalnog vijeća, preko NIU »Hrvatska riječ«, do segmenta obrazovanja na hrvatskome i hrvatskih udruga kulture – na ovome, unaprijed definiranome, planu prezentacije vrijednih ostvarenja i prinosa značajnih Hrvata iz Vojvodine u području kulturnog stvaralaštva i znanosti. Brine, mora se i to spomenuti, ekskluzivno i otočno djelovanje nekoliko pojedinaca i udruga u ovim programima – oni su, čini se, Godinu hrvatskih velikana doživjeli kao povod za vlastitu promociju i sebesilje, a njihovi naponi su imali mahom dezintegracijske učinke.

ENTUZIJAZAM UDRUGA

I treći, unatoč brojnim nepravilnostima i nepovoljnostima, pozitivni fenomen koji bih izdvojio jest, možemo to i tako nazvati, velesilje entuzijazma u radu gotovo svih udruga! Njega, hvala Bogu, nije manjkalo ni ove godine, pri čemu su se rizici za javni angažman oko hrvatskih stvari povećali zbog izborne godine, neizvjesnosti koje su pratile ishode izbora, pa i nove vlasti, napose dok se nije znalo tko će je činiti i, nakon što se vidio njezin sastav, dok nije prošlo

prvih 100 dana njezinoga djelovanja. S druge strane, valja ukazati u kontekstu ovih problema, kako su dionici prostora kulture Hrvata u Vojvodini ove godine mogli računati na manju količinu financijskih sredstava. Tim prije brine činjenica da financijska sredstva za redoviti rad hrvatskih udruga u Srbiji koje dodjeljuje Ministarstvo vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske nije podijeljeno ni do pred kraj ove godine. To držim ne samo prijemnim nego i ponižavajućim! I na planu simboličnog priznanja

mijevali kao prostor sebične grabeži i privilegija, nekontroliranoga očitovanja bahatosti i ostvarenja lukrativnih intencija, kao i onih koji su tako što dopuštali, otišli u neke druge vode, ali su pri tome ostavili iza sebe razorene institucije i financijsku pustoš.

Na koncu, zaključno ću ustvrditi kako i u 2012. godini, unatoč navedenim negativnostima, bilježimo rast i razvoj kulturnih praksi u kulturnom prostoru Hrvata u Vojvodini, napose u području znanosti i zajedničkom djelovanju različitih subjekata na istome

Andrej Španović, član Izvršnog odbora HNV-a zadužen za kulturu Udruge uspješne usprkos krizi

Smatram da je protekla 2012. godina, usprkos teškoj financijskoj situaciji naših udruga, bila veoma uspješna za njih. Gledajući kalendar, tijekom ove godine imali smo preko 200 manifestacija. Ne bih izdvojio niti jedan događaj kao najvažniji, jer svaki je događaj na poseban način bitan za udrugu. Osobno, meni je najupečatljiviji događaj svakako stječaj Hrvatskom kulturnog centra »Bunjevačko kolo«, najveće hrvatske udruge kulture u Vojvodini. Iako se tako nešto naziralo, svakako da će se taj stječaj i problemi oko njega prenijeti i u iduću godinu.

bilo je nedostataka: ne samo da je izostao tradicionalni božićni prijam u Generalnom konzulatu Republike Hrvatske Subotici za predstavnike hrvatskih institucija i organizacija, već ni čestitke za Novu godinu – što držim gestom minimalnoga uvažavanja – nitko od predstavnika Republike Hrvatske u Srbiji nije poslao ovdašnjim Hrvatima.

Još ćemo istaknuti da je došlo i do stanovitog procesa čišćenja prostora hrvatske kulture u Vojvodini, u smislu da su oni koji su hrvatstvo razu-

planu. Jedan dio toga posljedno je imao veću vidljivost sadržaja Hrvata u Vojvodini u brojnim prostorima javnosti, kako u domicilnoj tako i u matičnoj državi. Drugim riječima, Hrvati u Vojvodini sve su manje predmet koji se prešućuje. To je, s jedne strane, posljedica planski vođenih nastojanja, napose u dijelu ostvarenja pojedinih dijelova kulturne politike, a s druge strane riječ je i o nekontroliranom bujanju zasada u području kulture i znanosti iz ranijih vremena. Obje pojave pri tomu hrabre!

BOŽIĆNI KONCERT U SUBOTIČKOJ KATEDRALI

Poseban glazbeni ugodaj

U predvečerje Badnjaka, 23. prosinca, održan je tradicionalni božićni koncert u subotičkoj katedrali. Sudjelovali su katedralni zborovi »Albe Vidaković« i »Sveta Terezija«, zatim komorni zborovi »Collegium Musicum Catholicum« i »Pro Musica«, pjevači zborova iz župa Mala Bosna i Aleksandrovo, te dječji katedralni zbor »Zlatni klasovi«. Solističke dionice pjevali su *Alenka Ponjavić* – sopran, *Antonija Piuković*,

Marija Jaramazović i *Vedran Kujundžić*. Koncert je pratio Subotički tamburaški orkestar a dirigirao je novi katedralni zborovođa *Miroslav Stantić*, te kao gosti *Krisztina Csikos* i *Stipan Jaramazović*.

Program koncerta slušateljima je pružao bogat i stilski raznolik sadržaj. Izvedene su skladbe hrvatskih autora *S. Prepreka* – »Od istoka sunčanoga«, *T. Zlatića* – »Sretan ti Božić narode moj«, iz zbirke *Đure Vejkovića* – »Rodio se Bog i čovjek«, zatim skladbe *F.*

Couperina – »Pastoral«, *J. S. Bacha* – »Ach mein herzliebes Jesulein«, *G. Rossinija* – »Ave Maria«, *Kirby Shawa* – »Silent night« te božićni napjevi iz Bačke – »Radujte se anđeli«, »Diva Mati«, Mađarske – »Fel nagy öröme«, »Dicsőség mennyben az Istennek«, Njemačke – »Der Tannenbaum« i »Still, still, still«, Katalonije – »Fum, fum, fum«, Španjolske – »Alla nani-ta nana«, Francuske – »Ding dong«, Portugala – »Adeste fideles« i Engleske – »Deck

the halls«, »Ring christmas bells«.

Na kraju koncerta prisutnima se obratio katedralni župnik mons. *Stjepan Beretić*. Ponesen glazbenim ugodajem i brojnom publikom koja je ispunila katedralu do zadnjeg mjesta, zahvalio se izvođačima i uputio svima božićnu čestitku. Iza župnikovih pozdravnih riječi, kao poklon publici, izvedene su još tri skladbe: »Fel nagy öröme«, »U to vrijeme godišta« i »Fum, fum, fum«.

D. M.

BOŽIĆNI KONCERT U SUBOTIČKOJ GRADSKOJ KUĆI

Tradicionalni spoj pjesme i tamburaša

Zbor »Sveta Cecilija« pod Zravanjem sestre *Mirjam Pandžić* i juniorska skupina Subotičkog tamburaškog orkestra koju je pripremio *Stipan Jaramazović* održali su Božićni koncert prošloga petka u prepunoj Velikoj vijećnici Gradske kuće. Na programu su bili božićni moteti i tradicijske božićne pjesme iz Bačke i Hrvatske.

Osim zbora »Sveta Cecilija« i mladih tamburaša,

nastupila je skupina pjevača iz Osnovne škole »Ivan Milutinović« koje je pripre-

mila učiteljica *Ana Kovač*. Publika je imala prigodu čuti i Subotički tamburaški kvar-

tet koji je otvorio koncert sa splotom božićnih pjesama iz svijeta.

Nastupio je i vokalni solist *Franjo Vojnić Hajduk*, a koncert je završen skladbom »Svim na zemlji mir veselje«.

Zbor »Sveta Cecilija« osnovan je ove godine. Nastupa na nedjeljnoj misi od 9 sati u franjevačkoj crkvi u Subotici, a broji 30 članova.

D. B. P.

Božićni koncert u Somboru

U Hrvatskom kulturno-umjetničkom društvu »Vladimir Nazor«, u nedjelju, 23. prosinca, priređen je tradicionalni Božićni koncert.

Sudjelovala su djeca iz župe Presvetog Trojstva i karmelske crkve, pjevački zborovi iz ovih dviju crkava, djeca iz Udruge Nijemaca »Gerhard«,

članovi Mađarske građanske kasine, pjevečaka skupina iz Bačkog Monoštora i pjevačka skupina domaćina, HKUD-a »Vladimir Nazor«.

Prije Božićnog koncerta priređena je izložba božićnih kolača koje su pripremile žene iz Sombora i okolnih salaša i Lemeša, kao i gosti iz Subotice i Tavankuta.

Z. V.

HKUPD »STANISLAV PREPREK« IZVEO SVOJU NOVU PREDSTAVU »NORA DANAS«

Komad o poremećenim odnosima u suvremenom društvu

prošlu dramu »Atentatori« Tomislava Zajeca, koju je također režirao. Po njegovim riječima, komad »Nora danas« prikazuje današnjicu govoreći o poremećenim odnosima u društvu, gdje se muški i ženski principi zamjenjuju, gdje su važni samo karijera, prestiž i uspjeh po svaku cijenu, dok se s druge strane zanemaruje odnos u obitelji što dovodi do njezinog kraha i otuđenosti.

Predsjednik društva Marijan Sabljak zahvalio je članovima društva na trudu i zalaganju i obećao kako će i dalje nastojati da dramska sekcija nastavi s radom.

B. D.

HKUPD »Stanislav Preprek« iz Novog Sada izveo je u subotu premijerno dramu »Nora danas«, koju je napisao čuveni hrvatski dramatičar Miro Gavran. Premijera je izvedena u kazališnoj dvorani Gimnazije »Laza Kostić« u Novom Sadu.

U predstavi su sudjelovali članovi dramske sekcije HKUPD-a: Sanja Trivić Mioković u ulozi Nore, Mile Mikuljan u ulozi Tonija, Anita Žanić u ulozi Lidije, Marijan Sabljak u ulozi Karla, Branka Dačević u ulozi Ranke i Maje, Dubravka Herget u ulozi

Jane, Mladen Dražetin u ulozi ravnatelja kazališta. Dramu je režirao Miljan Vojnović, koji je istaknuo kako je zadovoljan izvedbom i suradnjom koju ima s društvom. Također je napomenuo kako je ovo djelo nešto kompleksnije i opsežnije u odnosu na

»RASPIJEVANI BOŽIĆ 2012.« U SUBOTIČKOJ ŠKOLI »MATKO VUKOVIĆ«

Ekumenska priredba u duhu blagdana

Božićno vrijeme je vrijeme veselja i radosti, vrijeme kad se pjevaju najljepše pjesme, kada se recitiraju jedni od najljepših stihova. Kako bi ljudima prenijeli divnu poruku ovoga blagdana, u subotičkoj osnovnoj školi »Matko Vuković« prošloga četvrtka, 20. prosinca održana je ekumenska priredba pod nazivom »Raspjevani Božić 2012«. Pjesmom i recitacijama su učenici koji pohađaju

katolički i pravoslavni vjeronauk izmamili osmijehe na lice, ali i osjećaj ponosa kod svojih roditelja, djedova i baka, sestara i braće. Na priredbi je sudjelovao veliki broj djece, među kojima i oko stotinu djece iz hrvatskih odjela.

»Priredba je ekumenskog karaktera jer smatramo da se ljepota i raskoš Božića mogu vidjeti u toj različitosti i zajedništvu«, rekla je učiteljica i katehistica Ana Čavrgov.

Na kraju priredbe prikazan je zanimljivi kratki film. Naime, na inicijativu učiteljice Ane Čavrgov i uz stručnu potporu Srdana Simjanovića, djeca hrvatskih odjela iz OŠ Matko Vuković snimila su svoj novi film na osnovi priče »Drvenci« Maxa Lucadoa. Priča govori o životu Drvenaca koji žive u

Drvengradu, a sve ih je načinio jedan rezbar Eli. Poruka filma jest da je svatko od nas jedinstveno biće, originalno i neponovljivo, kao i da su »etikete« nevažne. Film možete pogledati i na kanalu »Youtube«. Neka vas djeca i njihova priča podsjetite na to koliko ste važni.

A. S.

Kadar iz filma »Drvenci«

Božićni koncert u crkvi sv. Jurja u Vajskoj

HKPU »Zora« i MO DSHV Vajska priredili su u četvrtak, 20. prosinca, do sada najuspješniji božićni koncert, koji predstavlja krunu dosadašnjega dvogodišnjeg rada ove udruge.

Na koncertu održanom u crkvi sv. Jurja u Vajskoj, pred brojnom publikom nastupile su pjevačke skupine: »Kraljice Bodroga« iz Monoštora, »Muzika Viva« iz Lemeša, HKPD »Silvije Strahimir Kranjčević« iz Berega te domaća HKPU »Zora« iz Vajske. Bio je to program za sve ukuse: od pučkih pjesama i folklora do klasične duhovne glazbe više razine. Program je uljepšao svojim pjesmama kršćanskog nadahnuća Josip Dumendžić Meštar iz Bođana.

Mnogi su od nazočnih prije koncerta dočekali Betlehemsko svjetlo, koje je stiglo iz Beča, te je preko Đakova, Osijeka i graničnog prijelaza Erdut – Bogojevo došlo u Plavnu, a donijeli su ga izviđači »Slavonskog hrasta« iz Osijeka. Tim je povodom u plavanjskoj crkvi priređen prigodan program u kome je sudjelovao i zbor HKUPD-a »Matoš«.

Pjesma »Radujte se narodi«, koju su na završetku vajštanskog koncerta otpjevali svi sudionici zajedno, bila je doista lijep primjer povezivanja dvaju značajnih događanja u dva susjedna sela te dobra duhovna priprema za nastupajući blagdan Božić.

Z. P.

Tribina »Uvod u kršćanstvo«

Predavanje prof. dr. sci. Ivice Čatića u okviru tribine »Uvod u kršćanstvo«, koja se mjesečno održava u prostorijama knjižnice i čitaonice »Ilija Okrugić« u Zemunu, obuhvatilo je događaje iz evanđelja po Ivanu koji se odnose na sve jasnije otkrivanje Isusovog identiteta. On svojim učenicima, a i svima koji su ga sljedili, na nedvosmislen način daje opipljive znake da je on taj koga su dugo iščekivali. Jedan takav događaj je kada su Isusovi učenici krenuli prema Kafarnaumu u maloj lađici, a koji se zbio nakon što je Isus nahranio mnoštvo s pet kruhova i dvije ribice. Pošto ih je zatekla noć i more se uzburkalo, začuli su kako im Isus govori »Ne bojte se, ja sam«, i ugledali ga kako hoda po površini mora. Mnoštvo je bilo zbunjeno Isusovom rečenicom »Ja sam kruh živi koji je s neba sišao«, koja je bila odgovor na pitanje da li bi mogli dobiti još kruha kojim ih je nahranio. Ali, sva ova značenja nisu bila dovoljna da se čovjek približi i otvori Bogu.

Upravo je to ovoga mjeseca i bila najviše razmatrana tema tribine prof. Čatića. On je u svojim izlaganjima dotaknuo i pitanje svete ispovijedi i pričesti naglašavajući tom prilikom da je najvažniji pokretač vjere u čovjeku njegova želja da svoj um

i srce otvori Bogu. Da bi se to postiglo treba, ističe on, redovito uzimati duhovnu hranu u obliku svete pričesti. Predavanja prof. Ivice Čatića za ovaj mjesec i tekuću godinu zaočružena su opisom židovskog blagdana sjenice kada je

Isus po nagovoru braće, koja nisu čvrsto vjerovala u njega, krenuo u Judeju gdje je bio okarakteriziran kao bogohulnik, ali je ipak i njima htio prenijeti svoj nauk. Njegove rečenice koje je tom prilikom izgovorio: »Ako je tko žedan, neka dođe k meni. Neka pije koji vjeruje u mene«, a osobito ona rečenica: »Tražit ćete me i nećete me naći« savršen su podstrek na razmišljanje do idućeg predavanja u okviru tribine koje će se dogoditi početkom sljedeće godine.

D. Lukinović

Ivica Čatić

HGU »FESTIVAL BUNJEVAČKI PISAMA«

ZA SVE LJUBITELJE TAMBURAŠKE GLAZBE

ORGANIZIRA

**I. VELIKO
TAMBURAŠKO PRELO**

KOJE ĆE SE ODRŽATI 2. II. 2013. GODINE
U RESTORANU KTC SUBOTICA S POČETKOM U 20 SATI

GOSTE ĆE ZABAVLJATI:
TS "RINGŠPIL" IZ HRVATSKE
ANSAMBL "HAJO" IZ SUBOTICE
TS "KLASOVI" IZ SUBOTICE

CIJENA ULAZNICE
S VEČEROM I PIĆEM JE 2000 DINARA
REZERVACIJE SE MOGU IZVRŠITI
NA TELEFON 065 503 6888

VRIJEME, LJUDI, DOGAĐAJI

Priprema: Lazar Merković

KRONOLOGIJA od 28. prosinca do 3. siječnja

28. PROSINCA 1743.

Slijedom upliva bečkog dvora u sukobe oko poljskog prijestolja u ovom pothvatu sudjeluje i konjička četa pod zapovjedništvom graničarskog satnika *Jakova Sučića*. Postrojbu čine 84 časnika i vojnika podrijetlom iz Subotice, a bila je raspoređena na stražarskim punktovima duž šleske granice prema Poljskoj.

28. PROSINCA 1945.

Do naznačenog nadnevka u Subotičkom okrugu je popisano oko 11 tisuća bezemljaša i seljaka s malo zemlje, koji su se prijavili kao agrarni interesi. Idućih mjeseci većina ih je dobila zemlju koja je bila oduzeta od nekadašnjih veleposjednika, odbjeglih osoba, te onih koji se više nisu bavili poljodjelstvom.

29. PROSINCA 1787.

Po nalogu subotičkog Magistrata sačinjena je katastarska knjiga Bajmoka. Tom je prigodom utvrđeno kako se atar naselja prostire na površini od 23.452 lanca, odnosno da ima 8.170 lanaca oranica, 3639 lanaca sjenokoša, 1.108 lanaca pašnjaka, itd.

29. PROSINCA 1913.

Rođen je *Jozo Pašić*, svećenik, profesor Učiteljske škole u Somboru, prozni pisac. Autor je romana: »Marta traži roditelje«, »Pravi anđeo« i »Krv se suši« te zbirki pripovjedaka: »Tuđe suze«, »Dida Fenjer« i »Najobičniji muškarac«.

30. PROSINCA 1867.

Objavljen je prvi »Bunjevački kalendar za pristupnu 1868.

godinu koja ima 366 dana«. Osim kalendarskog dijela, u njemu je tiskan imenoslov »časnika« slobodnog kraljevskog grada Subotice i Sombora, te grada Baje. Izrađen je u tiskari *Károlya Bittermanna*.

31. PROSINCA 1687.

U prvu matičnu knjigu krštenih, ustrojenu po franjevačkom redovniku Bartulu *Bariši Benjoviću*, tijekom prosinca u Subotičkom vojnom šancu rođeno je ukupno 15 beba, sedam curica i osam dječaka. Djeca muškog spola dobila su imena: Tome, pet puta, Ivan tri puta, a Stipan jedanput. Imena djevojčica bila su raznovrsnija: Ana, dva puta, Angelina također dva puta, a po jednom Jelena (Helena), Kata i Marta.

31. PROSINCA 1880.

Prema popisu stanovnika Subotice osim najbrojnijih Hrvata (Dalmata ili Ilira, kasnije Bunjevaca), potom Mađara i Srba, u gradu živi 1.479 Nijemaca i 325 Slovaka. Prvi Nijemci, mahom obrtnici, doseljavaju se ovamo 1700., 1712. i 1718. godine, a nakon razvojačenja Subotice uslijedio je njihov masovniji dolazak. Nijemci su u uljudbenom pogledu, pa tako i glede (samo)organiziranja, zamjetno odskakali, te su prvi utemeljili »Bürger kasiinu« (Građansku kasinu).

1. SIEČNJA 1893.

Iz tiska izlazi prvi broj »Subotičkih novina« – bunjevački i šokački tjednik »za mistne i obće stvari, prosvi-

tu i privredu«, a uređivao ga je novinar i publicist *Mladen Karanović*.

1. SIEČNJA 1920.

Rođen je *Geza Kopunović*, prvak subotičkog kazališta, redatelj i pisac satiričnih scen-skih djela. Igrao je u oko 230 kazališnih komada, mahom tumačeći glavne uloge, a posebno su zapažena njegova glumačka ostvarenja u igrokazima *Matije Poljakovića*. Bio je počasni građanin Subotice i nositelj više zapaženih umjetničkih nagrada i priznanja.

2. SIEČNJA 1833.

Odvjetnik *Benedikt Beno Mačković* objavio je proglas u kojem piše kako je umjesto solidarnosti, uzajamnog štovanja i nepomučenog prijateljstva, u društvene krugove prodro duh nesloge i razdora. Protuproglas iz pera jednog ondašnjeg vijećnika ni za dlaku nije opovrgao *Mačkovićeve* teze. Nažalost, sve je ostalo po starom.

2. SIEČNJA 1876.

Rođen je *Ernest Bošnjak*, pionir kinematografije – filmski snimatelj, redatelj i producent, osnivač i vlasnik jednog od prvih kina u Južnoj Ugarskoj, a također novinar i urednik. Među ostalim bio je izumitelj stroja za tiskanje plakata u četiri boje. Umro je 9. kolovoza 1963.

2. SIEČNJA 1917.

Rođen je *Vladislav Kopunović*, prozni pisac i novinar, jedno vrijeme glavni urednik »Hrvatske riječi«. Početkom pedesetih smije-

njen je zbog »političke nepodobnosti«, šef je tehničkog odjela beogradskog dnevnog lista »Borba«. Po okončanju studija na Višoj školi za vanjsku trgovinu zaposlenik je Naftagasa i *Industroservisa*. Prvu pripovijest objavio je 1934. u »Bunjevačkom kolu«, a uz brojne novele i pripovijetke, pisao je drame i scenarije. Zastupljen je u više zbornik i »Antologiji proze bunjevačkih Hrvata« *Geze Kikića*. Umro je 12. travnja 1975. godine.

3. SIEČNJA 1747.

Umro *Jakov Sučić*, posljednji kapetan Subotičkog vojnog šanca od 1724. do 1743. godine, kada je grad stekao status povlaštene komorne varoši Sveta Marija (Szent Mária, ranije Subotica, odnosno Szabatka).

3. SIEČNJA 1812.

Umro je *Bruno Skenderović*, jedan od najistaknutijih javnih djelatnika grada s kraja 18. i prvog desetljeća 19. stoljeća. U pet navrata biran je za glavnog suca Subotice, a četiri puta za zastupnika Subotice u Zemaljskom saboru Ugarske. Neko je vrijeme bio i upravitelj pučkih škola u gradu.

3. SIEČNJA 1917.

Rođen je *Josip Merković*, sudionik radničkog pokreta, aktivist KPJ, član ilegalnog komiteta KPJ za sjevernu Bačku. Poginuo je u borbi sa žandarmerijskom patrolom 5. veljače 1942. u blizini Bačke Topole, pri pokušaju povratka u Suboticu gdje je trebao organizirati NOP.

Piše i uređuje: Branka Dulić

Novogodišnji recepti

Gastronomska preporuka za »najluđu noć«

MARINIRANO PEČENJE

Potrebni sastojci:
2 – 2,5 kg svinjskog karea

Marinada
1 žličica senfa
1 žličica hrena
1 žličica limunovog soka
5 režnjeva češnjaka
2 dl piva
1,5 dl ulja

U 2013. godini uložiti ćemo
još više dobrih ideja, znanja i rada,
za uspješniju Suboticu
i sretnije građane!

Sretne božićne i
novogodišnje blagdane
svim Subotičanima želi

Modest Dulić,
gradonačelnik

www.subotica.rs

po ukusu papar, sol
po potrebi ulje za pečenje

Priprema:

Izmiješati senf, hren, limunov sok, protisnuti češnjak, papar, sol, pivo i ulje. Marinadom premazati meso i pustiti da odstoji 3 - 4 sata. Meso povremeno okretati. Pećnicu zagrijati na 180 stupnjeva. U kalup za pečenje staviti ulje, pečenku i peći oko 2 sata. Povremeno prelijevati preostalom marinadom. Kada je pečeno, ostaviti da odstoji nekih 20-ak minuta i potom ga rezati na ploške.

NOVOGODIŠNJI KONFETI

Potrebni sastojci:

200 g crne čokolade
25 g maslaca
100 g lješnjaka
50 g suhog grožđa/ smokvi/ brusnica/ marelice

Priprema:

Lješnjake popecite u suhom tiganju, ohladite ih i isjeckajte krupnije. Suho voće sitno nasjeckajte. Čokoladu i maslac otopiti. Ubaciti lješnjake, suho grožđe izmiješati i skinuti s vatre. Žlicom vaditi komadiće tople mase i redati na pleh obložen namašćenom alu folijom. Kada se konfeti ohlade, skinuti ih s folije i staviti u papirne korpice.

TORTA »NOVOGODIŠNJA NOĆ«

Potrebni sastojci:

12 jaja
15 žlica šećera
18 žlica mljevenih oraha
1 vanilin šećer

1 prašak za pecivo
6 žlica brašna
sok od 2 naranče za natapanje kora

Nadjev

100 g sjeckanih oraha
100 g sjeckanih žele bombona
100 g sjeckane čokolade
100 g groždica
250 g šećera
½ l mlijeka
250 g maslaca
6 žlica brašna

Dekoracija

šlag krem, okus čokolada, narančina korica... krupno rezana čokolada...

Priprema:

Umutiti bjelanjke u čvrst snijeg, u to dodati 6 žumanjaka, šećer, vanilin šećer, prašak za pecivo, mljevene orahe, brašno. Sve izmiješati i peći na 180 stupnjeva. Pečenu tortu ohladiti i prerezati na tri dijela. Poškropiti sokom od naranči.

Nadjev

Umutiti 6 žumanjaka sa šećerom, dodati brašno, vanilin šećer malo razrijediti s mlijekom od onih ½ l. U ostatku mlijeka kuhati sastojke. Ohladiti. Kad je nadjev hladan dodati izrađen maslac i sve dobro umutiti, zatim dodati grožđice, orahe, žele bombone i čokoladu, sve pomiješati. Zatim nadjenuti tortu biskvit, nadjev, biskvit, nadjev. Tortu dekorisati šlag kremom, narančinom koricom, krupno rezanom čokoladom.

POLIKLINIKA

Jelene Čović 28, 24000 Subotica, www.badawi-su.com, poliklinika@badawi-su.com
024/553-774, 024/567-495, 063/508-813, 0600/553-774, 0600/567-465

Kućni posjeti, prijevoz pacijenata

Badawi

od 1991. sa vama

Alergotestiranje na 370 alergena, bez bola, bez krvi, pouzdano.

Poliklinika za vašu obitelj

ODIGRANA PREDSTAVA U IZVOĐENJU DRAMSKE SEKCIJE HRVATSKE MLADEŽI BAČKE I SRIJEMA

»Ivica i Marica« u Karlovcu

Mladi u Karlovcu: Glumci predstave Ivica i Marica

Nakon što je početkom svibnja ove godine u Velikoj dvorani Hrvatske matice iseljenika u Zagrebu održana svečana premijera dramske predstave »Ivica i Marica« Hrvatske mladeži Bačke i Srijema, a nedugo zatim i u naselju Zaprude u Novom Zagrebu prošle je subote ovu zanimljivu predstavu o (ne)zgodama mladog zaljubljenog para (Ivice i Marice) podrijetlom iz Vojvodine, koji su upravo završili fakultete u Zagrebu i razmišljaju o svojoj budućnosti, imala priliku vidjeti i publika grada Karlovca, šez-

desetak kilometara udaljenog od Zagreba.

Predstava je odigrana u vjeronaučnoj dvorani crkve Presvetog srca Isusovog u Karlovcu, a premda su članovi dramske sekcije Hrvatske mladeži Bačke i Srijema čisti amateri, oduševljena publika je ovacijama ispratila ovu mladu glumačku družinu i natjerala ih nekoliko puta na povratak na pozornicu. Predstavu su prema ideji dr. Luke Štilinovića osmislili i izvode je članovi dramske sekcije Hrvatske mladeži Bačke i Srijema: *Sonja Periškić* (Kata, Ivičina majka),

studentica pedagogije i etnologije iz Bačkog Monoštora, *Andreja Balaž* (Ana, Ivičina sestra), studentica socijalnog rada iz Bačkog Monoštora, *Sanela Stantić* (Ljubica, Maričina sestra), studentica prava iz Donjeg Tavankuta, *Josip Čović* (Šime, Maričin otac), student geografije iz Subotice, *Marijana Tikvicki* (Lozika, Maričina majka), studentica prava iz Subotice, *Maja Stantić* (naratorica), studentica Učiteljskog fakulteta iz Donjeg Tavankuta, *Luka Tadijan* (Ivica), student prava iz Sonte i *Mirela Stantić* (Marica), dr. med. iz Donjeg

Tavankuta, dok je predstavu režirala redateljica *Frana Marija Vranković* iz Zagreba.

Nakon predstave je Hrvatsku mladež Bačke i Srijema, osnovanu u Zagrebu 9. siječnja 2011. godine, predstavila njena prva predsjednica Mirela Stantić te zahvalila Zajednici protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, Društvu vojvođanskih i podunavskih Hrvata i Udruzi za potporu bačkim Hrvatima koji su im pružili svu potrebnu pomoć i uvjete za normalan rad. Na prigodnom domjenku na kojem su Karlovčani mogli uživati u domaćim bačko-srijemskim specijalitetima, između ostalog i nadaleko poznatim »lakumićima« *Marije Štilinović*, karlovački dekan mons. *Norbert Koprivec* je u ime organizatora i domaćina zahvalio mladima na izvrsno odigranoj predstavi i pokazanom entuzijazmu, a osobito na specifičnoj temi predstave koja uspješno promiče tradicijske vrijednosti i kulturnu baštinu Hrvata iz Vojvodine, koja je samo jedan kamenčić u bogatom mozaiku hrvatske kulture, ali istovremeno i šire hrvatsko zajedništvo u svakom kutku Lijepe naše.

Zlatko Žužić

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
»Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Vesna Prčić (predsjednica)
Ivan Gregurić, Mato Groznica,
Slavica Mamužić, Zvonko Sarić,
Josip Stantić, Thomas Šujić,
Vesna Zelenika, Tomislav Žigmanov

DIREKTOR

Ivan Karan
e-mail: hrdirektor@tippnet.rs

ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić

POMOĆNIK I ZAMJENIK
ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

REDAKCIJA:

Davor Bašić Palković (kultura i urednik Kužiša)
Slavica Mamužić (novinarka)
Dražen Prčić (sport i zabava)
Željka Vukov (društvo i urednica Hrcka)

ŠEF DOPISNIŠTAVA I KOREKTOR:

Mirko Kopunović

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (tehnički prijelom)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Dražen Prčić

ADMINISTRACIJA:

Zdenka Sudarević
Ljubica Vujković-Lamić
Branimir Kuntić
Josip Horvat

TELEFON: ++381 24/55-33-55
++381 24/55-15-78
++381 24/53-51-55

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatskarijec@tippnet.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: »Rotografika«
doo Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Каталогизација
у публикацији Библиотека
Матице српске, Нови Сад
32+659.3(497.113=163.42)

Josip Benak, naivni slikar i kulturni djelatnik iz Bođana

Prije 24 godine završio je svoj zemaljski život *Josip Benak*, samouki umjetnik, bogat stvaralačkom snagom koju je stavljao na platno kistom, izražavajući svojim inspiracijama veliku ljubav prema zavičajnim krajolicima i povijesti naroda iz kojega je potekao.

Rođen je 10. ožujka 1919. u jednostavnoj obitelji u kojoj je zavolio svoj narod, njegovu prošlost i običaje. Nakon završene pučke škole u rodnom mjestu Bođani, potražio je vlastiti kruh u brazdama naših ritova. I pokraj teškog ratarskog posla stigao je baviti se slikarstvom, pa i pisanjem pjesama i tekstova o običajima svoga naroda, a mnoge njegove slike odišu radošću žutog klasja i zrelih njiva.

ZAVIČAJNA TEMATIKA

Slike Josipa Benaka vezane su uz zavičajne krajolike, šokačke kuće, prizore iz svakodnevnog seoskog života, sakralne sadržaje i teme iz mjesne povijesti. Izlagao je u Zagrebu, Somboru, Subotici, Kuli, Odžacima, Baču i drugim mjestima. Izradio je scenografiju za operetu »Na vrbi svirala« *J. Andrića* za praiizvedbu u Plavni 1956. godine.

U svojoj 20. godini oženio se *Katom Katić* iz Vajske i s njom stvorio dva sina: *Antuna* i *Vinka*. Za vrijeme rata prognan je u logor

u Mađarsku, a kasnije u Rusiju. Poslije rata vratio se u svoje Bođane, nastavio obrađivati zemlju, a u slobodno vrijeme posvećivao se kulturnom i umjetničkom radu.

Bođani su malo mjesto u jugozapadnom djelu Bačke, istočno od Bača, u kome su Hrvati oduvijek bili na značajnom mjestu. Po strani je od važnijih prometnica. Asfaltnom je cestom preko susjedne Vajske povezano s općinskim sjedištem – Bačom, a s druge s Plavnom. Od Dunava Bođani su udaljeni desetak kilometara, a na suprotnoj je obali smješten Vukovar. Ovaj je dio bačkog Podunavlja s ovim hrvatskim gradom povezan skelom i tu je sada malogranični prijelaz.

PRVI ZAPISI

Ovo je selo prvi puta spomenuto kao Boian u jednime papinskom dokumentu još u XIV. stoljeću. Pod imenom Bođan prvi je put zabilježeno 1543. Nakon oslobođenja od Turaka mjesto je zabilježeno već 1691. Nekada su u ovom selu Hrvati (Šokci) bili najbrojniji, a danas je etnička struktura bitno izmijenjena s vrlo izraženom depopulacijom.

U Bođanima je 1855. izgrađena katolička crkva posvećena sv. Iliji, a dotad su vjernici išli u crkvu u susjednu Vajsku. U blizini sela nalazi se pravoslavni

manastir koji je, prema jednom zapisu, osnovan 1478. godine, a posvećen je sve-toj Bogorodici (Vavedenju).

Pokraj Bođana još uvijek teče rijeka Berava u čijoj je blizini smještena poznata čarda Ranč, veoma pogodno mjesto za odmor i organiziranje slikarskih kolonija. Bođanci bi trebali biti ponosni što su imali tihog i skromnog, ali snažnog umjetnika, čiji stvaralački opus još uvijek nije istražen, a zaborav ne bi trebao prekriti jedan život koji je zadužio Bođane i naš narod.

Ovom ćemo se prigodom sjetiti jedne rečenice koju je Josip Benak izgovorio u pozdravnom govoru na simpoziju posvećenom dr. Josipu Andriću, 30. kolovoza 1969. godine u motelu Ristovača kod Bača. Iz toga

vremena potječe i ova fotografija koja nas je potaknula da napišemo nešto o ovom znamenitom, a gotovo zaboravljenom i prešućenom Hrvatu ovoga kraja:

»U zajedničkom radu i poznanstvu s doktorom Andrićem, zvanim naš 'Čika', imao sam mnogo susreta u kojima smo se podsjećali na njegov rodni kraj na obalama Dunava, fruškogorskog podgorja, koje se proteže od Iloka, Morovića, kroz lijepu Slavoniju do Požege i do lijepog bijelog Zagreba, te nazad do bijele Subotice.«

	OČNA KUĆA	
	optika i ordinacija na jednom mjestu	
		551-045
	Subotica Maksima Gorkog 20 KOD GLAVNE POŠTE	

STIŽE NOVA 2013. GODINA!!!

Nove odluke za Novu godinu

Dragi moji mali i veliki čitatelji Hrckovih stranica, još svega koji dan i bit ćemo za godinu dana stariji. Dobro, možda ne baš za cijelu godinu stariji, ali stiže nam nova, 2013. godina. Kao da sam vam prije par mjeseci pisala novogodišnju čestitku baš na ovim stranicama. Vrijeme strahovito brzo prolazi i ponekad nam se čini kako ne stignemo uživati u njemu, da smo propustili neke stvari, da smo nešto napravili pogrešno i tome slično.

Bilo kako bilo, nova je godina novi početak i pravo vrijeme za nove odluke.

Odluke koje ćemo se truditi ispuniti, inače sve ovo skupa nema smisla. To naravno ne znači da ćemo i uspjjeti, ali barem trebamo pokušati.

Dakle, što je bilo bilo je, može i bolje, ali treba paziti da ne bude i lošije. Ne osvrćite se previše, osim sa željom da nešto popravite i ne ponovite istu pogrešku. Promislite u sebi, što bih to mogao napraviti u novoj godini, na čemu poraditi, što utvrditi i što nikako ne smijem više činiti. Ne morate nikome naglas reći, da vas ne bi prozivali zbog vaših odluka. Bitno je da vi sami budete svjesni, a što je najbitnije da znate kako ovo možete učiniti svako jutro, a ne samo na koncu jedne i početku druge godine. Svaki dan je nova šansa, svaki dan je novi početak.

Uhhhh, baš sam zašla u teške teme, ali želim vjerovati kako ćete promisliti o svemu ovome i da ćete donijeti prave nove odluke za novi početak... ali ne one tipa »promijenit ću boju kose« ili »nikada više neću izići iz kuće bez šminke« i slično, nego one prave, životne odluke. Ako se i dogodi da ne uspijete... sjetite se moje opaske... ne morate čekati cijelu godinu, dovoljno je dočekati novo jutro, ili još bolje novi trenutak. Bog nas sve beskrajno voli i svakodnevno nam daje šansu da krenemo iz početka.

Stoga, dragi moji, u ponoć, kad kućne nova i zatvori vrata staroj godini, kad zagrlite vama

dragu osobu i čestitate joj novo ljetu, poželite i sebi da uspijete u ovoj namjeri.

Ja vam želim obilje lijepih trenutaka u društvu vama dragih osoba, svako dobro od Boga i ljudi i u idućoj 2013. godini, a povrh svega da se i dalje družimo na Hrckovim stranicama!

Sretna vam Nova 2013. godina

Održan Božićni koncert i vašar

Proteklog je tjedna u svim školama bilo osobito žurno, što zbog kraja prvog polugodišta, što zbog raznih božićnih programa. U školi »Ivan Milutinović« održane su dvije veće priredbe, obje sada već tradicionalne.

Najprije je u ponedjeljak, 17. prosinca, u dvorani za tjelesni odgoj održan Božićno - novogodišnji vašar. Sve je vrvilo od djece i roditelja, prekrasnih božićnih uradaka i kolača, a što je najbitnije sve se to moglo kupiti po povoljnim cijenama. Svatko je mogao za sebe pronaći neki lijepi aranžman ili bor za stol, možda ukras za jelku ili čestitku za predstojeće blagdane i slično. Ponuda je bila bogata, a posjećenost kao i uvijek velika. Tko je bio umješniji mogao se i cjenkati s malim prodavačima koji su vješto reklamirali svoje uratke.

Nekoliko dana kasnije, točnije u četvrtak 20. prosinca, u Dječjem kazalištu održan je Božićni koncert učenika Osnovne škole »Ivan Milutinović«. I bina i gledalište bili su pretijesni primiti sve sudionike koncerta, kao i njihove posjetitelje koji su ih došli pogledati. No, to nije smetalo niti jednima ni drugima da uživaju u ovoj prekrasnoj večeri.

Program je bio veoma lijep i interesantan. Naizmjenice su nastupili članovi zbora nižih razreda koje je pripremila učiteljica Ana Kovač, članovi zbora viših razreda u pratnji orkestra sačinjenog od gitare, trube, bongosa, violine, zvečki i klavira koje je uvježbala nastavnica Jovana Stojaković, te članovi tamburaškog orkestra škole pod ravnanjem učiteljice Danijele Romić. Bilo je i solista, a na koncu su svi sudionici nastupili skupa pjevajući i svirajući svima dobro poznatu pjesmu Prve lige »Od Božića do Božića«.

Osmijesi na licima djece ali i posjetitelja koji nisu štedjeli dlanove bio je prava potvrda da je koncert bio više nego uspješan. Bio je ovo lijep završetak prvog polugodišta ali i čestitka za nastupajuće blagdane.

PETAK
28.12.2012.

05:34 Trenutak spoznaje (R)
 06:23 Tema dana
 07:00 Dobro jutro, Hrvatska
 07:05 Vijesti
 07:10 Dobro jutro, Hrvatska
 07:35 Vijesti
 07:40 Dobro jutro, Hrvatska
 08:35 Vijesti
 10:00 Vijesti
 10:20 Put začin, dokumentarna serija
 11:25 Homes of Tunisia, dokumentarna serija
 12:00 Dnevnik
 12:40 Prkosna ljubav, telenovela
 13:30 Dr. Oz 2, talk show
 14:15 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
 14:27 Velika pljačka vlaka, britanski film
 16:17 Luda kuća 2, humoristična serija
 16:58 Hrvatska uživo
 17:00 Vijesti
 18:00 Kontakt: Na dobrom putu
 18:20 Iza ekrana
 18:55 manjinski Mozaik: Radujte se narodi
 19:10 Tema dana
 19:30 Dnevnik
 20:10 2Cellos, snimka koncerta
 21:15 Carstvo poroka, serija
 22:10 Dnevnik 3
 22:30 Vijesti iz kulture
 22:50 Millenium: Muškarci koji mrze žene, švedski film
 01:20 Filmski maraton: MR 73, francuski film
 03:20 Filmski maraton: Clarence, kanadsko-novozelandsko-američki film
 04:45 Regionalni dnevnik
 05:15 Dnevnik 3
 05:35 Vijesti iz kulture

05:10 Najava programa
 05:15 Put začin: Papar i cimet, dokumentarna serija
 06:15 Prkosna ljubav, telenovela
 07:00 Mala TV:
 --:-- TV vrtić: Što nas grije
 --:-- Crtani film
 --:-- Tajni dnevnik patke Matilde
 07:30 Vesele trojke, crtana serija
 07:55 Teletubbies

08:20 Život s Derekom 2, serija za djecu
 08:45 Fantastični prijatelji 3, serija za mlade
 09:10 Merlin 2, serija za djecu i mlade
 10:00 Jelenko, serija za djecu
 10:30 Pinokio, kanadsko-francusko-španjolski animirani film
 11:55 Idemo na put s Goranom Milićem - A sad u Europu
 12:40 Globalno sijelo (R)
 13:05 Godine za pamćenje, dokumentarna serija
 13:35 Clarence, kanadsko-novozelandsko-američki film
 15:00 Crtani film
 15:25 Mala TV:
 --:-- TV vrtić: Što nas grije
 --:-- Crtani film
 --:-- Tajni dnevnik patke Matilde
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:40 Generacija Y: Trajno pamtljiva novogodišnja noć
 17:20 Malonogometni turnir "Kutija šibica" - dva finalna meča + proglašenje pobjednika
 19:25 Slatki svijet Charlyjevih anđela, dokumentarna serija
 20:00 Dadija McPhee, američko-britansko-francuski
 21:40 Duke Ellington: Sakralni koncerti - Zbor i Jazz orkestar HRT-a pod ravnanjem Saše Nestorovića
 22:45 Umrstva u Midsomeru 14, serija
 00:15 Retrovizor: CSI: Miami 9, serija
 01:00 Retrovizor: Kojak 3
 01:48 Retrovizor: Sestra Jackie 2, serija
 02:18 Noćni glazbeni program

7:00 Astro Boy, crtana serija
 7:30 Monsuno, crtana serija
 7:55 Moja majka, serija
 8:10 TV izlog
 9:10 Moja majka, serija
 9:25 TV izlog
 10:25 Kako vrijeme prolazi, serija R
 11:25 Walker, teksaški rendžer, serija
 13:25 IN magazin R
 14:10 Plava munja, film R
 16:00 Hitna 94, serija
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:25 In magazin
 18:05 Kako vrijeme prolazi, serija
 19:15 Dnevnik Nove TV

20:05 Lud, zbunjen, normalan
 21:30 Zorro: Maskirani osvetnik, igrani film
 0:05 Specijalist, igrani film
 2:15 Šarlatan, igrani film
 3:45 Ezo TV, tarot show
 4:45 Dnevnik Nove TV R
 5:35 Nad lipom 35, R - cijela
 6:35 Kraj programa

06:35 RTL Danas, (R)
 07:15 Ekkluziv Tabloid, (R)
 07:40 Ben 10: Ultimate Alien
 08:05 Moji džepni ljubimci
 08:25 Yu-Gi-Oh!, serija
 08:50 Virus attack, serija
 09:05 TV prodaja
 09:20 Isplati se - TV aukcija, emisija uživo
 09:35 Krv nije voda, serija (R)
 10:30 TV prodaja
 10:45 Zov divljine, igrani film, animirani (R)
 12:15 TV prodaja
 12:30 Mali pljačkaši, igrani film, komedija
 14:00 Bogovi su pali na tjeme, igrani film, komedija
 16:10 Taxi 3, igrani film, akcijska komedija (R)
 16:55 RTL 5 do 5
 17:10 Taxi 3, igrani film, akcijska komedija (nastavak) (R)
 18:05 Ekkluziv Tabloid
 18:30 RTL Danas
 19:10 Krv nije voda, serija
 20:00 Tko je smjestio Crvenkapici?, film, obiteljska animirana komedija
 21:30 Odskok, film, komedija
 23:15 Moje prvo vjenčanje, igrani film, romantična komedija
 00:55 Prislino slijetanje, igrani film, akcijski triler (R)
 02:25 RTL Danas, (R)
 03:00 Kraj programa

SUBOTA
29.12.2012.

05:52 Drugo mišljenje: Antibiotici (R)
 06:25 Tema dana
 06:43 Najava programa
 07:00 Knjiga ili život
 07:25 Iza ekrana
 07:55 Hrvatska kronika BiH
 08:10 Kinoteka - ciklus klasičnog vesterna: Plaćenik, talijanski film (R)
 10:00 Vijesti
 10:14 Kućni ljubimci
 10:45 Ličko prelo, emisija pučke i predajne kulture

11:20 Normalan život
 12:00 Dnevnik
 12:35 Veterani mira, emisija
 13:25 Leopold Bogdan Mandić - ekumenski svetac, dok. film
 13:55 Prizma
 14:45 Merkataška dinastija 2, dokumentarna serija
 15:15 Reporter: Globalno debeli
 16:15 Eko zona
 17:00 Vijesti
 17:10 Serenada Gradu, dokumentarni film
 18:05 Lijepom našom: Nijemci
 19:05 Najava programa
 19:10 Tema dana
 19:30 Dnevnik
 20:10 Loto 7/39
 20:17 Zauvijek djevuša, nikad nevjestu, američki film
 22:15 Dnevnik 3
 22:35 Vijesti iz kulture
 22:55 U magli zločina 2, serija
 00:35 Filmski maraton: Michelle Vaillant, francuski film (R)
 02:15 Filmski maraton: Plaćenik, talijanski film (R)
 04:00 Filmski maraton:
 06:00 Dnevnik 3
 06:20 Vijesti iz kulture

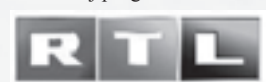

04:50 Najava programa
 04:55 Spektar, unutrašnje politički magazin
 05:40 Put začin, dokumentarna serija
 06:40 Poštar Pat, crtani film
 06:55 Moj mali planet
 07:00 Hamtaro, crtana serija
 07:25 Mala princeza
 07:35 Ružica Šarenić
 07:50 Gladijatorska akademija, crtana serija
 08:15 Merlin 2, serija za djecu
 09:00 Mala TV
 09:30 Novi klinici s Beverly Hillsa 3, serija
 10:15 Krummerne - sa er det jul igen, danski film za djecu
 11:40 Bormio: Svjetski skijaški kup (M) - spust, prijenos
 15:10 Sjeverni medvjed - okom špijunske kamere, dokumentarni film
 16:00 Pozitivno
 16:30 Mando Diao - In Music Festival '12., snimka
 17:55 Split: Malonogometni turnir "4 kafića", snimka
 19:05 Glazbeni specijal: Calxico, kaktus s rukama i maestro Morricone

19:30 Slatki svijet Charlyjevih anđela, dok. serija
 20:00 Draquila - L'Italia che trema, dok. film
 21:35 Peti dan, talk show
 22:35 Millenium: Djevojka koja se igrala vatrom, švedski film
 00:40 Retrovizor: CSI: Miami 9, serija
 01:25 Retrovizor: Tračerića 3
 02:10 Retrovizor: Seks i grad 1, humoristična serija
 02:40 Noćni glazbeni program

6:35 Angie, serija
 7:25 Gormiti, crtana serija R
 7:50 Pokemoni, crtana serija
 8:20 Beyblade metal
 8:45 Winx Club
 9:10 Bratz, crtana serija
 9:35 Speed Racer
 10:00 Power Rangers Samurai
 10:30 Walker, teksaški rendžer, serija R
 11:30 Šarlatan, igrani film R
 13:15 Zorro: Maskirani osvetnik, igrani film R
 15:50 Provjereno, R
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:10 Hitna 94, serija
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:05 Torque: Bijes na dva kotača, igrani film
 21:50 Kartel, igrani film
 0:00 Crveni planet, film
 2:00 Specijalist, igrani film
 3:55 Ezo TV, tarot show
 4:55 Hitna 94, serija R
 5:50 Dnevnik Nove TV R
 6:40 Kraj programa

06:35 RTL Danas
 07:10 Bibin svijet, serija
 08:20 Ben 10: Ultimate Alien
 08:45 Yu-Gi-Oh!, (R)
 10:05 Virus attack
 10:25 TV prodaja
 10:40 Učilica, kviz za djecu
 11:15 TV prodaja
 11:30 Mali pljačkaši, igrani film, komedija (R)
 13:00 TV prodaja
 13:15 Bogovi su pali na tjeme, film, komedija (R)
 15:20 Odskok, igrani film, komedija (R)
 16:55 Tko je smjestio Crvenkapici?, igrani film, obiteljska animirana komedija (R)
 18:30 RTL Danas
 19:10 Galileo, emisija
 20:00 Sam u kući 4, igrani film, komedija
 21:45 Obiteljski kamen, film, romantična komedija
 23:45 Penthouse, igrani film

01.25 Moje prvo vjenčanje, igrani film, romantična komedija (R)
03.00 RTL Danas, (R)
03.35 Kraj programa

NEDJELJA 30.12.2012.

06.38 Tema dana
06.56 Najava programa
07.13 Zlatna kinoteka: Elmer Gantry, američki film
09.50 Vijesti
10.00 ni DA ni NE: Izborni modeli
11.00 Ubojstvo, napisala je 9 - serija
12.00 Dnevnik
12.30 Plodovi zemlje
13.25 Split: More
14.00 Nedjeljom u dva
15.05 Mir i dobro
15.40 Arctic with Bruce Parry, dokumentarna serija
17.00 Vijesti
17.15 Vrtlari
17.50 Volim Hrvatsku, show program
19.10 Tema dana
19.30 Dnevnik
20.10 Loto 6/45
20.15 Sve u 7!, kviz
21.05 Stipe u gostima 5, humoristična serija
21.45 Nedjeljom ujutro, subotom navečer - humoristična serija
22.15 Damin gambit, talk show
23.00 Dnevnik 3
23.20 Vijesti iz kulture
23.40 Nedjeljom u dva (R)
00.45 Ubojstvo, napisala je 9 - serija
01.40 Čovjek s lagalicom, britanski film (R)
03.10 Skica za portret
03.25 Prizma
04.10 Dnevnik 3
04.30 Vijesti iz kulture
04.43 Skica za portret
05.05 Sve u 7!, kviz

05.35 Najava programa
05.40 Veterani mira, emisija
06.25 Normalan život, emisija
06.55 Moomini, crtana serija
07.20 Gradić Wakkaville
07.45 Božićni koncert u HAZU
08.45 Ciklus pustolovnih filmova prema Karlu Mayu: Der Schut, njemačko-francusko-talijansko-srpski film
10.40 Biblija
10.50 Portret crkve i mjesta

11.00 Zagreb: Misa, prijenos
12.00 I Saw Mommy Kissing Santa Claus, američki film
14.00 Zauvijek djevuša, nikad nevjest, američki film
15.55 Oberstdorf - novogodišnja turneja 4 skakaonice, prijenos 1. serije
16.50 Sportska reportaža
17.05 Oberstdorf - novogodišnja turneja 4 skakaonice, prijenos 2. serije
17.20 Hokej, Ebel liga: Medveščak - Black Wings Linz, emisija
17.30 Hokej, Ebel liga: Medveščak - Black Wings Linz, prijenos
20.05 Sport u 2012.
21.35 Santana: Live at Montreux, koncert
22.50 Millennium: Kule u zraku, švedski film
01.10 Kraljevi ulice '12., snimka koncerta
02.50 Noćni glazbeni program

6.40 Angie, serija
7.10 TV Izlog
7.30 Gormiti, crtana serija
7.55 Pokemoni, crtana serija
8.20 Beyblade metal
8.45 Lego Ninjago
9.10 Winx Club, R
9.35 Bratz, crtana serija
10.00 Speed Racer, R
10.30 Power Rangers Samurai
10.55 Istjerivači duhova, film
13.00 Ljubav nema cijene igrani film
15.00 Hitna 94, serija
17.00 Vijesti Nove TV
17.10 Luda vjenčanja, film
19.15 Dnevnik Nove TV
20.05 Lud, zburjen, normalan
20.45 Sherlock Holmes, film
23.05 Red Carpet, showbiz magazin
0.05 Kartel, igrani film R
2.00 Crveni planet, film R
3.40 Red Carpet, showbiz magazin R
4.30 Hitna 94, serija R
6.00 Dnevnik Nove TV R
6.50 Kraj programa

06.15 RTL Danas, (R)
06.50 Bibin svijet, serija (R)
08.00 Ben 10: Ultimate Alien
08.25 Yu-Gi-Oh!, (R)
09.20 Virus attack
09.35 TV prodaja
09.50 Od Justina za Kelly, igrani film, komedija
11.25 TV prodaja
11.40 Uvijek postoji nada,

HRT1, 31.12.2012. 20:15 Filharmonijski bal Novogodišnji program HTV-a počinje svečano! Kada? U 20.15!

Darujemo vam glazbeni pjenušac pun plesnih mjehurića valcera i polki obitelji Strauss. Zagrebačka filharmonija 29. prosinca, u nizu svojih popularnih koncerata, a u prepunoj KD Vatroslava Lisinskog,

igrani film, drama
13.50 TV prodaja
14.05 Obiteljski kamen, film, romantična komedija (R)
16.00 Sam u kući 4, igrani film, komedija (R)
17.45 RTL Extra Magazin, showbiz emisija
18.30 RTL Danas
19.10 Galileo, emisija
20.00 Muško-ženske stvari, film, romantična komedija
21.50 Lavlja jazbina, igrani film, triler
23.45 Memoari nevidljivog čovjeka, igrani film
01.35 Penthouse, igrani film, komedija (R)
03.05 RTL Danas, (R)
03.40 Kraj programa

PONEDJELJAK 31.12.2012.

05.55 Mir i dobro
06.25 Tema dana
06.43 Najava programa
07.00 Dobro jutro, Hrvatska
07.05 Vijesti
07.10 Dobro jutro, Hrvatska
07.35 Vijesti
07.40 Dobro jutro, Hrvatska
08.35 Vijesti
10.00 Vijesti
10.20 Put za čina, dokumentarna serija
11.25 Homes of Tunisia, dokumentarna serija
12.00 Dnevnik
12.40 Prkosna ljubav
13.35 Dr. Oz 2, talk show
14.20 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14.30 manjinski Mozaik: Radujte se narodi
14.45 Baza Djeda Mraza
15.25 Naši i vaši - novogodišnja epizoda

16.05 Luda kuća 2, humoristična serija
16.58 Hrvatska uživo
17.00 Vijesti
17.10 Hrvatska uživo
18.35 Odmori se, zaslužio si - novogodišnja epizoda
19.10 Tema dana
19.30 Dnevnik
20.15 Filharmonijski bal
21.22 8. kat: 10 godina za pamćenje - 2 Cellos, talk-show
22.11 Pjevaj moju pjesmu
00.23 Puna srca, pune čaše
01.27 Garaža
02.12 Koncert tamburaške glazbe
03.32 Reprizni program

05.40 Najava programa
05.45 Arctic With Bruce Parry, dokumentarna serija
06.40 Prkosna ljubav, telenovela
07.25 Mala TV
--:-- TV vrtić: Novogodišnje odluke
--:-- Brlog: Medvjed (R)
--:-- Čarobna ploča: Čuvari prirode - energija
07.55 Vesele trojke, crtana serija
08.20 Teletubbies
08.45 Život s Derekom 2, serija za djecu
09.10 Merlin 2, serija za djecu
10.00 Jelenko, serija za djecu
10.30 Igračke, američki film
12.30 Christmas on Chestnut Street, američki film
13.55 Jednom zauvijek, američki film
15.55 Winnetou 2, njemačko-francusko-talijansko-hrvatski film
17.25 Silvestrovo u Berlinu,

održala je svoj Filharmonijski bal. Zanimljivosti izvedbe pridonijeli su: sopranistica Valentina Fijačko, tenor Miljenko Đuran i gost dirigent Michael Dittrich.

“Kad je bal nek je bal” plesali su Doma-goj Sertić i Tena Šelj te Karlo Hečimo-ović i Korina Miletić.

Plešite i vi.

Producent: Dario Jakiša

Redatelj: Danko Volarić

Urednica: Lejdi Oreb

prijenos
18.55 Pregled 2012.
19.10 Djevojčica sa žigicama, predstava za djecu
20.00 TV Bingo
20.20 Ledeno doba 2: Zatopljenje, animirani film
21.55 Dobar, loš, zao - američki film
00.35 Šuma summarum, hrvatski film
02.35 Vrana, američki film
04.15 Monty Python: Smisao života, britansko-američki film

6.55 Astro Boy, crtana serija
7.20 Monsuno, crtana serija
7.45 Moja majka, serija
8.45 TV izlog
9.00 Moja majka, serija
10.00 TV izlog
10.15 Kako vrijeme prolazi, serija R
11.15 Walker, teksaški rendžer, serija R
13.15 Zauvijek susjedi, serija
13.45 IN magazin R
14.30 Walker, teksaški rendžer
16.30 Ninje ratnici, serija
17.00 Vijesti Nove TV
17.25 IN magazin
18.05 Kako vrijeme prolazi, serija
19.15 Dnevnik Nove TV
20.05 Lud, zburjen, normalan, serija
21.15 Cro Cop vs. Schinichi Suzukawa, snimka
22.00 I Godina Nova 2013
0.15 S Novom u Novu
5.00 Andre, igrani film
6.30 Dnevnik Nove TV R
7.20 Kraj programa

06.20 RTL Danas, (R)
 06.55 RTL Extra Magazin, showbiz emisija (R)
 07.35 Ben 10: Ultimate Alien, animirana serija
 08.05 Moji džepni ljubimci, crtani film
 08.20 Yu-Gi-Oh!, animirana serija
 08.45 Virus attack, animirana serija
 09.00 Od Justina za Kelly, igrani film, komedija (R)
 10.30 Memoari nevidljivog čovjeka, igrani film, komedija (R)
 12.15 Muško-ženske stvari, igrani film, romantična komedija (R)
 13.55 Pobjednički tim, igrani film, drama
 15.45 Uvijek postoji nada, igrani film, drama (R)
 16.55 RTL 5 do 5
 17.10 Uvijek postoji nada, igrani film, drama (nastavak) (R)
 18.05 Ekkluziv Tabloid, magazin
 18.30 RTL Danas
 19.10 Krv nije voda, serija
 20.00 Hardball, igrani film, drama
 21.50 U potjeri za "bijelim", film, kriminalistički triler
 23.35 Osveta, film, triler
 01.50 Upozorenje, igrani film, triler
 03.45 RTL Danas, (R)
 04.20 Kraj programa

UTORAK 1.1.2013.

06.15 Najava programa
 06.35 Arktička priča, dokumentarni film
 07.55 Tatica u suknji, američki film
 10.00 Vijesti
 10.10 Novogodišnja pljačka, TV drama
 11.15 Novogodišnji koncert iz Beča, prijenos
 13.55 Jelovnici izgubljenog vremena
 14.20 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
 14.35 Vlak u snijegu, hrvatski film
 16.00 8. kat, talk-show (novogodišnji)
 17.00 Sedmorica veličanstvenih, američki film
 19.10 Tema dana
 19.30 Dnevnik
 20.10 Koko i duhovi, hrvatski film
 21.45 Kraljev govor, američki film

23.35 Dnevnik 3
 23.55 Vijesti iz kulture
 00.15 Strani igrani film - večernji film
 01.50 obiteljski igrani film
 03.25 Strana igrana serija (ponedjeljak-četvrtak)
 04.10 Reprizni program

05.08 Najava programa
 05.13 Put začina, dokumentarna serija
 06.03 Prkosna ljubav, telenovela
 06.48 Mala TV
 --:-- TV vrtić: Neumjerenost u jelu
 --:-- Ninin kutak: Mobil od papirnatih pahuljica (R)
 --:-- Koki zaglavljn u dimnjaku, crtani film
 --:-- Danica i bubamara stilistica
 07.18 Vesele trojke, crtana serija
 07.43 Teletubbies, animirana serija
 08.08 Fantastični prijatelji 3, serija za mlade
 08.30 Merlin 2, serija za djecu i mlade
 09.15 Jelenko, serija za djecu
 09.45 Ledeno doba 2: Zatopljenje, animirani film
 11.20 Velika utrk, američki film
 13.55 Garmisch-Partenkirchen: Novogodišnja turneja četiri skakaonice, prijenos
 14.40 Crtani film
 14.55 Garmisch-Partenkirchen: Novogodišnja turneja četiri skakaonice, prijenos
 15.45 Crtani film
 16.00 Pjevaj moju pjesmu
 17.40 München: Svjetski skijaški kup M + Ž, prijenos
 19.30 Slatki svijet Charlyjevih andela, dok. serija
 20.00 Valceri, polke i druge špelancije - snimka koncerta Tamburaškog orkestra HRT-a
 21.35 Optuženi 1, serija
 22.20 Zakon i red: UK, serija
 23.05 Dva i pol muškarca 7, humoristična serija
 23.30 Warehouse 13 (2), serija
 00.15 Retrovizor: CSI: Miami 9, serija
 01.00 Retrovizor: Tračerića 3
 01.45 Retrovizor: Seks i grad 1, humoristična serija
 02.10 Noćni glazbeni program

7.35 Astro Boy, crtana serija
 8.00 Monsuno, crtana serija
 8.25 TV izlog
 8.40 Supermanova smrt
 9.55 TV izlog
 10.10 Tom i Jerry: Priča o Orašaru, crtani film
 10.55 Kako sam jeo gliste, igrani film
 12.20 Scooby Doo, igrani film
 13.50 Andre, igrani film R
 15.25 Sinbadovo sedmo putovanje, igrani film
 17.00 Vijesti Nove TV
 17.25 I Godina Nova 2013! R
 19.15 Dnevnik Nove TV
 20.05 Bjegunac, igrani film
 22.20 Iznad zakona, film
 0.00 U zmajevom gnijezdu, igrani film
 1.40 Broj stanovnika 436, igrani film
 3.10 Drugo lice planine, serija
 4.05 Ezo TV, tarot show
 5.05 Dnevnik Nove TV R
 5.55 IN magazin R
 6.30 Kraj programa

06.40 RTL Danas, (R)
 07.20 Ekkluziv Tabloid, magazin (R)
 07.45 Ben 10: Ultimate Alien
 08.10 Moji džepni ljubimci
 08.30 Yu-Gi-Oh!
 08.55 Virus attack, (R)
 09.05 Don je mrtav, igrani film, akcijski/kriminalistički
 11.10 Stani ili će moja mama pucati, igrani film, komedija
 12.50 Legend, igrani film, fantazija/avanturistički/romantični
 14.30 Misija bez dozvole, obiteljski
 16.10 Zaljubljeni do ušiju, igrani film, romantična komedija
 16.55 RTL 5 do 5
 17.10 Zaljubljeni do ušiju, igrani film, romantična komedija (nastavak)
 18.05 Ekkluziv Tabloid, magazin
 18.30 RTL Danas
 19.10 Krv nije voda, serija
 20.00 Bez vesla 2, igrani film, avanturistička komedija
 21.45 Muška stvar, igrani film, romantična komedija
 23.35 Noć nad Manhattanom, igrani film, kriminalistička drama
 01.30 Astro show, emisija uživo
 02.30 Hardball, film, drama (R)
 03.50 Kraj programa
 04.10 RTL Danas, (R)

SRIJEDA 2.1.2013.

06.10 Među nama (R)
 06.40 Najava programa
 07.00 Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 Vijesti
 07.10 Dobro jutro, Hrvatska
 07.35 Vijesti
 07.40 Dobro jutro, Hrvatska
 08.35 Vijesti
 10.00 Vijesti
 10.10 Voyage of the Continents, dokumentarna serija
 11.05 Homes of Tunisia, dokumentarna serija
 11.30 Homes of Tunisia, dokumentarna serija
 12.00 Dnevnik 1
 12.35 Prkosna ljubav
 13.30 Dr. Oz, talk-show
 14.20 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
 14.35 Riječ i život: S kakvom vjerom u novu godinu?, religijski program
 15.05 Čardak i na nebu i na zemlji, dok. film
 15.40 Punom parom 1, dramska serija
 16.45 Hrvatska uživo
 17.45 Luda kuća 2, humoristična serija
 18.20 8. kat, talk-show
 19.05 Najava programa
 19.10 Tema dana
 19.30 Dnevnik
 20.10 LOTO 7/39
 20.15 Globalno sijelo
 20.45 Susreti s autizmom: Prava istina, dokumentarna serija
 21.40 Horizonti, vanjsko politički magazin
 22.35 Dnevnik 3
 22.55 Vijesti iz kulture
 23.15 Drugi format
 00.05 Ludnica u Clevelandu 1, humoristična serija
 00.25 obiteljski igrani film
 02.20 Zakon i red: UK, serija
 03.05 Skladište 13, serija
 03.50 Dr. Oz, talk-show
 04.35 Top Gear 13, dokumentarna serija
 05.25 Reprizni program

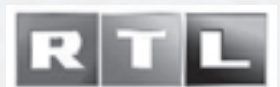

06.53 Najava programa
 06.58 Dječji program:
 --:-- TV vrtić: Začarani snjegović
 --:-- Veliki kotač, britanska drama za djecu
 07.30 Vesele trojke, crtana serija
 07.55 Teletubbies
 08.20 Život s Derekom 2, serija za djecu
 08.45 Fantastični prijatelji 3

09.10 Merlin 2, serija za djecu
 10.00 Jelenko, serija za djecu
 10.30 Reprizni program
 11.35 Strani igrani film - hit
 13.25 Pustolovine u Dinotopiji, američki film
 16.00 Regionalni dnevnik
 16.35 Dolina sunca, serija
 17.25 Puna srca, pune čaše
 18.25 Hrvatska, 2012. - dokumentarni film
 19.20 Dječji program:
 20.00 Strani igrani film - hit
 21.45 Top Gear 13, dokumentarna serija
 22.35 Zakon i red: UK, serija
 23.20 Dva i pol muškarca 7, humoristična serija
 23.45 Skladište 13, serija
 00.30 Retrovizor: CSI: Miami 9, serija
 01.15 Retrovizor: Tračerića 3
 02.00 Retrovizor: Seks i grad 1, humoristična serija
 02.30 Noćni glazbeni program

6.35 Zauvijek susjedi, serija R
 7.05 Astro Boy, crtana serija
 7.30 Speed Racer
 7.55 TV izlog
 8.10 Moja majka, serija R
 9.10 TV izlog
 9.25 Kako vrijeme prolazi, R
 10.25 Walker, teksaški rendžer, serija R
 12.20 Ninje ratnici, serija R
 12.50 IN magazin R
 13.35 Walker, teksaški rendžer
 15.30 Ninje ratnici, serija
 15.55 Zauvijek susjedi, serija
 17.00 Vijesti Nove TV
 17.25 In magazin
 18.05 Kako vrijeme prolazi
 19.15 Dnevnik Nove TV
 20.05 Sila, serija
 21.55 Večernje vijesti
 22.15 Dovolja za vjenčanje, igrani film
 23.50 Iznad zakona, film R
 1.25 U zmajevom gnijezdu, igrani film R
 3.05 Drugo lice planine, serija
 4.00 Ezo TV, tarot show
 5.00 Dnevnik Nove TV R
 5.50 IN magazin R
 6.10 Kraj programa

05.35 RTL Danas, (R)
 06.10 Ben 10: Ultimate Alien
 06.35 Moji džepni ljubimci
 06.55 Yu-Gi-Oh!
 07.20 Virus attack, (R)
 07.35 TV prodaja
 07.55 Ekkluziv Tabloid, (R)
 08.20 Isplati se - TV aukcija, emisija uživo
 08.35 Tri želje, film, drama
 10.30 TV prodaja

10.45 Misija bez dozvole, film, obiteljski (R)
 12.25 TV prodaja
 12.40 Stani ili će moja mama pucati, igrani film, komedija (R)
 14.20 Bez vesla 2, film, (R)
 16.00 Muška stvar, igrani film, romantična komedija (R)
 16.55 RTL 5 do 5
 17.10 Muška stvar, igrani film, romantična komedija (nastavak) (R)
 18.05 Ekkluziv Tabloid
 18.30 RTL Danas
 19.10 Krv nije voda, serija
 20.00 Pink Panther 2, igrani film, komedija
 21.50 RTL Vijesti
 22.05 Nikada neću biti tvoja, igrani film, romantična drama
 23.50 Zvjerinjak, igrani film, komedija
 01.50 Astro show, show, emisija uživo
 02.50 Noć nad Manhattanom, film, kriminalistička drama (R)
 04.35 RTL Danas, (R)
 05.10 Kraj programa

07:10 Dobro jutro, Hrvatska
 07:35 Vijesti
 07:40 Dobro jutro, Hrvatska
 10:00 Vijesti
 10:10 Voyage of the Continents, dok. serija
 11:05 Homes of Tunisia, dokumentarna serija
 11:30 Homes of Tunisia, dokumentarna serija
 12:00 Dnevnik 1
 12:35 Prkosna ljubav, telenovela
 13:30 Dr. Oz, talk-show
 14:20 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
 14:35 Vrijeme liganja, dokumentarni film
 15:05 Pozitivno
 15:40 Punom parom 1, dramska serija
 16:45 Hrvatska uživo
 17:45 Luda kuća 2, humoristična serija
 18:20 8. kat, talk-show
 19:10 Tema dana
 19:30 Dnevnik
 20:10 Godine za pamćenje, dokumentarna serija
 20:45 Paralele, vanjsko politička emisija
 21:20 Kotlovina, hrvatski film
 23:25 Dnevnik 3
 23:45 Vijesti iz kulture
 00:05 Strani igrani film - večernji
 01:45 Ludnica u Clevelandu 1, humoristična serija
 02:05 obiteljski igrani film
 03:35 Zakon i red: UK, serija
 04:20 Skladište 13 (2), serija
 05:05 Dr. Oz, talk-show
 05:45 Nove avanture stare Christine 5, serija

ČETVRTAK 3.1.2013.

06:10 Riječ i život: S kakvom vjerom u novu godinu?, religijski program
 06:40 Najava programa
 07:00 Dobro jutro, Hrvatska
 07:05 Vijesti

05:20 Najava programa
 05:25 Voyage of the Continents, dokumentarna serija
 06:15 Prkosna ljubav
 07:00 Dječji program:
 --- TV vrtić: Nered
 --- Fleks u gadnom sosu, crtani film
 --- Baltazar: Ledeno vruće, crtani film
 07:33 Vesele trojke
 07:55 Teletubbies
 08:20 Život s Derekom 2, serija za djecu
 08:45 Fantastični prijatelji 3, serija za mlade
 09:10 Merlin 2, serija za djecu i mlade
 10:00 Jelenko, serija za djecu
 10:30 Reprizni program
 11:35 Strani igrani film - hit
 13:30 Strani igrani film - obiteljski
 15:10 Obrazovni program za djecu
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:35 Dolina sunca, serija
 17:25 Susreti s autizmom: Prava istina, dokumentarna serija
 18:15 Globalno sijelo
 18:45 Zagreb: Svjetski skijaški kup - ždrijeb, prijenos
 19:40 Crtani film
 20:00 Strani igrani film - hit
 21:45 Nove avanture stare Christine 5, serija
 22:10 Nove avanture stare Christine 5, serija

22:35 Zakon i red: UK, serija
 23:20 Dva i pol muškarca 7, humoristična serija
 23:45 Skladište 13, serija
 00:30 Retrovizor: CSI: Miami 9, serija
 01:15 Retrovizor: Tračnica 3
 02:00 Retrovizor: Seks i grad 1, humoristična serija
 02:30 Noćni glazbeni program

6:10 Zauvijek susjedi, serija R
 7:10 Astro Boy, crtana serija
 7:35 Speed Racer, crtana serija
 8:00 TV izlog
 8:15 Moja majka, serija R
 9:05 TV izlog
 9:30 Kako vrijeme prolazi, R
 10:30 Walker, teksaški rendžer, serija R
 11:30 Ninja ratnici, serija R
 12:00 IN magazin R
 12:45 Sila, serija R
 14:35 Walker, teksaški rendžer
 15:30 Ninja ratnici, serija
 15:55 Zauvijek susjedi, serija
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:25 IN magazin
 18:05 Kako vrijeme prolazi
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:05 Sila, serija
 21:55 Večernje Vijesti
 22:15 Provjereno, informativni magazin
 23:10 Opasna zona, igrani film
 0:45 Teorija svega, igrani film
 2:10 Drugo lice planine, serija
 3:05 Mr. Sunshine, serija
 3:50 Ezo TV, tarot show
 4:50 Dnevnik Nove TV R
 5:40 IN magazin R

6:10 Kraj programa

05.25 RTL Danas(R)
 06.00 Ben 10: Ultimate Alien
 06.30 Moji džepni ljubimci
 06.45 Yu-Gi-Oh!
 07.10 Virus attack
 07.25 TV prodaja
 07.45 Ekkluziv Tabloid, (R)
 08.00 Fletch, igrani film, komedija
 08.05 Isplati se - TV aukcija, emisija uživo
 10.05 TV prodaja
 10.20 Zamjena, film, komedija
 12.05 TV prodaja
 12.20 Ekpa iz snova, igrani film, komedija
 14.20 Nikad neću biti tvoja, igrani film, romantična drama (R)
 16.05 Pink Panther 2, igrani film, komedija (R)
 16.55 RTL 5 do 5
 17.10 Pink Panther 2, igrani film, komedija (nastavak) (R)
 18.05 Ekkluziv Tabloid
 18.30 RTL Danas
 19.10 Krv nije voda, serija
 20.00 Neobična zubić vila, igrani film, animirani
 21.50 RTL Vijesti
 22.10 Redovnice nastupaju 2, igrani film, komedija
 00.00 Brda imaju oči 2, igrani film, horor
 01.35 Astro show
 02.35 Zvjerinjak, film, (R)
 04.20 RTL Danas, (R)
 04.55 Kraj programa

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku »Dnevnik« emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17,45 minuta na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija »Izravno« - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture »Svjetonik« nedjeljom od 16,30 sati.

Polusatna emisija na hrvatskom jeziku emitira se subotom s početkom u 21 sat na Radio Novom Sadu.

GLAS HRVATA

Radijska emisija »Glas Hrvata« u produkciji HKUD »Vladimir Nazor« iz Stanišića emitira se na valovima Radio Sombora nedjeljom od 17 do 19 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku »Zvuci bačke ravnice« emitira se četvrtkom u 18 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom »Glas domovine«, emitira se na HRT1 ponedjeljom od 14,40 sati.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18,00 - 19,00

Najava programa • Večernji dnevnik • Anemov prilog »Bolja Srbija« • Agencijske vijesti iz RH • Kronologija - Dogodilo se na današnji dan • Jezični savjetnik »Govorimo hrvatski«

19,00 - 19,30

• Poetski predah • 'Popularne melodije' - zabavna glazba (ponedjeljkom) • 'Na valovima hrvatske glazbene tradicije' - narodna glazba (utorkom) • 'Veliki majstori glazbe' - ozbiljna glazba (srijedom) • 'Rock vremeplov' (četvrtkom) • 'Minute za jazz' (petkom)

19,30 - 20,00

• 'Europski magazin' - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom) • 'Kulturna povijest' (utorkom) • 'Znanjem do zdravlja' (srijedom) • 'Razmišljanje dopušteno' (četvrtkom) • 'Tjedni vodič' (petkom)

20,00 - 20,30

• »U pauzi o poslu« (ponedjeljkom) • 'Aktualije' (utorkom) • »Otvoreni studio« (srijedom) • »Kultur café« - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • »Vodič za moderna vremena« - emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20,30 - 21,00

• Narodna glazba • Blic vijesti i odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA:
Subota

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana, zabavna glazba
 • 18,15 'Vojvodanski tjedan'
 • 18,30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
 • 19,00 'Vjerska emisija', duhovna glazba
 • 20,00 Divni novi svijet
 • 20,55 Odjava programa

Nedjelja

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana
 • 18,10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti, zabavna glazba)
 • 18,30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
 • 19,30 'Putnici kroz vrijeme' emisija za djecu Hrvatskoga radija
 • 20,00 'Hrvatima izvan domovine' - emisija Pitomog radija iz Pitomače (RH)
 20,55 Odjava programa

104, 4 Mhz

ŠAH

Božićni turnir u HKUD »Vladimir Nazor«

SOMBOR – Andrija Četković pobjednik je tradicionalnog Božićnog turnira u šahu koji je 19. prosinca održan u Hrvatskom domu. Sudjelovalo je četrnaest igrača, a igralo se po švicarskom sustavu, dvokružno. Četković je nakon trinaest kola osvojio 23,5 poena ispred Branka Malbaše koji je na drugom mjestu sakupio poen manje (22,5), a treće mjesto je osvojio Zoran Čota s 21 poenom. Organizator turnira osigurao je i nagrade za najbolje sudionike. Pokal i monografiju društva dobio je pobjednik, a drugoplasirani i treći na turniru su osvojili medalje i po jednu knjigu. Ovaj turnir, bio je najava i uvertira za memorijal »Mr. prof. Franja Matarić« čiji je početak najavljen za 23. siječnja sljedeće godine.

Z. V.

RUKOMET

»Spartak Vojput« pobjednik Kupa Vojvodine

SUBOTICA – Pobjedom u finalnom susretu protiv »Proletera« iz Zrenjanina (21-20), rukometaši »Spartak Vojputa« osvojili su treći puta uzastopno naslov pobjednika Kupa Vojvodine. Naslov u ženskoj konkurenciji osvojile su igračice »Vojvodine« pobjedom (24-22) protiv rivalke iz Kikinde.

SUBOTIČKI SPORT

Kasa, Trnić i Barna

SUBOTICA – Najbolji sportaš Subotice u protekloj 2012. godini u kategoriji seniora, je biciklist Gabor Kasa, sudionik OI u Londonu. Odbojkašica »Spartaka« Jelena Trnić je pro-

glášena za najbolju juniorku, dok je u pionirskoj konkurenciji slavodobitnik plivač »Spartaka« Andrej Barna. Najuspješniji sportski kolektiv je ŽNK »Spartak«. Posebna priznanja dobili su rukometni klub »Spartak Vojput«, hrvatski klub »Prozivka«, Marko Zidarević (hokej), Radovan Radulović, Mara Radulović (maraton), Društvo Invalida, JKP Stadion, Jožef Pinter (Yu Eco Tv), Ženski rukometni klub »Radnički« Bajmok.

ODBOJKA

Poraz odbojkaša

BEOGRAD – Domaća momčad »Železničara« bila je bolja od »Spartaka« (3-1) u 11. kolu muške odbojkaške Super lige. Subotičani se trenutno nalaze na sedmom mjestu s 13 osvojenih bodova, a sljedeći ligaški susret igraju protiv imenjaka iz Ljiga.

Lagana pobjeda

SUBOTICA – Nove bodove u borbi za vrh Superligaške tablice uknjižile su odbojkašice »Spartaka«, rutiniranom pobjedom na domaćem parketu protiv »Jedinstva« iz Užica (3-1). Slijedi dvomeč četvrtfinala Kupa Srbije protiv istog protivnika.

KLIZANJE

Novi Sad na ledu 2012

NOVI SAD – Tradicionalno natjecanje u umjetničkom klizanju »Novi sad na ledu 2012« održano je proteklog vikenda u glavnom gradu pokrajine. U kategoriji »kadeti B« – dječaci, 1. mjesto je osvojio Stefan Rogić, kod »kadetkinja B« Leona Rogić je uvjerljivo zauzela 1. mjesto i zlatnu klizaljku, drugo mjesto je pripalo Isidori Kulić, a treće Mili Škorić. Svi natjecatelji su članovi klizačkog kluba »Spartak« iz Subotice, a vrijedno treniraju pod stručnim nadzorom trenerice Ines Bem.

BEČ Zlatni vikend
Šoping tura
Božićni vašar

024 555 466
www.turizam.sutrans.rs

U cijenu je uračunato:
- prijevoz turističkim autobusom na relaciji Subotica - Beč - Subotica
- smještaj u hotelu »Dorchesterburg« na bazi noćenja s doručkom (švedski stol)
- obilazak po programu putovanja i lokalni vodič
- prateći grupu
- osiguranje putovanja
- zdravstveno putničko osiguranje

PAVLE KUJUNDŽIĆ, PREDSEDNIK PLIVAČKOG KLUBA SPARTAK IZ SUBOTICE

Nastaviti u smjeru uspješnosti

*Poslije dugo vremena Subotica ima standardne reprezentativce
i plivače koji obaraju državne rekorde*

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Plivački klub »Spartak« je nakon dugog tavorjenja posljednjih nekoliko godina, zahvaljujući prije svega odličnom angažmanu nekolicine pojedinaca, prerašao u jedan od najuspješnijih sportskih kolektiva u Subotici. Kvalitetan i stručan rad s najmlađim natjecateljima donio je izvrsne rezultate, pa su subotički plivači i plivačice počeli obarati državne rekorde i zasluživati mjesta u državnoj reprezentaciji. Početkom listopada na mjesto predsjednika Upravnog odbora i na funkciju predsjednika kluba postavljen je *Pavle Kujundžić*, pred kojim je ozbiljna zadaća nastavljanja uspješnom stazom odličnih rezultata na kojoj se nalazi klub iz Dudove šume.

»Izabran sam na mjesto predsjednika UO, funkciju koja objedinjuje i mjesto predsjednika PK 'Spartaka', a uz mene su u novi Upravni odbor imenovana i nova tri člana, uz četiri stara. Na nama je nastavak rada na planu još boljih rezultata kluba na čijem se čelu nalazimo. Mislim da sve dobro funkcionira, ponajprije zaslugom prijašnjeg vodstva koje je postavilo odlične temelje iz kojih su proistekli zbilja impresivni rezultati i nema tu mnogo mudrosti, trebamo samo nastaviti u smjeru kontinuiteta uspjeha«, rekao je na početku razgovora novi

predsjednik Spartaka Pavle Kujundžić.

PLIVAČKI BOOM

Sve se više djece u Subotici odlučuje za aktivnije bavljenje plivačkim sportom, a plod masovnosti donio je, pod stručnim nadzorom i trenerskim radom, stvaranje nove kvalitete.

»Moram se ponovno vratiti na rad prethodne klupske uprave i naglasiti njihovu agilitnost u angažiranju kvalitetnih, stručnih trenerskih kadrova koji su svojim radom u proteklih nekoliko godina uspjeli stvoriti par državnih reprezentativaca i skupinu mladih plivača i plivačica koji su se vinuli u sami vrh državnog plivanja u svojim natjecateljskim kategorijama. Obaranje nekoliko nacionalnih rekorda, uz uspješne nastupe i na međunarodnoj sceni, najbolja su potvrda kako se u Spartaku zbilja dobro radi. Sve to je u konačnici utjecalo i na povećani priliv djece koja se žele baviti plivačkim sportom, pa danas u klubu trenira tri puta više djece nego prije«.

NOVI BAZEN – STARI BAZEN

Povećani interes za plivanjem uvjetovao je i potrebu za proširenjem radnih kapaciteta, a otvorenjem novog baze-

na na Proizivci PK »Spartak« je dobio i suvremenije uvjete za rad.

»Prelaskom našeg klupskog pogona u prostor novog zatvorenog bazena mislim da ćemo još više podignuti razinu kvalitete u radu s našim natjecateljima, a zbog masovnosti i interesa bilo smo primorani, pokraj postojećih sedam, angažirati i dva nova trenera.

Opet, masovnost je uvjetovala potrebu za proširenjem trening prostora, a kako je novi bazen na Proizivci znatno manjih kapaciteta i veličine, javila se potreba za ponovnim aktiviranjem starog bazena u Dudovoj šumi i postavljanjem balona, kako bi se mogao nastaviti rad i tijekom tekućeg zimskog razdoblja.

Bilo je određenih nesporeda s Gradskom upravom u vezi nužnosti postavljanja balona, ali to je bilo neophodno iz više razloga. Prije svega za spas cijele konstrukcije velikog bazena, a potom i zbog objektivne potrebe za proširenjem naših trening kapaciteta. Izmjestili smo sedamdesetoro djece koja sada redovito treniraju u Dudovoj šumi, što objektivno zbog nedostatka prostora ne bi mogli na Proizivci. Temperatura vode je dobra i uvjeti za rad su ponovno adekvatni i zadovoljavajući, što je u ovom trenutku najvaž-

nije. Konačno, za kvalitetan trenažni proces natjecatelja važno je plivati i u velikom i u manjem bazenu, privikavajući se za nastupe u velikim i manjim bazenima (50 metarski i 25 metarski)«.

NASTAVAK USPJEŠNOSTI

»Klupski planovi nastavka niza uspješnih rezultata u novoj godini će, kao i dosad, ovisiti u velikoj mjeri o pomoći roditelja, bez čije financijske potpore i osobnih ulaganja u djecu, opremu, putovanja i sve ostalo bez čega se ne može zamisliti kvalitetnije bavljenje plivačkim sportom, ne bi ni bilo puno toga ostvarenog u proteklih nekoliko godina. Financijska sredstva koja dobivamo od društva su, nažalost, nedovoljna, a stvaranje jednog vrhunskog plivača ili plivačice iziskuje i golema ulaganja. Srećom, roditelji su spremni ulagati u svoju djecu, a bez njih, iskreno govoreći, ni naš klub ne bi egzistirao i dosegnuo rezultatsku kvalitetu s kojom smo u vrhu državnog plivanja u mlađim kategorijama«, na koncu razgovora ustvrdio je novi predsjednik Plivačkog kluba Spartak iz Subotice Pavle Kujundžić.

POGLED S TRIBINA

2012.

Još nekoliko dana i ova godina će otići na stranice prošlosti, a na njima će, što se tiče rubrike hrvatski nogomet, ostati zapisano nekoliko crtica po kojima bi trebala biti upamćena.

Hrvatska nogometna reprezentacija upisala je nastup na još jednom velikom natjecanju, Europskom prvenstvu u Poljskoj i Ukrajini, okončavši sudjelovanje već u prvoj fazi natjecanja. Španjolska i Italija bile su prevelika prepreka za prolaz u četvrtfinale, pa se momčad sada već bivšeg izbornika *Slavena Bilića* morala zadovoljiti maksimumom 'važno je sudjelovati'. No, to je ipak velika stvar, jer biti među 16 najboljih reprezentacija Staroga kontinenta predstavlja respektabilni privilegij, ali i golemu financijsku injekciju HNS-u. Konačno, od svoje neovisnosti Hrvatska nije izborila nastup samo na EP u Nizozemskoj i Belgiji (2000. godine) i na SP u Južnoj Africi (2010.).

U sada već gotovo staroj godini, Hrvatska je dobila novog izbornika *Igora Štimca*, koji je u tekućim kvalifikacijama za SP u Brazilu 2014. godine ostvario odličan učinak i vatreni se nakon četiri odigrana susreta nalaze na drugom mjestu skupine A s deset bodova, koliko ima i prvoplasirana Belgija (s kojom je Hrvatska odigrala neodlučeno u Bruxellesu).

Na koncu, ovu 2012. godinu, u kojoj je bio najavljen smak svijeta, dobro će upamtiti po svojoj Champions league muci i Dinamo, koji je poslije 11 uzastopnih poraza (2011/12. i 2012/13.) u posljednjem kolu na svom Maksimiru uspio iščupati bod imenjaku iz Kijeva, uz jedan jedini postignuti pogodak u ovoj sezoni najjačeg europskog klupskog natjecanja.

Sve to odlazi u blagi zaborav, zapisano na stranicama hrvatske sportske povijesti, ali i na stranicama našeg i vašeg tjednika koji vam želi sretnu i uspješnu predstojeću 2013. godinu.

D. P.

HRVATSKI SPORT

Perković i Cernogoraz najbolji sportaši

Posve očekivano nositelji zlatnih medalja na Olimpijadi u Londonu, bacačica Sandra Perković i strijelac Giovanni

Cernogoraz, proglašeni su najbolji sportašima Hrvatske u protekloj 2012. godini u izboru Sportskih novosti. Ekipa godine je ženska rukometna reprezentacija (četvrtfinale OI), najbolja momčad je vaterpolska reprezentacija (zlato u Londonu), dok je nagradu za fair play dobila Antea Šimleša.

KOŠARKA

Pobjede Splita i Cibone

Polovičan rezultat ostvarili su hrvatski predstavnici u 15. kolu regionalne košarkaške ABA lige. Pobjede su zabili Splitani protiv Olimpije (78-70) i Cibona u duelu s

Szolnokom (97-71), dok je Cedevita poražena na gostovanju kod Radničkog (77-85), kao i Zadar u Beogradu protiv Crvene zvezde (79-88).

Unatoč porazu Cedevita se i dalje nalazi na četvrtom mjestu s 23 osvojena boda, a zanimljivo je kako se preostala tri hrvatska predstavnika nalaze jedan do drugog na diobi 9-11. mjesta s 21 bodom.

SKIJANJE

Snow queen trophy

Prvi vikend 2013. godine donosi novo izdanje Snow queen trophy, FIS ski utrka kojima će Zagreb na padinama Sljemena biti domaćin od 4.- 6. siječnja. Najbolji hrvatski skijaš Ilica Kostelić imat će novu prigodu za osvajanje svoje prve pobjede na domaćoj stazi, što mu još nije uspjelo u njegovoj, vrhunskim rezultatima bogatoj, sportskoj karijeri.

NAMA JE DOVOLJNO
DA ZNATE ZA NAS

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće
- Subotica, Karađorđev put 2,
- Telefon (danonoćno):
(024) 55-44-33

Raspored sprovoda i umrlice na
Internetu: www.funero.co.rs
e-mail: funero@funero.co.rs

Kod smrti umirovljenika umanjujemo račun
za iznos posmrtno pomoći koju daje PIO.

Prodaje se kuća na Makovoj sedmici sa svim sporednim prostorijama i zidanim bazenom u dvorišnom dijelu, dimenzija: 7 x 4 m i placem od 3 motike, s mogućom zamjenom za odgovarajući stan i doplatu. Tel.: 063/538-639.

Prihvatila bih čuvanje i održavanje stambene zgrade na užem i širem području grada Subotice, uz plaćanje svih režijskih i komunalnih troškova, bez plaćanja zakupnine. Tel.: 064/121-85-48.

Izdajem jednosoban komforan namješten stan – studentima ili mladom bračnom paru u Novom Sadu – blizu sportskog centra na Klisi! Tel.: 063/718-90-33.

Prodajem sliku ulje na platnu slikara Gustava Matkovića. Portret djevojčice s psom. Cijena 500 eura. Tel.: 061-4338-102.

Izdajem kompletno opremljen dvosoban apartman s četiri ležaja, čajnom kuhinjom, kupaoicom, velikom terasom i parkirnim mjestom 150 m od plaže, u Kraljevići na hrvatskom primorju. Tel.: 00381 63/7400209.

Prodajem potpuno novu motornu prskalicu STIHL SR 420. Cijena po dogovoru. Tel.: 064/4088979 ili 063/7246417.

Izdajem jednosoban namješten stan kod Vatrogasaca i VTS, pogodan za studente ili radnike. Tel.: 024-562-512 i 064-1485229.

Prodajem katnicu 110 m² i dvosoban stan od 45 m² istom dvorištu s garažom i nusprostorijama, 3 kupaoce, centralno grijanje (2 kombibojlera), s voćnjakom i kompletnim namještajem. U obzir dolazi i zamjena za dvosoban stan u Subotici uz doplatu po dogovoru. Nekretnine se nalaze na Senjaku, blizu gradskog vrta u

Osiijeku. Interesirati se u poslijepodnevnim satima. Tel.: 00-385-31 570 355.

U najljepšem djelu Kertvaraša prodajem ulični odvojeni dio obiteljske kuće od cca 64 m², potrebna adaptacija. Cijena 15500 eura. Postoji sva infrastruktura. Tel.: 572-875 ili 063-8838747.

Izdajem apartmane blizu mora u Crikvenici. Tel.: 00-385- 51 241 053.

Kupujem, prodajem i mijenjam značke. Kupujem knjige i medalje nogometnih klubova. Tel.: 024/542-310 i 062/8-528-228.

Prodaje se sijačica OLT GAMA 18 (gumeni točkovi) s lulama i JEDNOBRAZNI PLUG IMT 14 COLI. Tel.: 024/528682.

Prodaje se polovna cigla malog i velikog formata (4 din/kom) i nova električna kosilica za travu. Tel.: 024/532570.

Izdajem apartman u Novom Vinodolskom. Tel.: 00 385 51 241-610, 00 385 98 442-178.

Izdajem prazan dvosoban stan od 46 m² s grijanjem na plin. Tel.: 064-2394773.

Povoljno prodajem hrastovu kacu za vino cca 1500 litara, drvenu muljaču za grožđe, dvoredni špartač za kukuruz i razboj za tkanje. Tel.: 021-776372

Povoljno izdajem smještaj u Rovinju. Tel.: +385-52030007 ili +385-989277470, Jadranka.

Prodajem 4 slike 1x2 m ulje na platnu s ramovima – posljednja večera rad akademskog slikara. Jeftino. Tel.: 060 0242233.

Prodajem 600 kom. stare cigle velikog formata. Tel.: 024 535 319.

Prihvatila bih čuvanje i njegu male djece ili starije osobe. Tel.: 064/0714938.

Prhvatila bi se održavanja stambene zgrade uz plaćanje svih režijskih troškova. Tel.: 065/5319928.

Izdaje se namješten stan na Proizivci, bračnom paru ili studentima i učenicima. Tel.: 062/1789170.

Hitno izdajem sobu za jednu ili dvije ozbiljne učenice, studentice ili uposlenice na Novom naselju, u Novom Sadu. Tel.: 021/496-014.

Prodajem potpuno novu motornu prskalicu STIHL SR 420. Cijena po dogovoru. Tel.: 064/4088979 ili 063/7246417.

Povoljno izdajem skladište kod autobusnog kolodvora u Subotici. Tel.: 064-9640745.

Dvosoban stan od 60 m² Subotica – Zorka izdajem ili mijenjam za sličan u Novom Sadu. Tel.: 064 255 68 22.

Prodajem ediciju – Pet stoljeća hrvatske književnosti, izdanje 1965 god. Matica hrvatska. Tel.: 063 8886755 ili 064 2170160.

Ozbiljna, poštena, vrijedna žena srednjih godina brinula bi o starijoj osobi – radila bi u domaćinstvu – spremala, kuhala. Tel.: 064 4208423.

Prodajem Zastavu 10, 2008/5 godište. Registriran do 5/2013 godine. Ugrađen je plin. Od dodatne opreme ima alarm, centralnu bravu, radio, klimu, maglenke, tempomat. Uredno servisiran. Zadnji servis urađen 5.10.2012. godine. Cijena po dogovoru. Tel.: 064-1208170i 024-525-373.

Prodajem Zastavu 10, 2008/5 godište. Registriran do 5/2013 godine. Ugrađen je plin. Od dodatne opreme ima alarm, centralnu bravu, radio, klimu, maglenke, tempomat. Uredno servisiran. Zadnji servis urađen 5.10.2012. godine. Cijena po dogovoru. Tel.: 064-1208170i 024-525-373

Hrvatska likovna udruga
»CroArt« prodaje umjetničke
slike, djela članova udruge.
Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge.
Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218;
e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

Besplatni mali oglasi uz kupon iz »Hrvatske riječi«

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, I dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju »Hrvatske riječi«. **Jedan poslani kupon važiti će za četiri broja.** Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Preplatite se!

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1.000 dinara
☐ 1 godina = 2.000 dinara

INOZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 40 EURA
☐ 1 godina = 80 EURA

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
Ulica i broj: _____
Mjesto i zemlja: _____
Telefon i e-mail: _____

Uz popust od 20%

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

- * **Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje**
* **Inozemstvo: 10 eura godišnje**

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: VUBURS 22
VOJVOĐANSKA BANKA
AD MS FIL SUBOTICA
IBAN: RS35355000000200292421
NIU Hrvatska riječ,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU »Hrvatska riječ«,
Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa
355-1023208-69

Sretni blagdani i novo ljeto uz

KULTURU
ŠTO
ČINI
DUŽU

ZAVOD ZA KULTURU
VUKOVARSKOG HRVATA

MILENIJUM

AUTO

- TEHNIČKI PREGLED
- OSIGURANJE VOZILA
- REGISTRACIJA VOZILA
- PREPIS VOZILA

Radno vrijeme: 8-16 sati, subotom od 8-12
Šolohova 17, Subotica, tel: 024 554 852

Temeljem članka 10. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (»Službeni glasnik RS« broj 135/04,36/09) Gradska uprava, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, Subotica - Trg slobode br. 1

OBAVJEŠTAVA

Da je podnesen zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš projekta: IZGRADNJA SILOSA ZA SKLADIŠTENJE POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA I IZGRADNJA PRATEĆIH SADRŽAJA ZA VLASTITE POTREBE, na katastarskoj čestici 2837 k.o. Žednik.

Uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja Kopunović Franje i Lipozenčić Julije, može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj II. kat Gradske kuće, soba 226, u periodu od 28.12.2012. do 8.01.2013. godine, u vremenu od 10 do 12 sati.

Molimo vas da u gore navedenom roku dostavite mišljenje, primjedbe o zahtjevu za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš predmetnog objekta ovom nadležnom tijelu.

Temeljem članka 20. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (»Službeni glasnik RS« br 135/04, 36/09) i članka 44. Odluke o Gradskoj upravi Grada Subotice (»SL list grada Subotica« br.6/2010), Tajništvo za lokalni ekonomski razvoj, gospodarstvo, komunalne poslove i zaštitu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj,

OBAVJEŠTAVA

Da je podnesen Zahtjev za davanje suglasnosti na Studiju o procjeni utjecaja na životni okoliš projekta: IZGRADNJA POTISNE KANALIZACIJE IZMEĐU POSTOJEĆEG GRAVITACJSKOG VODA I UPOV-a Palić na sljedećim katastarskim česticama 14789/1,14788,14702/5,14702/6 ko Novi grad 1472,1454,1452,10972/1 6088 i 6510 ko Palić.

Javni uvid po podnesenom zahtjevu osiguran je od 28. prosinca 2012. godine do 21. siječnja 2013. godine u prostorijama Gradske uprave - Gradska kuća, II. kat, soba 226, svakog radnog dana u trajanju javnog uvida od 10-12 sati.

Javna prezentacija i rasprava po podnesenom zahtjevu nositelja projekta JKP »Vodovod i kanlizacija« Subotica, Trg Lazara Nešića 9/a, održat će se 23. prosinca 2013. godine u prostorijama Gradske kuće, soba 226, II. kat, s početkom u 12 sati.

Na televizije u zadnje vrime stali divanit samo od smaka svita. I od veliki lopovšaga. Te vaj vima do vo, te ni od noga uzeli no. A noga što kažu da je najveći i žandari pokupili, baš naj dan ka su prvo rekli da će bit smak svita. Potli kažu da su se pribunili za datum. Al kanda se pribunili i zo vaj drugi. Prošo i on, osvanilo jutro ko i svako drugo. Bać-Iva se zableno u televiziju, ni ne trepće, a njegova se već latila pripravljat kolače. »Ta mani se te tvoje televizije, već mi smaka svita na vr glave! A i lopovšaga!«, veli priko sinije, ko da bi se malo i protirivala. U tomu se odnikud stvorijo i dada, kaže došo malo vidit šta radu. Bać-Ivina oma fraklić i tanjurić okrajaka prid njega, znade da stari to jako volji. »Dico, kanda su se malo pribunili, eno odjutros kažu da će smak svita istom za pe-šest iljada godina«, veli dada priko zalogaja. »Dado, mante se već jedamput, svi ste mi se već popeli na vr glave. Pa jel ste zaboravili da se tako zamlaćivo svit i lane i priklane i naklane i evo, Bogu fala, živi i zdravi svi što dosad nisu pomrli, jel se razbolili«, veli Bać-Iva. »A, dite, pratim ja sve dobro i mislim da se tako štogoda baš i ne divani džabe. Svit se toliko iskvarijo, da već jedamput mora dojt i nikaka nova Sodoma i Gomora«, ne daje se dada. »Ta dado, manite se belaja, ne kate samo da vas cure čuju. Ne vidite koliko se raduju Božiću? Pa gledajte, onda ve što nam vodu državu. Koliko je nji naj što od prikuće nosi očale isplaniro smistit u rešt, vidim da ni on ne viruje u taj smak. A sve bogatiji od bogatijega, sve ni što se do pri nikoga vrimenta jako voljijo beštelovat š njima. A sad, ko da su kužni. Eto, taj najbogati, taj što je već u reštu, zvo i voga i noga, kaže voljijo bi makar za Božić bit doma, a ne bi marijo i pobič od smaka, džabe. Svi mu okrenili leđa, vada se boju koliko će pisama znat otpivat žandarma«, sad već malo i filtozira bać-Iva. »Dite, ti ko da nisi kako triba. Ko da ti je pamet malo kraća neg što bi tribalo. Jel možda ne znaš gledat televiziju. Pa vada nisi već pozaboravljio kolike su žandari poapsili pri sedam-osam godina? Išlo tako niko vrime, al ka je došlo do vrućega za prve, za dram su ji pootpušćavali iz apsa. I potli još od države dobili nikake velike novce što su na pravde Boga... samo, ni televizija ni novine nisu tili od toga, ne moru baš sa svakom sitnicom zamarat svit. Tako će i vaj, vidićeš.«, veli dada, slatko izdune fraklić i dovati se novoga tanjurića okrajaka. Ope je malo založijo, pa se krenijo š novom rundom mudrovanja. »Nego, dite, šta j to š našima? Imadem stari pajtaša nuž cili Dunov, pa mi svašta dojavu. A slušam i naš radijon. Svi kažu da je naši puno manje neg pri deset godina. Ko da niko ne dolazi na svit, neg samo umiremo«, raspekmezijo se dada. »Ta dado, jel ne vidite da se ope spominju nikaka matna braća i da se pali barjak od naše matrne na po sokaka? Znade se ko je, televizija to pokaziva ukupno, al bome, žandari samo mirno gledu i čutu. Ne bi oni tako da je čiji drugi. A bome, naši glavni bi pravili reda i priko, pa još to divanu na televizije i po novina. Ne triba se onda čudit što se ope dosta svita počelo bojat reč da su naši. Ko zna šta ti komšija misli?«. tolmači mu bać-Iva. Dada je samo izdunijo fraklić i ošo doma.

Piše: Ivan Andrašić

28. prosinca 2012.

Ljubav je fizika, a brak kemija

Alexandre Dumas

Daj više odmora jeziku nego rukama

Lav Nikolajevič Tolstoj

Niti jedan mudar čovjek nikad nije poželio biti mladi

Jonathan Swift

Pripreme za doček!

POZIVAMO ČITATELJE DA NAM POŠALJU
NEKU SVOJU ZANIMLJIVU FOTOGRAFIJU

AUGUST ŠENOA

Koje godine i gdje se rodio August Šenoa?
Kako je glasilo njegovo potpuno ime i prezime?
Zbog čega se Šenoa počeo baviti novinarstvom?
Kada se vratio u Zagreb?
Koju je važnu funkciju obnašao od 1868. godine?
Koje godine je objavljen njegov prvi roman i kako se zvao?
Zbog čega je napustio kazalište?
Koji hrvatski književni list je uređivao sve do smrti?
Kada i gdje je umro August Šenoa?

Rodio se 14. studenoga 1838. godine u Zagrebu
August Ivan Nepomuk Eduard Šenoa
Zato što nije položio sve ispite na studijama u Pragu
1866. godine
Postaje umjetnički ravnatelj Hrvatskog zemaljskog kazališta
Roman »Zlatarevo zlato« objavljen je 1871. godine
Postao je gradski senator
»Vijenac«
August Šenoa je umro 13. prosinca 1881. godine u Zagrebu

Perica ulazi u kuću i užurbano kreće da jede tortu, a mama mu kaže:

- Polako, Perice, misli malo i na brata.
- Sve vreme i mislim na njega, zato ovako žurim!

Pita učiteljica Pericu kad se beru jabuke, a on kao iz topa:

- Kad susjed ode iz dvorišta!

Pita Ivica tatu:

- Tata, tata, znaš li koji vlak najviše kasni?
- Ne znam, Ivce, koji?
- Onaj što si mi ga obećao za rođendan.

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

JKP "Суботичке пијаце"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

ts tržnica AD
subotica

www.subotickatrznica.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

Tržni centar KTC
www.ktc.rs

SRETNA NOVA
2013

ŠTEDJETI ZNAČI KUPOVATI U KTC-u!

NOVO U KTC MARKETIMA

*Odgoda plaćanja čekovima građana
do 365 dana bez limita kupnje,
na cijeli asortiman u
jednakim mjesečnim
ratama.*

ČESTIT BOŽIĆ
I SRETNNA NOVA GODINA!

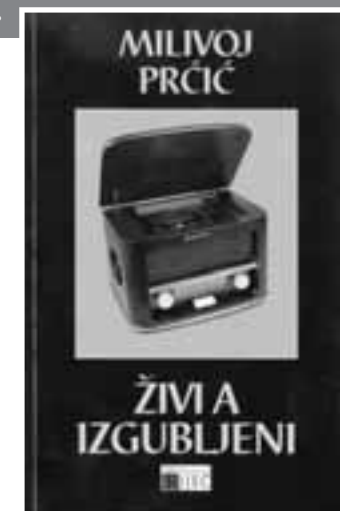
MILIVOJ PRČIĆ, »ŽIVI, A IZGUBLJENI«, NIU »HRVATSKA RIJEČ«, 2012.

Sjećanja na život u bivšoj državi

Kratke priče Milivoja Prčića sabrane u rukopisu »Živi, a izgubljeni«, govore o sudbini središnjeg junaka ovih priča M. Klementa, njegovim prijateljima i znancima, nadalje o okruženju u kojem je rođen i gdje živi. Kroz ove priče postaju prepoznatljivi i njegovi životni nazori i obrasci prema kojima živi, počevši od davnih šezdesetih godina prošlog stoljeća, sve do devedesetih godina, kada se dogodio raspad države Jugoslavije. Autor, među ostalim, ispituje i pregršt vlastitih sjećanja na život u bivšoj državi, a

reminiscencijama na to doba skladno upotpunjuje životnu uvjerljivost sudbina drugih junaka ovih priča, koji se raspinju između rizika slobode i prinuda svoga vremena. Kratke priče Milivoja Prčića jesu glas određenog pojedinca, a opisujući pojedine epizode u životima junaka ovih kratkih priča, autor ujedno daje putokaze čitatelju za moguće sagledavanja cjeline njihovih života. Milivoj Prčić je ispisao svoje priče iz gradske perspektive i uz mnoštvo pojedinosti koje su sačinjavale ondašnji urbani život Subotice i bivše države

Jugoslavije, oživljava prošlost u tadašnjem društvenom kontekstu, ne slikajući ga ni boljim, ni lošijim, no što je bio – naprosto ga hoće prikazati! Čitatelj se uživljava u taj prepoznatljiv prostor iz druge polovice XX. stoljeća, dok junaci ovih priča, svi na neki način u doticaju sa M. Klementom, kao središnjim likom, nastoje pronaći odgovore na izazove vremena i njegove traume. Priče Milivoja Prčića sabrane u ovom rukopisu su napisane jednostavno i snažno, a književno-sociološki vjerodostojno, svjedočeći o jednoj državi

koje više nema. Brojne literarne slike koje nam nude ove kratke priče potiču slobodnu igru naših asocijacija, potiču imaginaciju, pa i moguće naknadnog razumijevanje postojanja u jednom minulom razdoblju vlastita života.

Z. Sarić

IN MEMORIAM: ĐURO RAJKOVIĆ (1937.-2012.)

Glazbeni bard iz Petrovaradina

Piše: Petar Pifat

Uponedjeljak, 10. prosinca, u Petrovaradinu je nakon duge i teške bolesti preminuo glasoviti pijanist, profesor klavira, zborovođa, orguljaš i glazbeni spisatelj *Đuro Rajković*. Pokopan je u petak, 14. prosinca 2012. na Novomajurskom groblju u Petrovaradinu.

STUDIJ I KARIJERA

Rođen je u Vrbasu 23. veljače 1937., ali je živio u Kuli. Od 1941. živi u Petrovaradinu gdje je završio osnovnu školu i nižu gimnaziju. Privatno je učio klavir 1947. god. kod nastavnice *Katice Panić* u Novom Sadu. Od 1948. je pohađao, te 1956. završio klavirski odjel u novosadskoj glazbenoj školi »Isidor Bajić« u klasi pijanistice *Milice Moč*. U navedenoj školi završio je i teoretsko-nastavnički odjel 1955. godine. Studije nastavlja 1956. na Umjetničkom odjelu za klavir na glazbenoj akademiji u Beogradu, gdje je u klasi prof. *Jelice Popović* diplomirao 1964. god. Na pjevačkom odjelu u glazbenoj školi »Isidor Bajić« bio je 1961. korepetitor, a od 1962. do 1975. predavao je klavir. Na Akademiju umjetnosti u Novom Sadu prešao je 1975. kao jedan od njenih utemelji-

telja. Te godine bio je stručni suradnik za predmet klavirski praktikum. Umjetnički suradnik-korepetitor postao je 1976., a 1992. stekao je zvanje samostalnog umjetničkog suradnika.

DRUGOVANJE S PREPREKOM

Bio je posljednji zborovođa Pjevačkog društva »Neven« u Petrovaradinu (1955.-1957.). S petrovaradinskim skladateljem i knjižničarem *Stanislavom Preprekom*, lišenim vida 1959., surađivao je 26 godina na glazbenom i kulturnom polju, istodobno zapisujući i izvodeći njegova djela. Tijekom života bio je jedan od najvećih promicatelja bogatog stvaralaštva Stanislava Prepreka. Rajković je bio i nasljednik autorskih prava pokojnog Prepreka.

Inspiriran Rajkovićevom idejom o vježbanju arpeđa, poznati ruski klavirski pedagog *Jevgenij Mihailovič Timakin* napisao je djelo »Svakodnevne vježbe pijanista« tiskano u Moskvi 1974.

U mnogim mjestima Vojvodine i nekadašnje Jugoslavije nastupao je kao solist, komorni glazbenik i koncertni pratitelj. Iz ljubavi prema zajedničkom glazbovanju, surađivao je s mnogim domaćim i stranim umjetnicima. Najbolje koncertne uspjehe ostvario je u suradnji s vrhunskim violinistima *Ilijom Grubertom*, *Marinom i Irinom Jašvili* i s odlič-

nim pjevačem *Oktavijanom Enigareskuom*. Vrijedno je pažnje i Rajkovićevo desetljetno djelovanje u klavirskom duetu s novosadskim pijanistom *Gyulom Galom* (1975.-1985.). U ansamblu »Lautari slassic« (klavir i dvije violine) djelovao je tri godine (2001.-2003.), a u ansamblu »Tres pro musica« (klavir, violončelo, fagot) dvije godine (2003.-2004.). Snimao je komornu i solističku glazbu za RTV Novi Sad.

ORGULJAŠ I PUBLICIST

Od svojih dvadesetih godina povremeno je orguljao u ponekim našim crkvama. Ljubav prema liturgiji i crkvenom pjevanju preneo mu je Stanislav Preprek, istaknuti cecilijanac i orguljaš. Zahvaljujući Rajkovićevom glazbeno-tehničkom posredovanju između Stanislava Prepreka i orguljašice *Anice Nevolić*, tijekom trojne crkvenoglasbene suradnje obnovljen je crkvenoglasbeni repertoar u petrovaradinskoj crkvi Uzvišenja sv. Križa. U spomenutoj crkvi Rajković je neprekidno orguljao od 1985. do kraja 2011., a prema potrebi i u drugim crkvama u mjestu i okolici.

Svoje priloge, kao glazbeni spisatelj, objavljivao je u: zagrebačkom časopisu »Sveta Cecilija«, novosadskom listu »Dnevnik«, novosadskom časopisu »Misao«, kazališnom listu »Pozorište«, beogradskom časopisu

»Pro musica«, jugoslaven-skom glazbenom časopisu »Zvuk«, zagrebačkoj hrvatskoj reviji »Marulić«, zagrebačkom listu »Vijesnik«, subotičkom glasilu »Glas ravnice«, zagrebačkom listu »Zov Srijema« i subotičkim časopisima »Klasje naših ravni« i »Zvonik«. Pisao je o domaćim hrvatskim stvarateljima i domaćim glazbenim prilikama. U zborniku radova s drugog znanstvenog skupa »Dani Ilije Okrugića« u Zemunu 2007., izdanog u Zagrebu 2007., objavljen je Rajkovićev stručni članak o glazbenim djelima Ilije Okrugića Srijemca, prvi članak s tog područja Okrugićeve djelatnosti. U godišnjaku za znanstvena istraživanja br. 2, izdanom u Subotici 2010. od strane Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, objavljena je prepiska Stanislava Prepreka s *Albom Vidakovićem* koju je priredio i predgovorio Đuro Rajković. Nakon sudjelovanja na drugom znanstvenom skupu »Dani Ilije Okrugića« Rajković je za tisak priredio i predgovorio svjetovne i crkvene popijevke *Ilije Okrugića Srijemca*. Svetovne popijevke objavljene su u Petrovaradinu 2008., a crkvene također u Petrovaradinu 2009. Hrvatsko društvo crkvenih glazbenika objavilo je u Zagrebu 2006. Rajkovićevu monografiju o petrovaradinskom stvaratelju Stanislavu Prepreku pod nazivom »Stanislav Preprek – život i djelo«.

»PREPREKOVO PROLJEĆE 2012«, HKUPD »STANISLAV PREPREK«, NOVI SAD, 2012.

Pjesme nadahnute jednostavnošću

Još jedna knjiga, četvrta po redu, HKUPD-a »Stanislav Preprek« pred našim je očima. Neka bude u našim rukama i neka priča nadahnutom jednostavnošću s našim srcima kroz srca onih (četnaest) koji su nam progovorili kroz nju

»Preprekovo proljeće 2012«, knjiga pjesama (79) u izdanju HKUPD-a »Stanislav Preprek« iz Novog Sada, pojavila se krajem ljeta kao buket različitih cvjetova namijenjenih oltaru intimne kapelice s diskretnim vječnim svjetlom i opojnim mirisom tamjana. One, pjesme, pjevaju, mole, slave, snivaju, igraju, putuju zemljom i nebom... U njima je studeno, usamljeno, crno, ranjeno, maglovito, jecajuće... U njima ima zime i proljeća, bijelih noći, noćne tmine, ponoći i zore... Ali u njima ima i tišine i mira u srcu, radosti i prela, osmijeha, dolazaka i odlazaka, čekanja... U njima ima mirisa pokošenih livada, lipe, ciklama, ruža, djetinjstva i starosti, pisama i poruka, hrabrosti, želja i traganja, pijanih noći i hrvanja s Bogom, anđela i čuvara planeta... U njima ima vojvođanske širine i Hrtkovaca srijemskih i bačke Plavne, zavičaja... i Petrovaradina Jelačićevog, Bunjeveke, salaša, susjeda, i obitelji, majke, golubova i konja, žapca, cvrčka i mrava.

SLIKE ŽIVOTNIH »SUDBINA«

Pjevanje u ritmu vremena i događanja svojevrstni su odraz stvarnosti u kojoj živimo, mičemo se i jesmo, rekao bi veliki sv. Pavao. Nude nam ih autori: *Jelisaveta, Branka, Manda, Marko, Bosiljko, Marija, Danijela, Milan,*

Mladen, Ivan, Dubravka, Anica, Mladen i Branimir, kao svoje znakove Nade, Vjere i Ljubavi. Njihov kod je univerzalan. Poruka je pokadkad vrlo jasna, a ponekad zbog različitih i raznovrsnih

slika su njihove duše, njihove životne »sudbine«.

U pjesmama ima malog Isusa, Sv. Duha, Boga i Lurdske Gospe, u molitvenim formama i formulama biblijskog psalma i izričaja

riječi i njihove autore, ali i nas, čitatelje, pojedinačno.

RAZLIČITE TEME

Teme su različite, nameću se same od sebe upravo kao i u životnoj stvarnosti. Ne boje ih se i ne stide, jer sve pripada svijetu Božje stvaralačke snage Logosu – Riječi, »po kojoj je sve postalo što je postalo«. Oni su, pjesnici, samo glas koji šapće, tepa, viče o životu u životu. Ponekad su i proroci – profete, koji nagovješćuju novosti života, Radosnu vijest u preteškoj pokadkad i krvavoj stvarnosti ovozemne »suzne doline«.

Ništa i nitko ne može tako kratko, jezgrovito obuhvatiti i izreći kao dobar pjesmotvor pjesmotvorca (pjesma pjesnika). U tom smislu dobro je rekao starogrčki filozof da pjesnicima sami bogovi kazuju što će napisati, a ostalim smrtnicima nitko. Ako već nismo od muza nagrađeni da im zahvalimo na božanskom daru, molimo ih da nas nagrade i obogate radošću čitanja. Priliku za to imamo. Još jedna knjiga (četvrta po redu) HKUPD-a »Stanislav Preprek« pred našim je očima. Neka bude u našim rukama i neka priča nadahnutom jednostavnošću s našim srcima kroz srca onih (četnaest) koji su nam progovorili kroz knjižicu »Preprekovo proljeće 2012«.

Marko Kljajić

semantema višeznačna, dapače višeslojna – što je odlika pjesničkog interpretiranja sadržaja i imaginarnosti. Oni pjevaju ritmom i stihom svojim. Nenaučeni već darovanim. Njihove pjesme, njihova su fotografija. Osobna iskaznica. Preciznije još rečeno,

što govori o čovjeku zaljubljenom u tu davno upisanu i Duhom Božjim nadahnutu vrstu kultne poezije. Nadahnuća su to koja razotkrivaju duhovna stremljenja i zaokupljenost Bogom, svijetom i čovjekom u kojima prepoznamo kroz ispjevanu

»HRVATSKA REVIIJA« I HRVATI U VOJVODINI

Časopis naklonjen ovdašnjim Hrvatima

Piše: Mario Bara

Upoznavanje hrvatske javnosti s kulturnim stvaralaštvom i političkim problemima

vojvođanskih Hrvata rezultiralo je povećanim zanimanjem hrvatske političke

i kulturne elite za njihov položaj

Časopis »Hrvatsku reviju« pokrenula je Matica hrvatska 1928. godine. Idejni tvorac časopisa bio je *Filip Lukas*, predsjednik Matice hrvatske (1928.-1945.). Već od pokretanja časopisa ostvareni su kontakti s hrvatskim intelektualcima iz Bačke i Srijema. Razdoblje je to u kojem su vojvođanski Hrvati bili izloženi asimilacijskim pritiscima tadašnjeg režima, ali istodobno i sve jačih veza s matičnim narodom na političkom i kulturnom polju. Matica hrvatska ima duge povijesne veze s Hrvatima u Vojvodini, još od 19. stoljeća. Primjerice, u Subotici je povjerenik Matice hrvatske 1895. godine bio *Nikola Matković*, urednik »Nevena«. Budući da je Srijem bio sastavni dio Trojedne kraljevine (Hrvatske, Slavonije i Dalmacije) kulturne veze s tamošnjim Hrvatima su ostvarene znatno ranije. Tako je *Tadija Berkić*, graničarski kapetan iz Mitrovice, poznat po tome što je »ilirske knjige i ideje širio«, financijski pomagao rad Matice još u vrijeme dok je ona nosila naziv »ilirska«, 1840-ih. Poznati je i dugogodišnji (1922.-1939.) tajnik Matice hrvatske, Srijemac *Franjo*

Jelašić (Srijemski Karlovci, 1878. – Zagreb, 1944.).

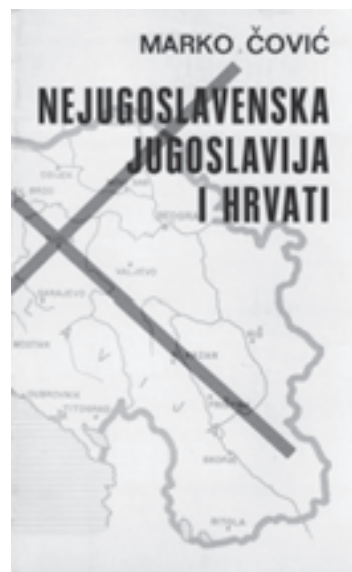
ZAGREBAČKI STUDENTI

Znatan broj Hrvata iz Vojvodine studirao je u vrijeme pokretanja »Hrvatske revije« u Zagrebu gdje su 1927. studenti podrijetlom iz Bačke osnovali »Hrvatsko akademsko društvo Bunjevac«, dok su se oni podrijetlom iz Srijema organizirali u »Društvo Srijemaca« 1932. godine. Mlada generacija hrvatske inteligencije iz Vojvodine surađivala je uglavnom u revijama katoličke orijentacije, ali i u »Hrvatskoj reviji«. Riječ je napose o *Anti Jakšiću* (Bereg, 1913. – Zagreb, 1987.) koji intenzivnije surađuje u »Hrvatskoj reviji« od 1940. do 1943., *Aleksi Kokiću* (Subotica, 1913. – Cetinje, 1940.) i *Marku Čoviću* (Subotica, 1915. – São Paulo, 1983). Čović je za svoj rad »Književni lik biskupa Ivana Antunovića, preporoditelja bunjevačko-šokačkih Hrvata« (Hrvatska revija, XII. 1938., br. 7) bio nagrađen. U Subotici su u siječnju 1939. održani »Dani hrvatske knjige«, kulturna priredba koju je tijekom 1939. organizirala Matica hrvatska pod vodstvom i na

inicijativu *Mile Starčevića*, tajnika Matice hrvatske, po svim većim gradovima s hrvatskim stanovništvom. U organizaciji su se napose istaknuli suradnici »Hrvatske revije«, *Marko Čović* i *Aleksa Kokić*. O »Danima hrvatske knjige« u Subotici i sličnim manifestacijama u Vojvodini izvještavala je javnost »Hrvatska revija«.

ČASOPIS U EMIGRACIJI

Urednici časopisa u razdoblju 1928. do 1945. bili su *Branimir Livadić* (od 1928.), *Stjepan Ivšić* i *Branimir Livadić* (od 1929.), *Blaž Jurišić* (1930.), *Mile Starčević* (1937.), *Blaž Jurišić* (1940.), *Marko Čović* (od 1941. do 1943.). Čovića je na uredničkoj dužnosti zamijenio *Blaž Jurišić*, njega *Olinko Delorko*, a 1945. za glavnog i odgovornog urednika imenovan je *Tijas Mortigija*. S izlaženjem

»Hrvatska revija« prestaje 1945. godine. Nakon završetka rata *Marko Čović* postaje najpoznatiji politički emigrant među vojvođanskim Hrvatima. Manje poznati, ali također aktivni u emigraciji i zastupljeni na stranicama »Hrvatske revije« bili su *Grga Vuković* (Čonoplja, 1894. – München, 1956.) i *Stjepan Horvat* (Srijemski Karlovci, 1895. – Buenos Aires, 1985.).

Časopis ponovno pokreću 1951. godine u Buenos Airesu *Vinko Nikolić* i *Antun Bonifačić*. Od 1954. godine urednik je *Vinko Nikolić* koji je oko »Hrvatske revije« uspio okupiti intelektualce različitih političkih orijenta-

NEPOZNATI SURADNICI

Zbog političkih okolnosti suradnici iz Vojvodine i ostatka tadašnje države koji su objavljivali u emigrantskoj Hrvatskoj reviji potpisivali su svoje članke pseudonimima, inicijalima, akronimima i sl. Zabilježeno je više anonimnih članaka o prilikama u Vojvodini, zatim pseudonim *Bunjevac*, kao i Zaklada namijenjena Bunjevcima s nepoznatim inicijalima »NSM«, a u Novoj Hrvatskoj pseudonim *Joso Stipić*.

cija i profila – pisce, povjesničare, esejiste i kritičare. Gotovo sve osobe koje su bile priznate u kulturnoj aktivnosti hrvatske emigracije surađivale su u »Hrvatskoj reviji

nje nakon presude hrvatskim intelektualcima u Subotici, te zakašnjelim nacionalno-integracijskim procesima među bačkim Hrvatima. Poticaj za objavu dao je osobno, ured-

revija, jubilarni zbornik 1951.-1957.). Podrijetlom s područja Vojvodine suradnik »Hrvatske revije«, nakon odlaska u emigraciju 1982., postaje bivši direktor odjela INE, *Stjepan Đureković* (Bukovac kraj Petrovaradina 1926. – Wolfratshausen, 1983.). Međutim, ubrzo biva ubijen od agenata tajne jugoslavenske službe. U emigrantskom tisku upozoravano je na položaj Hrvata u Vojvodini, na njihovu denacionalizaciju i na nužnost njihove suradnje s ostalim manjinskim narodima.

SUVREMENO DOBA

Nakon stjecanja neovisnosti Hrvatske, Vinko Nikolić je vratio časopis pod okrilje Matice hrvatske, te ga nastavio uređivati do smrti 1997. godine. Tijekom 1990-ih i 2000-ih u »Hrvatskoj reviji« o bačkim Hrvatima pisali su: *Ante Sekulić, Robert*

Skenderović, Krešimir Bušić, Stevan Mačković, Tomislav Žigmanov, Mirko Grlica, Naco Zelić. O srijemskim Hrvatima pisali su *Jasna Čapo* i *Vlatko Rukavina*. Nakon osamostaljenja Republike Hrvatske i povratka časopisa u Hrvatsku za vojvođanske Hrvate je najznačajniji, posvećen im, tematski broj iz 2005.

Časopis je, neovisno o razdobljima njegova izlaženja i urednicima, bio naklonjen Hrvatima iz Vojvodine pa je objavljivao članke o njihovim političkim i kulturnim prilikama. Upoznavanje hrvatske javnosti s kulturnim stvaralaštvom i političkim problemima vojvođanskih Hrvata rezultiralo je povećanim zanimanjem hrvatske političke i kulturne elite za njihov položaj. Time je ostvarena i svojevrsna integracija vojvođanskih Hrvata u javni život Hrvatske.

ji«. Ubrzo je, 1954., pokrenuta i Knjižnica Hrvatske revije u kojoj je izišlo ukupno 66 naslova različita sadržaja. Marko Čović u Knjižnici Hrvatske revije objavio je knjigu »Nejugoslavenska Jugoslavija i Hrvati«, München : Barcelona, 1975. Znatno prostor u knjizi autor je posvetio i Hrvatima u Vojvodini, napose Bačkoj.

O VOJVOĐANSKIM HRVATIMA

Od 1970-ih na stranicama »Hrvatske revije«, objavljeno je više članaka o političkoj situaciji u Vojvodini, buđenju nacionalne svijesti u pokrajini i njezino zatira-

nik časopisa Vinko Nikolić. Naime, u emigraciji je osnovana Zaklada »NSM« (značenje inicijala nije objašnjeno zbog zaštite identiteta osobe u »Domovini«) sa svrhom promicanja bunjevačkog »povjesničkog, književnog, glazbenog i pjesničkog stvaralaštva«. Pozivi su u više navrata objavljivani u »Hrvatskoj reviji« i »Novoj Hrvatskoj« koja je izlazila u Londonu. Marko Čović se ponovno javlja 1976. godine s člankom »Bački Bunjevci i Šokci na hrvatskoj varijanti« (Hrvatska revija, br. 26) i člankom »Nacionalizam moje generacije. Pregršt malih sjećanja na velike dane« (Hrvatska

MLADI KNJIZEVNIK OŠTRA PERA

Među suradnicima Hrvatske revije, podrijetlom iz Bačke, napose se isticao Marko Čović koji je od 1941. do 1943. bio njezin urednik. Zapaženi su u njegovim književnim djelima i člancima objavljenim u hrvatskom tisku opisi bunjevačke svagdašnjice i stradanja suzavičajnika. Politički se formirao tijekom studija u Zagrebu, u razdoblju zategnutih hrvatsko-srpskih odnosa. Na njega je snažan utjecaj ostavio književnik Mile Budak, lički Bunjevac. Promovirao je zajedno s ostalim suzavičajnicima ideju »Bačke Hrvatske«, naziv koji je korišten da bi se javnost upozorila na područja Bačke naseljena u znatnijoj mjeri hrvatskim stanovništvom. Veliku pozornost mu dobiva knjižica »Narodna borba Bunjevaca i Šokaca«, (zajedno s Aleksom Kokićem, Zagreb, 1939.) objavljena u nakladi od 20.000 primjeraka. U emigraciju odlazi 1945. Ponovno se javlja kao suradnik, obnovljene, emigrantske, Hrvatske revije 1970-ih.

Štivo za sigurnu budućnost

Kalendar koji je obilježio ovu godinu, osobito prethodnih nekoliko tjedana, definitivno je kalendar Maya, odnosno, kalendar drevnih mezoameričkih civilizacija. Ogromna medijska pozornost, razgovori velikih i malih ljudi, sve je bilo s više ili manje nevjerice usmjeravano mayanskim proračunom izvanikog »smaka svijeta«. Ovakav povijesni trenutak višestruko je zgodna uvertira za govor o nama samima i pronalaženjem nekoliko paralela između tamošnjih Maya i ovdašnjih Hrvata, između njihova i našeg kalendara, kao i njihova odjeka među ljudima.

Nije podignuta ni približna »buka i halabuka« kada je polovicom prosinca izašla iz tiska nova »Danica« za 2013. godinu iako je »Subotička Danica« najstariji narodno-crkveni kalendar vojvođanskih Hrvata koji iza sebe ima njegovanu tradiciju dulju od 130 godina. Ovaj je kalendar smatran najpopularnijim i najrasprostranjenijim štivom za kojim je posezala ruka varoščana i salašara, intelektualne elite i neprosvećenog puka. Djeluje da to više nije slučaj. Što se dogodilo? Nije nam cilj problematizirati odnos tiska i elektronične mreže, analizirati nekadašnji i sadašnji stil života u svijetu i u Vojvodini, niti okriviti Maye što su pokupile svu »slavu«. Možemo ukazati na neke bliže i konkretnije (svakako i sretnije) stavke, poput te da »Danica« nije više usamljeno, niti jedno od malobrojnih hrvatskih glasila u Vojvodini. Međutim, bez-

malo najveća je odgovornost i dalje na plećima »Danice« i njenog uređivačkog tima koji trenutačno predvodi katedralni župnik u Subotici, msgr. *Stjepan Beretić*. O čemu je riječ?

VIŠE OD KALENDARA

Misija kalendara »Subotička Danica« bila je i ostala vjerska i nacionalna prosvjeta puka. Problem sveprisutnog i sveobličnog iskorjenjivanja koje nose relativizacija i globalizacija posebice podvlači potrebu za snažnim osvješćivanjem ljudi o vlastitom podrijetlu i temeljnim vrednotama. Stoga »Danica«, i ovoga puta, donosi mnogo više od rasporeda crnim i crvenim pisanih dana u godini po gregorijanskom i julijanskom kalendaru, astronomskih i vremenskih podataka koji iz današnje perspektive promatrani djeluju manje značajnima zbog dostupnosti u svakome času, svima i to na različite načine. Međutim, »Danica« je zbornik povijesnog i kulturalnog života ovdašnjeg hrvatskoga bića s »puno svjetlosti iz prošlosti«, kako stoji u predgovoru »Danice« za 2013. godinu. Tako na njenim stranicama nalazimo etnografske priloge o narodnim običajima i nošnji Šokaca u Plavni, o prelu somborskih Bunjevaca, korizmi u Sonti, hodočašću bunjevačkih Hrvata. Osvjetljeni su neki od značajnih povijesnih likova, zajednica i objekata iz naše bliže i daljnje prošlosti poput dominikanca *Tome Vereša*, biskupa *Matije Zvekanovića*,

Karmelskog svetovnog reda u Somboru, župne crkve u Plavni. Osim tekstova na standardnom hrvatskom jeziku, važno je istaknuti kako se u »Danici« može uživati u prozi i poeziji na zavičajnim ikavskim govorima Bunjevaca i Šokaca. Također, u »Danici« se nalazi kronika najvažnijih događaja iz crkvenog i narodnog života u 2011./2012., kao i izvješće o knjiškoj produkciji Hrvata u Vojvodini između dvaju Dana Balinta Vujkova.

POGLED PREMA BUDUĆNOSTI

Osim istaknutoga momenta prošlosti i tradicije red je pogledati i prema budućnosti koju »Danica« najavljuje. Nakon što smo uspješno preživjeli markirani 21.12.2012., optimistična srca kažu kako smo zašli u eru veće svjesnosti, prosvijećenosti i humanosti, dok se ona skeptičnija ne odvajaju tako lako od teorija zavjere, manipulacije, izgovora za Treći svjetski rat. Veliki dio ljudi, osobito u ovome vremenu opće krize – materijalne i duhovne, žali što se smak svijeta uistinu nije i dogodio. »Danica«, međutim, navješćuje utvrđen put u jasnu budućnost što je ujedno i njezina najveća kvalitativna i kvantitativna vrijednost. Urednik je to ovako sročio: »U danima i godinama svjet-

ske gospodarske krize dobro je imati nešto sigurno i snažno u rukama. Ništa značajnijeg i ljepšeg nema od vjere.« Vrsno se krećući od papirnih kateheza o vjeri, preko svjetske, nove evangelizacije, prema poruci vjere biskupa *Ivana Antunovića*, oca preporoda u vojvođanskim Hrvata, uspješno je zaokružena cjelina pogleda na temu vjere. Uz to su prisutna svjedočanstva, nepogrešivi i nazaobilazni začini svakodnevnoga vjerničkoga života, koja ispunjavaju zanimljive priloge djece, mladih i obitelji.

Kalendar »Subotička Danica« za 2013. godinu obujma 270 stranica može se kupiti po cijeni od 350 dinara u svim katoličkim crkvama Subotičke biskupije. Završit ćemo i mi ovo predstavljanje finalnim riječima predgovora: »Neka 'Danica' unese novu nadu i novo svjetlo u Tvoju dušu... Uzmi i čitaj!«

Nevena Mlinko

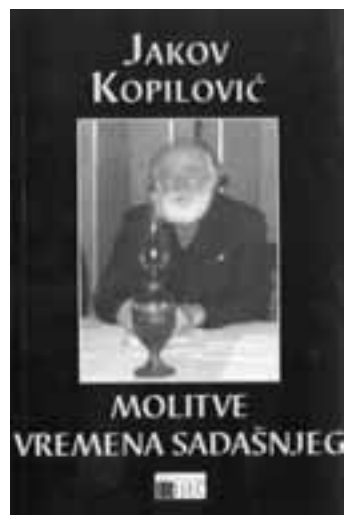
Urbano pjesništvo subotičkog lirika

Pjesnik *Jakov Kopilović* (1918.–1996.) spada među plodne stvaratelje, od 1938. godine kada se oglašio u »Klasju naših ravni«, surađuje i u »Glasu«, »Subotičkoj Danici«, »Hrvatskoj riječi«, »Subotičkim novinama«, »Rukoveti«, »Reviji«, »Telegramu« i mnogim još književnim glasilima – objavio je osamnaest knjiga pjesama. Zastupljen je u više antologija i zbornika. Prevođen je na mađarski, talijanski i engleski jezik.

Kopilović je pjesnik ravnice, grada i salaša, oranica i vinograda, bačkih pejzaža, preosjetljiv je i ranjiv. Stihovi su mu nadasve lirski, elegični i melankolični, ili su izraz trpljenja zbog grube i neskrivene socijalne i nacionalne nepravde, a ponajviše pred nezadrživim, bolno doživljenim, iščeznućem svijeta u kojem je rođen. Kopilović se javlja u vrijeme kada iz Bačke kreće cijeli jedan naraštaj darovitih pjesnika poput *Ante Jakšića*, *Alekse Kokića*, *Stipana Bešlina*, *Ante Sekulića* i dr. U svoje pjesništvo utkao je ne samo vlastita, već i stremljenja puka kojemu pripada. Prepleću se u nj brazde, tornjevi crkava i Gradske kuće, zlato klasova i znoj risara, učvršćujući samospoznajnu misao o dužnjaci kojom puk u polju, u domu, u crkvi i gradu, slavi plodove vlastita rada, kruh i svjetonazor. Dočim se pjesnik prisjeća obiteljskih korijena, likova roditelja, bake, pređa i njihova tegobnog života (»U brazdi rođen«).

OSJETLJIVOST ZA JEDINKU

I premda stihom slavi težaka u polju, pjesnik Kopilović uistinu štuje svaki ljudski i smislen rad, kojemu je cilj čovjekov opstanak, na kojega je i sam upućen, od rane mladosti, poput mnogih vršnjaka iz redova gradske sirotinje. Otuda je u njegovu

pjesništvu pogotovu izražena osjetljivost za socijalna pitanja, o čemu lirski subjekt ostavlja čitatelju svjedočanstvo ne samo u pojedinačnim pjesmama, već i u ciklusima, primjerice, u sonetima pod naslovom »Mladost na tramvajskim kolima« (1937.–1941.). Prerano prekinuto dječastvo, zacijelo je, uz ljubav pema djeci i unucima, potaklo Jakova Kopilovića da kasnije brojne svoje stihove posveti izazovima odrastanja, djeci i čaroliji mladosti koja brzo mine pod teretom svakidašnjice.

Usprkos ranog suočavanja s grubom stvarnošću, unatoč neželjenih i tegobnih život-

nih iskustava u međuratnom i okupacijskom razdoblju, pa i za vrijeme boravka u Zagrebu, do okončanja II. svjetskog rata, u pjesniku se nisu potrošili osjetljivost i suosjećajnost za sva pitanja jedinke, osobe, pojedinca, uz naglašenu radoznalost i neprekinuto traganje za smislom čovjekova bitka.

VEZA SA SUBOTICOM

Premda, kako sam veli, rođen u brazdi, Jakov Kopilović je izraziti urbani pjesnik. Tematski i motivski vezan uz Suboticu, bačku bunjevačku metropolu, pa ona u njegovu stihu poprima znamen osobne, vlastite postojanosti i cijelog hrvatskog naroda ovog podneblja. Doduše, on ne krije ni ushit nad neprolaznom ljepotom i čarima nizine, ali je većina njegovih stihova okrenuta suvremenici, s kojima uza sva čuvstva, boje, mirise i okuse, dijeli i oporost sudbine gradske svakidašnjice. A poruke koje u tom razdoblju Kopilović odašilje svojim pjesništvom, ispunjene su ne samo iskustvom minolog, već i slutnjom, pa i neskrivenim strahom, da bi među ljudima i narodima moglo ponovno narasti veliko zlo što nezaustavljivo širi carstvo mržnje prema drugima i drugačijima. I stoga pita: »Tko se još voli, jer smo oholi i umorni od boli«?

S neskrivenom nakanom ukazujemo na sve nijanse pjesničkog senzibiliteta Jakova Kopilovića prema kojima se on – i u sada

načinjenom izboru od preko stotinu pjesama iz svih osamnaest objavljenih pjesničkih knjiga, pod naslovom »Molitve vremena sadašnjeg« – ukazuje eminentno urbanim pjesnikom, dok se u središtu njegove pozornosti sidri rodni grad. Kopilovićeva suživljenost s periferijskim sokacima, širokim ulicama, osunčanim trgovima, parkovima i perivajima Subotice, provlači se kroz cijeli njegov opus, kao primjerice u pjesmi Ulica djetinjstva: »Ti, koja nisi daleko / od mog sna, / cvijete djetinjstva, / volim te meko«.

Na trnovitom putu traženja vlastita pjesničkog izričaja i nužnosti njegova stalnog brušenja, prisjećajući se početaka, promatrajući minulo iz očista već iskusa čovjeka i stvaraoča, u pjesmi pod naslovom »Naše igračke«, Jakov Kopilović će zapisati: »Linijom beskraja / nestaju jutra / u nama žuta«, a u kasnijem još razdoblju ova će se čuvstva sve češće usložnjavati prema refleksiji: »Gledam ravni naše / iz putničkog vlaka, / kao da se plaše, / nestaju sred mraka«.

Unatoč svih razočaranja i poteškoća, posrnuća i objeda, kojima je i naš pjesnik ne jednom bio izložen, čini se kako vjere i nade u njemu, ipak, ne manjka, kao u pjesmi pod naslovom »Vjerujem« dok tvrdi: »Vjerujem / u sreću, u sutra, / u godine života; / vjerujem u vesela jutra / ko klupko kad se odmota«.

Milovan Miković

LAZO VOJNIĆ HAJDUK, »AGO MAMUŽIĆ I NACIONALNI POKRET BAČKIH BUNJEVAČKIH HRVATA«, SAMIZDAT, 2012.

Upoznavanje s djelom »skrivenog velikana«

Piše: dr. Andrija Kopilović

Pred nama je knjiga višestruko zanimljiva i tim samim potiče na vrlo precizno iščitavanje onoga što je autor ovim djelom želio priopćiti. Ponajprije je po sebi već značajno što je u naslovu osoba koja nam je, čini se, poznata – *Ago Mamužić*, a kada bismo trebali o toj osobi više reći, jedva bi se znalo nešto više od nekoliko podataka.

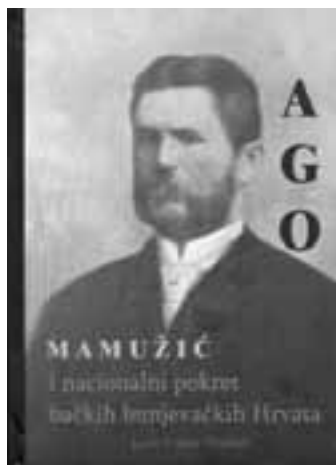
Očito da se o Agi Mamužiću pisalo, ali nikada izdvojeno i nikada sustavno obrađeno. Po sebi je značajno što je autor na jednom mjestu u poglavlju 7. obradio Agu Mamužića u historiografiji. Iz tog poglavlja se vidi koliko je o njemu pisano, ali jedva da je igdje to obrađeno i ovako cjelovito ponuđeno. Svi ti naslovi samo potiču na daljnja istraživanja i vrednovanja lika i djela tog našeg »skrivenog velikana«.

PRISTUP OBRADI TEME

Stoga je osobito značajan pristup koji je *Lazo Vojnić Hajduk* usvojio da bi istaknuo dovoljno jasno i utemeljeno ulogu Age Mamužića u nacionalnom pokretu bačkih bunjevačkih Hrvata. Očekivalo bi se da će prvi dio ovoga djela biti posvećen samoj osobi Age Mamužića i njegovoj biografiji. Međutim, autor ide drugom metodologijom. Uzeo je najširi obzor pogleda na nacionalno pitanje upravo u XIX. stoljeću, kada se ono

osobito javlja, i vrlo hrabro i znalački proanalizirao stanje na području cijele Austro-Ugarske Monarhije.

Tek nakon tako mozaičke, ali vrlo opravdane metode pristupa problematici, progovara o bačkim bunjevačkim Hrvatima. To poglavlje je zasigurno najšire i polako se

sužava prostor događanja na ono na što nas pisac navodi. To je Podunavlje i konačno, to je Bačka i još preciznije, to je Subotica. Ta slika je višemanje poznata, ali su vrlo zanimljive bilješke – fusnote. Kada se čita pažljivo, upućivanje na izvore odatle je pisac uzimao podatke, ponovno se nameće osjećaj da bi trebalo neke od tih fusnota pretvoriti u poglavlja, pa i u knjige. Međutim, autor je ostavio prostor za daljnja istraživanja, jer se nije zadržao na tom povijesnom razdoblju kao povijesnom, nego je više pratio povijest ideje i nastanka formiranja i zrijevanja nacionalne svijesti, a ona je praćena dokazima materijalne kulture.

BUNJEVAČKI HRVATI I PREPOROD

Nit koja se provlači već iz trećeg poglavlja naći ćemo do kraja knjige, a to je pitanje bunjevačkih Hrvata u razdoblju Preporoda. Opet bi trebalo naglasiti odlučnost autora, što je vrlo hrabro, a potkrijepljeno činjenicama, dodirnuo sva ona granična pitanja koja tijekom povijesti s ruba prelaze u središte problema.

Čini se da je autor hrabro dodirnuo temu i postavio jasno pitanje: što se to dogodilo u povijesti, kada su Bunjevci Hrvati i gdje su »zastali« na svom putu ispunjenja vlastitog identiteta kao neki drugi narodi iz istoga područja. Logički slijedi da se autor tek sada pozabavio osobom, idejom, naukom, političkim angažmanom Age Mamužića. To nije učinio na način da bi sustavno i analitički obrađivao političku idejnu zaoštavštinu Age Mamužića, nego ga je smjestio u svojim analizama u odnosu prema suvremenicima – nositeljima Preporoda – kao što je biskup *Ivan Antunović* ili *Lazo Mamužić*.

LAGANI STIL

Vrijedno je analizirati metodologiju kojom se služi Vojnić Hajduk. Očito ne pretendira ovim djelom biti historičar, niti politolog. On je jednostavno

čovjek koji istražuje, promatra i zaključuje. U nekim momentima možemo primijetiti kako mu »bježi« neka uobičajena logika sređivanja materijala prema normama historiografije, što ne umanjuje vrijednost, jer je i ona u mnogome relativna, ili nekih drugih znanstvenih kanona, ali to ništa ne smeta da bi knjiga u cijelosti bila za čitatelja izazovna i da nudi odgovore koji ponekad iznenađuju.

Stil pisanja je lagan. Ono što je svakako posve originalno u ovoj knjizi je spoj povijesnog materijala i suvremenog izričaja. Sve što je pisano – dogodilo se. Ono što je poruka se događa. Jezik kojim Lazo Vojnić Hajduk piše je posve suvremeni politički izričaj. To je svojevrsni izazov za naše vrijeme – kako prereći arhaičnost prošloga u najsuvremenije pojmove modernoga govora politikologa. Je li u tome uspio, ocijenit će sam čitatelj.

Zaključit ću kratko. Našoj zajednici ovakva djela su neophodna. Ne jedanput smo promašili da nam o ljudima koji su označili povijest nedostaje najosnovnije poznavanje osobe kao takve, a da ne govorimo o ideji, nauku i djelu. Lazo Vojnić Hajduk je pred nas iznio kompletno novi pristup jednom takvom velikanu kao što je bio Ago Mamužić.